

Projekt

z dnia 11 września 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XVIII/ /2025
RADY GMINY LUBACZÓW**

z dnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia do realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubaczów na lata 2025 – 2032.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 1153) oraz art. 16b, art. 17 ust. 1 pkt. 1 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1283 z późn. zm.),

**Rada Gminy Lubaczów
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubaczów na lata 2025 -2032, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały zleca się Wójtowi Gminy Lubaczów oraz Dyrektorowi Centrum Usług Społecznych Gminy Lubaczów.

§ 3. Nadzór nad wykonaniem uchwały powierza się Komisji Spraw Społecznych Rady Gminy Lubaczów.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr XVIII/ /2025
Rady Gminy Lubaczów
z dnia 2025 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY LUBACZÓW NA LATA 2025-2032

**MISJA STRATEGII:
ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI ORAZ JAKOŚCI
KOMPLEKSOWYCH USŁUG SPOŁECZNYCH SŁUŻĄCYCH
POPRAWIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW
GMINY LUBACZÓW**

ZESPÓŁ DS. OPRACOWANIA GMINNEJ
STRATEGII ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE
LUBACZÓW

Spis treści

WSTĘP	2
I. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII	4
1.1. Podstawy prawne	4
1.2. Uwarunkowania strategiczne i programowe	5
1.3. Metodyka pracy nad strategią	14
II. CHARAKTERYSTYKA GMINY LUBACZÓW	17
2.1. Informacje ogólne	17
2.2. Sytuacja demograficzna	18
2.3. Oświata i wychowanie.....	30
2.4. Kultura, sport i rekreacja	36
2.5. Opieka zdrowotna.....	45
III DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY LUBACZÓW	48
3.1. Problemy w obszarze pomocy społecznej.....	48
3.2. Bezrobocie	58
3.3. Problemy opiekuńczo-wychowawcze	63
3.4. Przemoc domowa.....	65
3.5. Problem uzależnień.....	70
3.6. Bezdomność	73
3.7. Niepełnosprawność i problemy ludzi starszych	75
3.8. Ubóstwo	81
3.9. Problemy społeczne w opinii mieszkańców - wyniki badań ankietowych.....	83
3.10. WNIOSKI Z DIAGNOZY.....	99
3.11. ANALIZA SWOT	101
IV. MISJA STRATEGII, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	107
4.2. Źródła i ramy finansowe działań przewidzianych do realizacji	118
4.3. Monitoring i ewaluacja strategii	119
PODSUMOWANIE	120
ZAŁĄCZNIKI	121
Ankieta	121
SPIS TABEL	130
SPIS WYKRESÓW	132

WSTĘP

Strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowi lokalny element polityki społecznej państwa. Jest dokumentem, który definiuje i wyznacza cele strategiczne oraz działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązywania problemów społecznych.

Obowiązek jej opracowania wynika wprost z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej która stanowi, że do zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Po okresie realizacji poprzedniej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubaczów na lata 2016-2022, nadszedł czas na wytyczenie nowych kierunków i zadań służących niwelowaniu niepożądanych zjawisk społecznych oraz wzmacnianiu mechanizmów dokonywania pozytywnych zmian.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Lubaczów na lata 2025-2032 składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, części diagnostycznej oraz części programowej.

W części wstępnej zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu, uwarunkowania strategiczne i programowe oraz metodologia opracowania dokumentu.

Część diagnostyczna zawiera charakterystykę Gminy informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych Gminy, opartą na badaniu źródeł zastanych, analizę SWOT, a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców Gminy.

Część programowa dokumentu zawiera najważniejsze założenia polityki społecznej Gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów operacyjnych oraz kierunków działań. Ponadto zaprezentowano informację na temat sposobu wdrażania strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Niniejszy dokument powinien stanowić refleksję dotyczącą efektywności rozwiązywania najważniejszych problemów społecznych występujących na terenie Gminy Lubaczów. Strategia jest bowiem dokumentem odzwierciedlającym skalę problemów i odpowiedzią na pytanie, co można poprawić w obszarze pomagania. Dokument ma za zadanie nie tylko pokazywać problemy na tle zachodzących procesów społecznych, ale również dawać propozycje ich przewycięzania.

Opracowując lokalną strategię uwzględniono dokumenty programowe unijne, krajowe, wojewódzkie i lokalne, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz społeczności lokalnej.

Przyjmując Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Lubaczów na lata 2025-2032 władze Gminy Lubaczów podejmują obietnicę aktywnej działalności sprzyjającej wspieraniu mieszkańców Gminy w przewycięzaniu problemów społecznych oraz ciągłej aktywności na rzecz uczynienia obszaru Gminy miejscem przyjaznym i atrakcyjnym dla wszystkich mieszkańców oraz osób chcących związać swoje życie osobiste i zawodowe z gminą Lubaczów.

Strategia jest dokumentem otwartym, podlegającym ewaluacji i monitoringowi. Dokument wyznacza główne kierunki działań mających na celu zapewnienie mieszkańcom Gminy odpowiedniej jakości życia i zabezpieczenie ich podstawowych potrzeb. Działania te będą kierowane głównie ku środowiskom, które pozostają na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Strategia jest wieloletnim dokumentem programowym, mającym istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznego mieszkańcom Gminy. Wyznacza kierunki i ramy dla planowanych zmian. W miarę zmieniającej się sytuacji społecznej strategia może być uzupełniana o nowe działania i cele. W trakcie realizacji będzie poddawana stałemu monitoringowi w celu określenia czy przyjęte cele i zadania są nadal aktualne oraz czy nie zmieniły swojej hierarchii.

I. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

1.1. Podstawy prawne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie.

Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. 2024.1283 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych Gminy przewiduje **„opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”**.

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają wpływ inne akty prawne. Należą do nich w szczególności:

- 1) ustawa z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- 2) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 3) ustawa z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 4) ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- 5) ustawa z dnia 07 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- 6) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- 7) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- 8) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- 9) ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- 10)ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- 11)ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- 12)ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- 13)ustawa z dnia 04 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,

- 14)ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- 15)ustawa z dnia 04 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
- 16)ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- 17)ustawa z dnia 04 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- 18)ustawa z dnia 07 września 1991 r. o systemie oświaty,
- 19)ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe,
- 20)ustawa z dnia 05 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- 21)ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- 22)ustawa z dnia 08 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych.

1.2. Uwarunkowania strategiczne i programowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubaczów na lata 2024-2029 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu globalnym, europejskim, krajowym i samorządowym.

Należą do nich:

- 1) Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- 2) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- 3) Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- 4) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- 5) Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027,
- 6) Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2024-2030,
- 7) Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim na lata 2021-2028
- 8) Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Gminy Lubaczów na lata 2024 -2028

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju jest przyjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych programem działań, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030

współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

Dokument obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań.

Cele te są następujące:

- 1) wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie,
- 2) wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo,
- 3) zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt,
- 4) zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie,
- 5) osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt,
- 6) zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi,
- 7) zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie,
- 8) promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi,
- 9) budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność,
- 10) zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami,
- 11) uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu,
- 12) zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji,
- 13) podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom,
- 14) chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony,
- 15) chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie,

powstrzymywać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej,

16) promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu,

17) wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Polska perspektywa działań na rzecz Agendy 2030 została sformułowana w **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**, która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju, wskazując cele i niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zapewniające jej wdrożenie. Dokument ustala także system koordynacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki i społeczeństwem.

Strategia przedstawia nowy model rozwoju, tj. rozwój odpowiedzialny, czyli taki, który budując siłę konkurencyjną z wykorzystaniem nowych czynników wzrostu, zapewnia udział i korzyści wszystkim grupom społecznym zamieszkującym różne miejsca naszego kraju. Jednocześnie w nowym modelu potrzeby obecnego pokolenia będą realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń.

Głównym celem wszystkich działań i przedsięwzięć przewidzianych w dokumencie jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji strategii będzie zwiększenie zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat. Celem głównym dokumentu jest Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków.

Osiągnięcie tego celu uzależniono od podjęcia działań w trzech obszarach strategicznych: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. W każdym z tych obszarów strategicznych zostały określone strategiczne cele rozwojowe, które uzupełniono sprecyzowanymi kierunkami interwencji.

Do celów rozwojowych zaliczono:

- 1) wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji,
- 2) zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym,
- 3) poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki,
- 4) wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki,
- 5) stworzenie Polski Cyfrowej,
- 6) rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”,
- 7) zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska,
- 8) wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych,
- 9) zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego,
- 10) stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej,
- 11) wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku, w którym odzwierciedlenie znajdują określone w filarze „rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony” postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Strategia jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, będąc zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego

kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście ma się przełożyć na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

Jednym z celów dokumentu jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo; wskazano w nim obszary strategicznej interwencji, które otrzymają szczególne wsparcie (tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. Istotny nacisk położono w niej również na rozwijanie kompetencji administracji publicznej w zakresie prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspierania powiązań pomiędzy lokalnym i regionalnym sektorem publicznym, a światem biznesu i nauki. W tym kontekście, zakładając zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej, stworzono w dokumencie warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 są elementem prac nad Umową Partnerstwa oraz krajowych i regionalnych programów operacyjnych dla interwencji finansowanych przez Europejskie Fundusze Inwestycyjne i Strukturalne w latach 2021-2027.

Dokument zawiera m.in. wyzwania i cele rozwojowe kraju, w tym diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej Polski, cele rozwojowe kraju w perspektywie do roku 2030, opis podejścia terytorialnego oraz matrycę potrzeb na lata 2021-2027 oraz uzasadnienie wyboru realizacji 5 celów Polityki Spójności na lata 2021-2027:

1. Bardziej inteligentna Europa,
2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa,
3. Lepiej połączona Europa,
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym,
5. Europa bliżej obywateli.

Dokument obejmuje również opis warunków podstawowych, których spełnienie determinuje możliwość uruchomienia środków w poszczególnych celach polityki w kolejnej perspektywie, opis mechanizmów koordynacji i komplementarności polityki spójności z innymi politykami Unii Europejskiej m.in. Wspólną Polityką Rolną i Wspólną Polityką Rybołówstwa oraz instrumentami finansowanymi z Unii Europejskiej, tj. programami zarządzanymi centralnie przez Komisję Europejską, zarys finansowania programów operacyjnych w ramach Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, katalog programów operacyjnych w Polsce w latach 2021-2027 oraz opis systemu instytucjonalnego służącego realizacji Umowy Partnerstwa.

W latach 2021-2027 w ramach Polityki Spójności możliwe jest finansowanie przedsięwzięć ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności. Proponowane programy operacyjne obejmują: program operacyjny w zakresie infrastruktury transportu, energetyki i środowiska, zdrowia, kultury, nauki i edukacji oraz spraw społecznych, programy operacyjne w zakresie badań, rozwoju oraz innowacyjności oraz rozwoju cyfrowego, program operacyjny w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, program operacyjny w zakresie województw wschodniej Polski, program operacyjny w zakresie wspierania regionów z deficytem/obszarów słabszych gospodarczo, program operacyjny Pomoc Techniczna oraz 16 regionalnych programów operacyjnych.

W okresie programowania 2021-2027 zaproponowano również nowe rozwiązanie w postaci Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, którego zadaniem ma być wspieranie działań na rzecz ograniczenia negatywnych skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych związanych z odejściem od węgla i zaadoptowanie się do nowych warunków.

Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2024-2030 jest dokumentem, który wyznacza główne kierunki działań samorządu województwa podkarpackiego w zakresie polityki społecznej. Za cel główny Programu uznano „zwiększenie efektywności systemu pomocy społecznej i integracji w województwie”.

W ramach celu operacyjnego 1. **„Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego”** wyznaczono działania, które zakładają: wdrażanie nowych rozwiązań w zakresie integracji i reintegracji osób zagrożonych bądź dotkniętych wykluczeniem społecznym, wspieranie działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie programów i inicjatyw na rzecz pomocy osobom zagrożonym bądź dotkniętym wykluczeniem społecznym, wzmocnienie i skoordynowanie współpracy podmiotów działających na rzecz osób wykluczonych społecznie oraz zwiększenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego na rzecz tych osób.

Działania zaplanowane w obrębie celu operacyjnego 2. **„Wspieranie rodzin w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej”** zakładają z kolei wdrażanie i promowanie różnorodnych form wsparcia rodziny (np. streetworking, asystentura rodziny itp.), wspieranie działań organizacji prowadzących placówki wsparcia dziennego, wspieranie działań pomocowych realizowanych w placówkach stacjonarnych i dziennych, ogniskach wychowawczych, świetlicach i klubach środowiskowych dla dzieci i młodzieży, promowanie zdrowego modelu życia i pozytywnych wzorców rodziny, wspieranie działań profilaktycznych i wczesnej interwencji w rodzinie oraz rozwijanie modelowego systemu poradnictwa i edukacji dla rodziców w zakresie rozpoznawania zagrożeń opiekuńczo-wychowawczych.

Cel operacyjny 3. **„Zwiększenie i rozwój oferty świadczeń pomocy społecznej dla seniorów”** będzie natomiast realizowany poprzez: wspieranie organizowania grup samopomocowych osób starszych oraz inicjowanie pomocy sąsiedzkiej w środowisku lokalnym, włączenie wolontariuszy i innych grup społecznych w niesienie pomocy osobom starszym, rozwój form pomocy środowiskowej, dziennej i usług opiekuńczych skierowanych do ludzi starszych, wspieranie działań wzmacniających więzi międzypokoleniowe, inicjowanie współpracy instytucji pomocy społecznej i organizacji pozarządowych na rzecz świadczenia usług socjalnych dla osób starszych, wzbogacenie oferty w zakresie aktywizacji i organizacji czasu wolnego seniorów, edukowanie członków

rodzin zajmujących się opieką nad osobami starszymi i przewlekle chorymi, promowanie zdrowego stylu życia i kreowanie pozytywnego wizerunku starości oraz prowadzenie kampanii medialnych i przeciwdziałanie dyskryminacji.

W ramach celów operacyjnych 4. **„Promowanie rozwoju infrastruktury pomocy społecznej”** i 5. **„Doskonalenie kompetencji zawodowych kadry pomocy społecznej i podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej”** wyznaczono działania, które zakładają: promowanie tworzenia i rozwoju instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych form pomocy dziennej, wspieranie idei budowy i rozbudowy instytucji opiekuńczo wychowawczych, socjalnych poprzez wskazywanie możliwości pozyskiwania środków, inicjowanie i wspieranie tworzonych placówek pomocy społecznej w szczególności na terenach wiejskich, wspieranie tworzenia sieci poradnictwa specjalistycznego, opracowanie programów szkoleniowych dla kadry pomocy społecznej i podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej, organizowanie szkoleń, kursów, warsztatów w szczególności w zakresie pozyskiwania funduszy oraz podejmowanie współpracy ze szkołami i uczelniami.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim na lata 2021-2028 jest dokumentem, w którym na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w powiecie, zidentyfikowano obszary problemowe, sformułowano cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań.

W obrębie celów strategicznych zaplanowano cele operacyjne zakładające poprawę dostępu osób bezrobotnych do rynku pracy, wspieranie pracodawców tworzących miejsca pracy, wzmocnienie pozytywnego wizerunku Powiatowego Urzędu Pracy poprzez sukcesywne usprawnianie obsługi klienta oraz promowanie instrumentów i usług rynku pracy, zminimalizowanie uciążliwości i ograniczeń wynikających z niepełnosprawności, zapewnienie pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i gospodarczym, rozwijanie systemu pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzinom, promowanie integracji oraz wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, kształtowanie pozytywnych postaw w społeczności lokalnej wobec osób starszych oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i przeciwdziałanie izolacji społecznej tych osób, tworzenie warunków do zapewnienia osobom starszym opieki oraz rozszerzanie skali działań aktywizujących nakierowanych na osoby starsze oraz zagrożone wykluczeniem społecznym. Za ważne uznano również inicjowanie działań na rzecz wsparcia rodzin, zwłaszcza wielodzietnych i z osobami niepełnosprawnymi, rozwijanie systemu wsparcia świadczonego przez instytucje pomocy społecznej, służbę zdrowia, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty na rzecz rodzin, wspieranie rodziny w likwidacji przyczyn dysfunkcji, budowanie systemu

wsparcia rodzin, w szczególności zapobiegającego koniczności umieszczania dzieci w instytucjonalnej lub rodzinnej pieczy zastępczej, zbudowanie zintegrowanego systemu pieczy zastępczej, rozwijanie sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny, budowanie zintegrowanego systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, a także realizowanie programów profilaktycznych, działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów przemocy.

„Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych na lata 2024 -2028” podjęty uchwałą nr Rady Gminy Lubaczów nr V/37/2024 z dnia 29.07.2024 r. którego celem jest wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych na szczeblu lokalnym, zarówno w zakresie interwencji, jak i podjęcia działań o charakterze profilaktycznym.

Plan zakłada przede wszystkim stworzenie sprawnego systemu realizacji usług społecznych w Gminie Lubaczów dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w szczególności z uwagi na starszy wiek, niepełnosprawność, problemy z zakresu zdrowia psychicznego, bezdomność, w taki sposób, aby mogły bezpiecznie i niezależnie funkcjonować w swoim miejscu zamieszkania tak długo, jak tego potrzebują, a także zapewnienie dzieciom i młodzieży opieki w warunkach rodzinnych lub zbliżonych do rodzinnych.

Korzyści dla Gminy, wynikające z posiadania planu, są:

- 1) analiza potrzeb wszystkich stron procesu organizacji usług – odbiorców (osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym osób: starszych, z niepełnosprawnościami, w kryzysie psychicznym, w kryzysie bezdomności, a także rodzin i dzieci, w tym dziecka z niepełnosprawnością), jak i potencjalnych dostawców usług społecznych;
- 2) inwentaryzacja istniejących zasobów oraz dokonanie analizy podmiotów instytucjonalnych i organizacji pozarządowych oraz potencjalnych partnerów procesu rozwoju usług społecznych;
- 3) analiza możliwości jednostki samorządu terytorialnego, m.in.: finansowych, lokalowych, a także określenie stanu przygotowania kadr służb społecznych;
- 4) zaplanowanie i wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych na szczeblu lokalnym, w zakresie koniecznych interwencji, jak i podjęcia działań o charakterze profilaktycznym;

- 5) realizowanie zamierzonych, trafnych i uporządkowanych działań w zakresie rozwoju usług społecznych;
- 6) umożliwienie dostępu do środków regionalnych i centralnych Unii Europejskiej;
- 7) stworzenie możliwości dostępu do programów celowych rządu RP.

1.3. Metodyka pracy nad strategią

Zarządzeniem nr 162/2024 Wójta Gminy Lubaczów z dnia 06 sierpnia 2024 r. w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

w Gminie Lubaczów na lata 2024-2029 wyznaczono zespół do opracowania strategii w składzie:

- 1) przewodnicząca: Maria Oleszycka - przedstawiciel Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaczowie,
- 2) z-ca przewodniczącej: Bożena Fircowicz - przedstawiciel Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaczowie,
- 3) członek: Jan Kuryś - przewodniczący Komisji Spraw Społecznych Rady Gminy Lubaczów,
- 4) członek: Marek Żuk - przedstawiciel Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy domowej,
- 5) członek: Janusz Czernysz - przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 6) członek: Anna Kobiałka - przedstawiciel Stowarzyszenia Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych Gminy Lubaczów,
- 7) członek: Edyta Hass - przedstawiciel Szkoły Podstawowej w Baszni Dolnej,
- 8) członek: Jolanta Włoch - przedstawiciel Szkoły Podstawowej w Lisich Jamach,
- 9) członek: Aleksandra Kornaga - przedstawiciel Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaczowie,
- 10) członek: Lucjana Soroń - przedstawiciel Urzędu Gminy Lubaczów.

Rozwiązywanie problemów społecznych to wprowadzanie sposobów reagowania w celu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom i minimalizowanie ich skutków wśród społeczności Gminy Lubaczów dlatego opracowanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2030 powierzono Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Lubaczowie z uwagi na doświadczenie oraz potencjał wiedzy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Podstawą do podjęcia działań związanych z tworzeniem dokumentu były następujące przesłanki:

- 1) zakończenie okresu obowiązywania dotychczasowej Strategii,
- 2) zaktualizowanie diagnozy demograficzno- społecznej mieszkańców Gminy Lubaczów,
- 3) uaktualnienie analizy SWOT,
- 4) aktualizacje dokumentu w zakresie i celów strategicznych i operacyjnych, kierunków niezbędnych działań oraz wskaźników do realizacji,
- 5) wyzwanie związane z efektywniejszą realizacją celów polityki społecznej w gminie.

Strategia została opracowana na podstawie wnikliwej analizy dokumentacji będącej w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaczowie. Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie Gminy Lubaczów korzystał również z licznych informacji pozyskanych z Urzędu Gminy, Urzędu Statystycznego, jednostek samorządu terytorialnego oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej oraz na podstawie analizy ankiet skierowanych do mieszkańców Gminy Lubaczów. Przy opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wykorzystano również analizę SWOT, która polega na identyfikacji słabych i mocnych stron istniejących problemów społecznych oraz identyfikacji problemów grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, prowadząca do określenia szans i zagrożeń w otoczeniu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi długofalowy plan działania określający główne cele i kierunki rozwoju, służące zaspakajaniu potrzeb mieszkańców. Dokument ma charakter kompleksowy, stanowi projekt przyszłego funkcjonowania obszaru polityki społecznej w gminie. Systematyzuje działania oraz stanowi wytyczne

postępowania sprzyjające włączeniu społecznemu mieszkańców. Umożliwia koordynację realizowanych działań, ich monitorowanie oraz ocenę rezultatów dotychczas podejmowanych przedsięwzięć wraz z planowaniem dalszego rozwoju.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY LUBACZÓW

2.1. Informacje ogólne

Mapa 1 Gmina Lubaczów z podziałem na jednostki strukturalne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju - PRG

Gmina Lubaczów położona jest w południowo-wschodniej części Polski, w województwie podkarpackim, w powiecie lubaczowskim i jest gminą wiejską (mapa 1). Zgodnie ze Statutem Gminy Lubaczów, w skład jej wchodzi 23 sołectwa – Antoniki, Bałaje, Basznia Dolna, Basznia Górna, Borowa Góra, Budomierz, Dąbków, Dąbrowa, Hurcze, Karolówka, Krowica Hołodowska, Krowica Lasowa, Krowica Sama, Lisie Jamy, Młodów, Mokrzyca, Opaka, Piastowo, Podlesie, Szczutków, Tymce, Wólka Krowicka oraz Załuże.

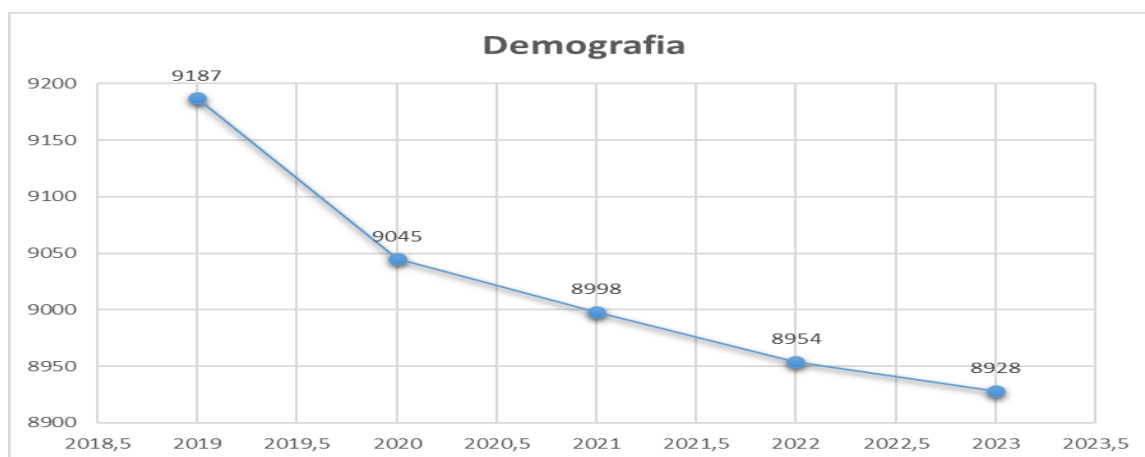
Według danych z Urzędu Gminy w Lubaczowie, największą powierzchniowo miejscowością jest Podlesie i zajmuje 25,397 km², co stanowi 12,51% powierzchni Gminy. Pod względem liczby ludności największą jednostką strukturalną w 2023 roku było sołectwo Lisie Jamy, które zamieszkiwało 1 174 osoby (12,72 % ogółu mieszkańców Gminy). Najmniejszą powierzchniowo jednostką jest sołectwo Karolówka – zajmujące 0,45 km², co stanowi 0,22% terenu Gminy.

Liczba mieszkańców w gminie w roku 2023 wyniosła 9 228 osób co daje około 45 osób na km². (źródło: dane własne UG Lubaczów).

2.2. Sytuacja demograficzna

Sytuacja demograficzna Gminy Lubaczów, podobnie jak w wielu innych gminach w Polsce, przechodzi dynamiczne zmiany, które niosą zarówno wyzwania, jak i nowe możliwości rozwoju. Choć część młodych mieszkańców decyduje się na migrację w poszukiwaniu nowych doświadczeń i możliwości zawodowych, gmina aktywnie podejmuje działania, aby stać się miejscem atrakcyjnym do życia i pracy. Rozwój infrastruktury, wsparcie dla przedsiębiorczości i inwestycje w jakość życia sprawiają, że coraz więcej osób rozważa powrót lub osiedlenie się w gminie. Dzięki świadomemu podejściu do wyzwań demograficznych oraz odpowiednio ukierunkowanym działaniom, Gmina Lubaczów ma szansę nie tylko przeciwdziałać negatywnym skutkom tych zmian, ale także skutecznie wykorzystywać je jako impuls do dalszego rozwoju i podnoszenia jakości życia mieszkańców.

Wykres 1 Liczba ludności w Gminie Lubaczów na przełomie lat 2018-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Z danych GUS wynika, iż liczba osób zamieszkujących Gminę Lubaczów w roku 2019 wynosiła 9 187 osób. Liczba ludności w przeciągu ostatnich 5 lat wykazywała tendencję malejącą – na przestrzeni tego okresu zmniejszyła się o 259 osób. Jednak pomimo tych zmian, gmina pozostaje miejscem o silnych więziach społecznych i dużym potencjale rozwojowym. Coraz większe inwestycje w infrastrukturę, rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz dbałość o jakość życia sprawiają, że gmina Lubaczów staje się atrakcyjnym miejscem do życia i pracy.

Tabela 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa i Polski w latach 2019-2023

Jednostka terytorialna	Ludność ogółem				
	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Lubaczów	9 187	9 045	8 998	8 954	8 928
Miasto Lubaczów	11 970	11 674	11 515	11 420	11 313
Gmina Cieszanów	7 141	6 946	6 860	6 792	6 738
Gmina Horyniec-Zdrój	4 659	4 485	4 431	4 392	4 333
Gmina Oleszyce	6 332	6 226	6 170	6 139	6 083
Gmina Wielkie Oczy	3 818	3 703	3 690	3 682	3 647
województwo podkarpackie	2 127 164	2 096 166	2 085 932	2 079 098	2 071 676
Polska	38 382 576	38 088 564	37 907 704	37 766 327	37 636 508

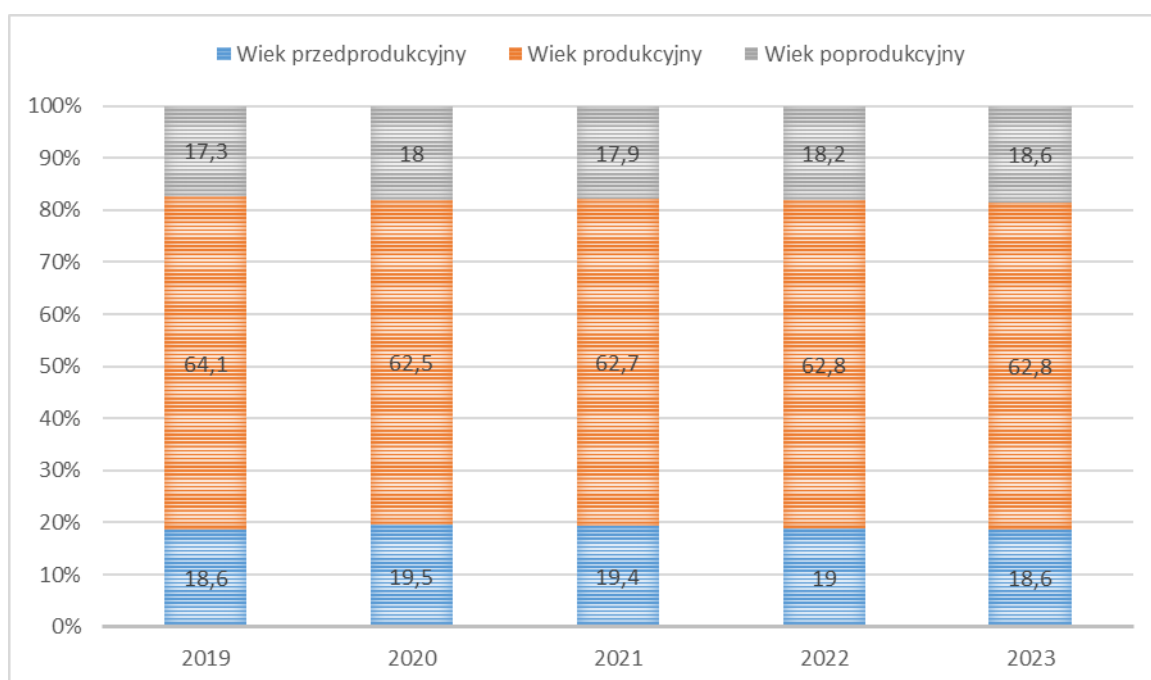
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane z lat 2019–2023 pokazują wyraźny trend spadkowy liczby ludności zarówno w Gminie Lubaczów, jak i w sąsiednich gminach, województwie podkarpackim oraz w całej Polsce. Jest to zgodne z ogólnokrajowym zjawiskiem depopulacji, wynikającym z takich czynników jak niski przyrost naturalny, migracja młodych ludzi do większych miast oraz ogólne starzenie się społeczeństwa. Największy procentowy spadek zanotowano w Gminie Horyniec-Zdrój, natomiast w ujęciu liczbowym najwięcej mieszkańców straciło Miasto Lubaczów. Gmina Lubaczów traci ludność w umiarkowanym tempie – jej spadek (2,82%) jest mniejszy niż np. w Gminie Horyniec-Zdrój (7%) czy w Mieście Lubaczów (5,49%), ale podobny do średniej wojewódzkiej.

Starzenie się społeczeństwa

Wzrost udziału osób starszych w strukturze wiekowej jest kolejnym wyzwaniem demograficznym dla gminy. Starzenie się społeczeństwa wiąże się z większym zapotrzebowaniem na usługi medyczne i opiekę społeczną, co może obciążać budżet gminy. Dodatkowo, zmniejsza się liczba osób aktywnych zawodowo, co wpływa na ograniczenie wpływów podatkowych i obniża potencjał rozwojowy regionu.

Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Lubaczów w latach 2019 -2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres nr 7 pokazuje, że procent ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się z 19,5% w 2020 roku do 18,6% w 2023 roku. Wskazuje to na stopniowy spadek udziału młodszej populacji. Procent osób w wieku produkcyjnym utrzymuje się na poziomie około 62,5–64,1%. Od 2020 roku obserwujemy stabilizację na poziomie 62,7–62,8%. Udział osób w grupie wiekowej poprodukcyjnej wzrósł z 17,3% w 2019 roku do 18,6% w 2023 roku. Trend wzrostowy wskazuje na starzenie się społeczeństwa i potencjalne zmniejszenie zasobów siły roboczej w przyszłości.

W poniższej tabeli nr 2 zostały przedstawione dane dotyczące struktury wiekowej ludności w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa

podkarpackiego i Polski w latach 2019–2023, które pokazują zmieniające się proporcje między grupami wiekowymi: przedprodukcyjną, produkcyjną i poprodukcyjną. Oto główne wnioski z danych:

Wiek przedprodukcyjny:

- Gmina Lubaczów: Spadek udziału z 18,6% w 2019 r. do 18,6% w 2023 r., z lekkim wzrostem do 19,5% w 2020 r.

Gminy sąsiednie:

- Miasto Lubaczów ma stale niższy udział, który spadł z 16,2% (2019) do 16,3% (2023).
- Gmina Wielkie Oczy i Miasto i Gmina Oleszyce mają podobny udział jak Gmina Lubaczów, choć w 2023 r. ich wartości również spadły.
- Województwo podkarpackie i Polska: Podobna tendencja spadkowa, z 18,2% do 18,5% (województwo) i 18,1% do 18,2% (Polska).

Wiek produkcyjny:

- Gmina Lubaczów: Lekki spadek udziału – z 64,1% (2019) do 62,8% (2023).
- Gminy sąsiednie: Wszystkie gminy wykazują spadek. Największy w Miasto Lubaczów (z 61,4% w 2019 r. do 57,7% w 2023 r.).
- Podkarpackie i Polska: Spadek z 61,5% (2019) do 59,2% (2023) w województwie i z 60,0% do 58,4% w Polsce.

Wiek poprodukcyjny:

- Gmina Lubaczów: Wzrost udziału z 17,3% (2019) do 18,6% (2023).

Gminy sąsiednie:

- Miasto Lubaczów ma najwyższy udział w tej grupie, wzrastając z 22,4% (2019) do 26,0% (2023).
- Gmina Wielkie Oczy i Miasto i Gmina Cieszanów mają również znaczący wzrost.
- Podkarpackie i Polska: Wzrost z 20,4% do 22,3% (województwo) i z 21,9% do 23,3% (Polska).

Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2019- 2023

Jednostka terytorialna	Wiek przedprodukcyjny					Wiek produkcyjny					Wiek poprodukcyjny				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Lubaczów	18,6	19,5	19,4	19,0	18,6	64,1	62,5	62,7	62,8	62,8	17,3	18,0	17,9	18,2	18,6
Miasto Lubaczów	16,2	16,9	16,6	16,6	16,3	61,4	59,7	59,1	58,3	57,7	22,4	23,4	24,2	25,0	26,0
Miasto i Gmina Oleszyce	18,2	19,4	19,3	19,2	18,8	62,7	61,0	60,3	59,7	59,7	19,1	19,7	20,4	21,1	21,4
Miasto i Gmina Cieszanów	16,2	17,3	16,8	16,0	15,5	63,4	60,8	60,6	61,2	60,9	20,4	21,9	22,6	22,8	23,6
Gmina Wielkie Oczy	18,6	18,7	18,5	18,4	17,9	62,9	62,3	62,2	61,8	61,6	18,4	19,0	19,2	19,8	20,5
Gmina Horyniec-Zdrój	16,0	16,9	16,4	16,9	15,3	62,4	59,6	59,5	59,5	59,4	21,6	23,5	24,1	24,5	25,3
województwo podkarpackie	18,2	18,9	18,9	18,7	18,5	61,5	60,2	59,9	59,5	59,2	20,4	20,9	21,3	21,7	22,3
Polska	18,1	18,4	18,4	18,4	18,2	60,0	59,4	59,1	58,7	58,4	21,9	22,2	22,5	22,9	23,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2019 - 2023

Jednostka terytorialna	Wskaźniki obciążenia demograficznego														
	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym					Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Lubaczów	92,9	92,2	92,4	95,6	99,9	26,9	28,8	28,5	28,9	29,6	14,5	15,0	14,9	15,4	15,7
Miasto Lubaczów	137,8	138,3	145,4	150,5	160,0	36,5	39,1	40,9	42,9	45,1	17,9	18,9	19,6	20,5	21,7
Miasto i Gmina Oleszyce	105,3	101,7	105,7	109,6	113,9	30,5	32,3	33,9	35,3	35,9	15,9	16,2	16,8	17,4	17,8
Miasto i Gmina Cieszanów	126,1	126,5	134,0	142,6	151,6	32,2	36,0	37,2	37,2	38,7	17,1	18,2	18,9	19,1	20,2
Gmina Wielkie Oczy	99,0	101,3	103,8	107,5	114,2	29,3	30,4	30,9	32,0	33,3	15,5	16,0	16,3	16,6	17,1
Gmina Horyniec-Zdrój	134,7	138,9	146,8	152,1	165,2	34,6	39,4	40,5	41,1	42,5	18,2	20,3	20,9	21,4	22,1
województwo podkarpackie	112,3	111,0	112,7	115,9	120,2	33,2	34,8	35,5	36,5	37,6	16,9	17,5	17,8	18,4	19,0
Polska	121,0	120,9	122,0	124,4	128,0	36,5	37,4	38,1	39,0	40,0	18,1	18,5	18,9	19,5	20,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podsumowując zauważamy starzenie się społeczeństwa i zmniejszenie udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy jednoczesnym wzroście osób w wieku poprodukcyjnym. Gmina Lubaczów na tle regionu notuje wyższy udział młodych w porównaniu do Polski i Podkarpacia, niższy udział osób starszych w porównaniu do Miasta Lubaczów, ale wyższy niż Polska. Natomiast Polska i Podkarpacie mają podobne trendy w strukturze wiekowej – starzenie społeczeństwa z większym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym.

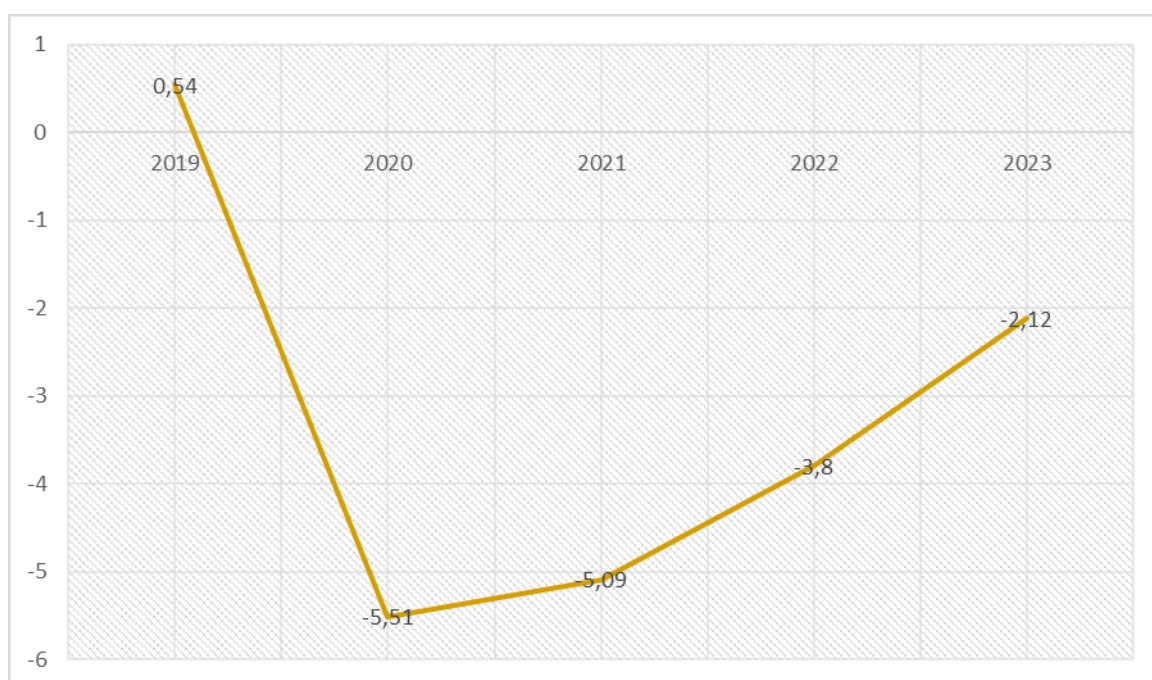
Jak wynika z danych tabeli nr 3 ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Lubaczów wzrosła z 92,9 w 2019 roku do 99,9 w 2023 roku. Mimo wzrostu, wskaźnik pozostaje niższy niż w większości sąsiednich jednostek. Najwyższy wskaźnik w 2023 roku wystąpił w Gminie Horyniec-Zdrój (165,2) i mieście Lubaczów (160,0). Województwo podkarpackie i Polska wykazują niższe obciążenie niż Horyniec-Zdrój, ale wyższe niż Gmina Lubaczów. Analizując ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym można zauważyć w Gminie Lubaczów stabilny wzrost wskaźnika, z 26,9 w 2019 roku do 29,6 w 2023 roku. Najniższe wartości wśród analizowanych jednostek, co wskazuje na korzystniejszą strukturę demograficzną. Miasto Lubaczów oraz Horyniec-Zdrój mają najwyższe wskaźniki (45,1 i 42,5 w 2023 roku). Województwo podkarpackie (37,6) i Polska (40,0) utrzymują wartości pośrednie. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem: Gmina Lubaczów: Wzrost z 14,5% w 2019 roku do 15,7% w 2023 roku. Dynamika wzrostu jest umiarkowana. Porównując, miasto Lubaczów (21,7% w 2023 roku) i Horyniec-Zdrój (22,1%) wskazują na największy udział osób starszych. Województwo podkarpackie i Polska mają również wyższy odsetek (19,0% i 20,1% w 2023 roku). Gmina Lubaczów ma jedną z najbardziej korzystnych struktur demograficznych w regionie: Stosunkowo niski poziom obciążenia ludnością w wieku poprodukcyjnym. Mniejszy odsetek osób w wieku 65+ w porównaniu do sąsiednich jednostek i średnich wojewódzkich.

Przyrost naturalny

W Gminie Lubaczów, podobnie jak w wielu innych regionach, obserwuje się wyzwania demograficzne związane z niskim przyrostem naturalnym. Mimo tego, gmina zachowuje stabilność demograficzną, a podejmowane działania prorodzinne i gospodarcze dają nadzieję na przyszłość. Samorząd koncentruje się na tworzeniu

warunków sprzyjających młodym rodzinom, takich jak rozwój infrastruktury, wsparcie dla edukacji oraz programy społeczne. Dostępność przedszkoli, żłobka i miejsc rekreacji sprawia, że gmina staje się coraz bardziej atrakcyjna dla rodzin z dziećmi. Dodatkowo, rozwój lokalnego rynku pracy i rosnące inwestycje mogą wpłynąć na zatrzymanie młodych mieszkańców oraz przyciągnięcie nowych osób do osiedlania się w gminie. Mimo, że przyrost naturalny jest ciągle ujemny, to podejmowane działania dają solidne podstawy do jego poprawy w przyszłości, co pozwala patrzeć na demografię gminy z optymizmem.

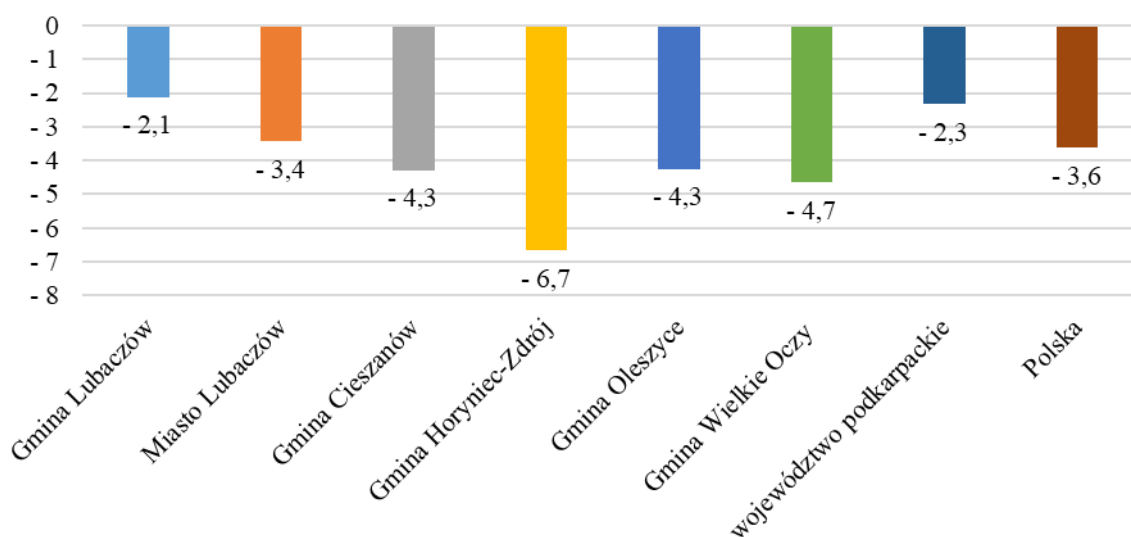
Wykres 3 Przyrost naturalny w Gminie Lubaczów w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane dotyczące przyrostu naturalnego (różnicy między liczbą urodzeń a liczbą zgonów) na 1000 mieszkańców w gminie Lubaczów w latach 2019–2023 pokazują wyraźny trend zmian w dynamice demograficznej. W 2019 roku przyrost naturalny był dodatni (+0,54 na 1000 mieszkańców). Od 2020 roku zauważalny jest wyraźny spadek, osiągając najniższy poziom w 2020 roku (-5,51 na 1000 mieszkańców), prawdopodobnie był związany z pandemią, która zwiększyła liczbę zgonów. Od 2021 roku następuje poprawa przyrostu naturalnego, choć pozostaje on ujemny. W 2023 roku osiągnął -2,12 na 1000 mieszkańców.

Wykres 4 Przyrost naturalny na 1 000 ludności w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa oraz Polski w 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 9 przedstawia procentową zmianę liczby ludności w latach 2019–2023 dla Gminy Lubaczów, jej sąsiednich gmin, województwa podkarpackiego oraz Polski. Najsilniejszy spadek ludności dotyczy najmniejszych gmin, co może wynikać z migracji do większych ośrodków miejskich i starzenia się społeczeństwa. Miasto Lubaczów traci mieszkańców szybciej niż Gmina Lubaczów, co może sugerować, że migracje obejmują również małe miasta, a nie tylko wsie. Sytuacja w Gminie Lubaczów jest korzystniejsza niż w województwie podkarpackim i w Polsce, co świadczy o jej stabilniejszej sytuacji demograficznej i atrakcyjności jako miejsca do życia.

Migracje wewnętrzne i zagraniczne

Migracja młodzieży w poszukiwaniu pracy to poważne wyzwanie. Młodzi mieszkańcy często decydują się na przeprowadzkę do większych miast Polski lub wyjazd za granicę, szczególnie do krajów Unii Europejskiej. Brak miejsc pracy, ograniczone możliwości rozwoju zawodowego i niższy poziom usług publicznych w porównaniu do dużych miast to czynniki, które przyspieszają proces migracji.

Saldo migracji w gminie Lubaczów w latach 2019–2023 zostało obliczone jako różnica między liczbą zameldowań, a liczbą 41 wymeldowań w danym roku. Oto podsumowanie trendu:

Tabela 4 Saldo migracji w Gminie Lubaczów w latach 2019-2023

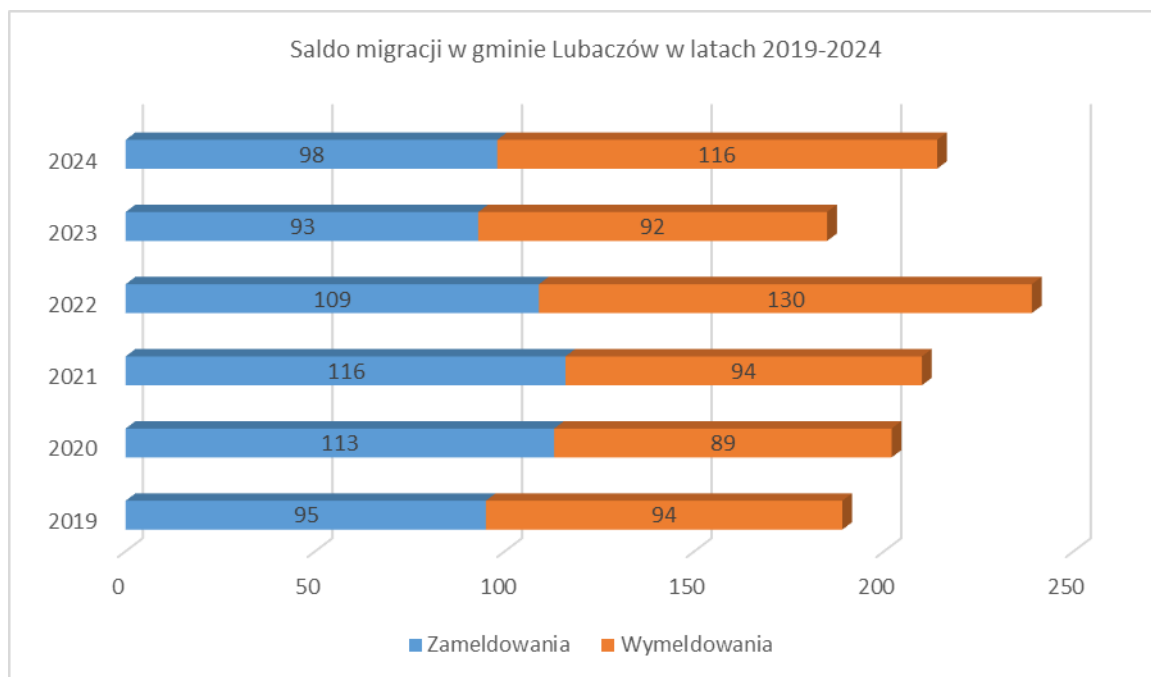
Rok	Zameldowania	Wymeldowania	Saldo migracji
2019	95	94	1
2020	113	89	24
2021	116	94	22
2022	109	130	-21
2023	93	92	1
2024	98	116	-18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy Lubaczów

Największe dodatnie saldo migracji odnotowano w 2020 roku (+24), co oznacza, że w tym okresie więcej osób zameldowało się niż wymeldowało. Największe ujemne saldo migracji wystąpiło w 2022 roku (-21), wskazując na przewagę wymeldowań nad zameldowaniami.

W latach 2019 i 2023 saldo migracji wyniosło tylko +1, co świadczy o równowadze między zameldowaniami, a wymeldowaniami. Mimo, że w 2024 saldo wyniosło -18 to gmina Lubaczów nadal pozostaje atrakcyjnym miejscem do życia i rozwoju. Wahania migracyjne to naturalne zjawisko, a gmina Lubaczów konsekwentnie podejmuje działania na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców i przyciągania nowych osób.

Wykres 5 Saldo migracji w Gminie Lubaczów na przełomie lat 2019 – 2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sytuacja demograficzna Gminy Lubaczów wskazuje na konieczność podejmowania działań mających na celu zatrzymanie odpływu młodych mieszkańców. Programy rozwoju gospodarczego, wsparcie przedsiębiorczości, inwestycje w edukację i infrastrukturę społeczną mogą być kluczowymi elementami, które pomogą zatrzymać negatywne trendy demograficzne i przyczynić się do poprawy jakości życia w gminie.

Tabela 5 Saldo migracji na 1 000 ludności w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa i Polski w latach 2019-2023

Jednostka terytorialna	Saldo migracji ogółem na 1000 ludności				
	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Lubaczów	0,1	2,7	2,4	-2,3	0,1
Miasto Lubaczów	-10,2	-8,5	-7,5	-5,7	-7,1
Gmina Cieszanów	-8,2	-4,3	-4,4	-6,6	-4,4
Gmina Horyniec-Zdrój	-7,0	-12,2	-6,7	-2,0	-7,4
Gmina Oleszyce	-3,6	-3,8	-9,1	-4,6	-6,6
Gmina Wielkie Oczy	-6,0	-7,0	-0,8	0,0	-7,4
województwo podkarpackie	-1,4	-0,9	-0,9	-1,0	-1,1
Polska	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane wskazują, że większość analizowanych jednostek terytorialnych odnotowuje ujemne saldo migracji, co oznacza, że więcej osób wyjeżdża z tych obszarów, niż się na nie przeprowadza. Tylko Polska jako całość utrzymuje saldo migracji na poziomie neutralnym lub lekko dodatnim. W Gminie Lubaczów w latach 2019–2021 saldo migracji było dodatnie, co wskazuje, że więcej osób osiedlało się w gminie niż z niej wyjeżdżało. W 2022 roku saldo wyniosło -2,3, co oznaczało pierwszy wyraźny odpływ ludności. W 2023 roku saldo wróciło do poziomu neutralnego (0,1), co może sugerować stabilizację migracyjną.

2.3 Oświata i wychowanie

O wysokiej jakości usług publicznych świadczy dostępność do placówek wychowania przedszkolnego na obszarze danej gminy. Celem wychowania przedszkolnego jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka, które powinno być realizowane przez proces opieki, wychowania i nauczania, co umożliwi najmłodszym odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń, świadomości dobra i piękna. Efektem wychowania przedszkolnego ma być osiągnięcie dojrzałości do podjęcia nauki na pierwszym etapie edukacji. Na terenie gminy w 2023 r. funkcjonowało 7 placówek wychowania przedszkolnego.

Natomiast według *Raportu o stanie Gminy Lubaczów za rok 2024*, gmina w ramach realizacji zadań z zakresu wychowania przedszkolnego prowadziła 3 przedszkola wchodzące w skład zespołów placówek oświatowych. Poza gminnymi placówkami oświatowymi, na terenie Gminy Lubaczów działały także placówki prowadzone przez osoby fizyczne oraz osoby prawne:

Niepubliczne Przedszkole „Kraina Malucha” w Dąbkowie;

Niepubliczne Przedszkole w Krowicy Samej.

Dostępność wychowania przedszkolnego w gminie można ocenić za pomocą wskaźników: *liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat* oraz *liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego*.

W tabeli 19 przedstawiono wartość obydwu wskaźników w Gminie Lubaczów, gminach sąsiednich, województwie podkarpackim oraz w Polsce. Wyniki osiągnięte przez Gminę Lubaczów były mniej korzystne niż w większości gmin, a także w porównaniu do średniej dla województwa i Polski. Wskaźnik określający liczbę dzieci przypadającą na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w 2023 roku w Gminie Lubaczów wynosił 54 i był jednym z dwóch najbardziej niekorzystnych w porównaniu do pozostałych jednostek, co oznacza mniejsze możliwości gminy do zagwarantowania opieki wszystkim dzieciom. Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat w okresie od 2019 do 2023 roku wahała się, natomiast w 2023 roku nastąpił spadek wskaźnika do poziomu 794. Był to trzeci najwyższy wynik w porównaniu do gmin sąsiednich, jednocześnie

mniej korzystny w porównaniu do wartości dla Polski (942) oraz województwa podkarpackiego (915). Biorąc pod uwagę zapotrzebowanie oraz standardy krajowe, należy dążyć do dalszego wzrostu tego wskaźnika.

Tabela 6 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2019-2023

Jednostka terytorialna	Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę					Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-5 lat				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Lubaczów	43	54	57	58	54	894	799	821	866	794
Miasto Lubaczów	91	61	60	59	45	1000	914	1040	1081	1241
Gmina Cieszanów	29	41	31	27	24	829	681	755	830	793
Gmina Horyniec-Zdrój	67	67	59	60	50	639	714	703	706	740
Gmina Oleszyce	176	198	198	190	189	614	480	652	700	693
Gmina Wielkie Oczy	55	52	54	53	51	627	683	794	849	832
Województwo podkarpackie	74	80	81	82	77	862	818	857	896	915
Polska	80	83	82	80	75	885	852	883	927	942

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym etapem nauki jest szkolnictwo podstawowe. Na terenie gminy zlokalizowanych jest pięć placówek szkół podstawowych. Są to:

- Szkoła Podstawowa im. Poety ks. Jana Twardowskiego w Krowicy Samej;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Młodowie;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Baszni Dolnej;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lisich Jamach;
- Społeczna Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym w Załużu.

W tabeli 20 przedstawiony został *współczynnik skolaryzacji netto* oraz *liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców*. Współczynnik skolaryzacji w Gminie Lubaczów w 2023 roku wyniósł 75 i był niższy niż w województwie podkarpackim (90) oraz w Polsce (95), jednocześnie był to najniższy wynik wśród gmin sąsiednich (taki sam w gminach Cieszanów i Horyniec-Zdrój). Współczynnik skolaryzacji jest miarą powszechnego nauczania, tj. służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności. Ze względu na to, że w Polsce nauka w szkołach podstawowych jest obowiązkowa,

wskaźnik osiąga dość wysokie wartości, ponieważ wszystkie dzieci w wieku szkolnym powinny być objęte nauką. Wartość wskaźnika poniżej 100% nie oznacza, że dzieci nie uczęszczają do szkół w ogóle, ale może wynikać z faktu, że kształcą się w szkołach zlokalizowanych na obszarze innych jednostek terytorialnych lub też kształcą się za granicą.

Tabela 7 Wskaźniki szkolnictwa podstawowego w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2019-2023

Jednostka terytorialna	Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę					Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-5 lat				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Lubaczów	80	79	77	73	75	69	69	70	67	65
Miasto Lubaczów	105	111	108	108	106	86	89	90	92	88
Gmina Cieszanów	85	86	84	79	75	68	67	68	64	61
Gmina Horyniec-Zdrój	79	82	80	77	75	61	62	63	63	63
Gmina Oleszyce	90	89	83	80	79	77	78	76	72	70
Gmina Wielkie Oczy	90	86	87	85	80	80	80	77	74	71
Województwo podkarpackie	92	94	92	90	89	78	80	81	79	77
Polska	94	95	95	95	92	80	81	82	83	80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Lubaczów nie występują szkoły oferujące kształcenie na poziomie ponadpodstawowym.

Współczynnik skolaryzacji jest miarą powszechności nauczania, tj. służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności. Analizy wskaźnika należy dokonać z uwzględnieniem poziomu nauczania. Dość wysokie wartości wskaźników wynikają z faktu, iż nauka w szkołach podstawowych jest obowiązkowa w Polsce, co oznacza, że wszystkie dzieci w wieku szkolnym powinny być objęte nauką. Wartość poniżej 100% nie musi oznaczać, że dzieci nie uczęszczają do szkoły w ogóle, ale może być to związane m.in. z uczęszczaniem do szkół na obszarze innych jednostek terytorialnych. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w Gminie Lubaczów w 2023 roku kształtował się na poziomie 74,90 %, a więc zmalał w stosunku do 2021 roku, a wzrósł nieznacznie stosunku do 2022 roku. W porównaniu do danych

z województwa podkarpackiego i całego kraju, współczynnik ten przyjmował niższe wartości.

Tabela 8 Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Lubaczów w porównaniu do skali województwa i kraju w latach 2021-2024

POLSKA			
Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Współczynnik skolaryzacji brutto	95,71	95,96	93,20
Województwo Podkarpackie			
wyszczególnienie	2021	2022	2023
współczynnik skolaryzacji brutto	92,27	90,63	89,20
Gmina Lubaczów			
wyszczególnienie	2021	2022	2023
współczynnik skolaryzacji brutto	76,76	73,53	74,90

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wskaźnikiem mówiącym o jakości edukacji na poziomie podstawowym mówią statystyki dotyczące zdawalności egzaminów. Poniżej przedstawione zostały średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z Gminy Lubaczów, w porównaniu do wyników uczniów z województwa podkarpackiego oraz całej Polski. Z zebranych danych wynika, że uczniowie ze Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Baszni Dolnej (język polski, matematyka), Szkoły Podstawowej w Krowicy Samej (język polski, język angielski), Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Lisich Jamach (język polski, język angielski, matematyka), Szkoły Społecznej w Załużu (język polski, język angielski, matematyka), osiągnęli z omawianych przedmiotów lepsze wyniki, niż uczniowie z całego województwa oraz w skali kraju. Największa przewaga widoczna jest w przypadku języka angielskiego, a najmniejsza z matematyki.

Tabela 9 Wyniki egzaminu ósmoklasisty szkół Gminy Lubaczów w porównaniu do województwa podkarpackiego i Polski w roku 2023

POLSKA			
Wyszczególnienie:	Język Polski	Język Angielski	Matematyka
Średni wynik w %:	66	66	53
Województwo Podkarpackie			
Wyszczególnienie	Język Polski	Język angielski	Matematyka
Średni wynik w %:	63,14	66,7	53,89
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Baszni Dolnej			
Wyszczególnienie	Język Polski	Język angielski	Matematyka
Średni wynik w %:	67,57	61,95	57,71
Szkoła Podstawowa w Krowicy Samej			
Wyszczególnienie	Język Polski	Język angielski	Matematyka
Średni wynik w %:	71,2	76,8	40,8
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lisich Jamach			
Wyszczególnienie	Język Polski	Język angielski	Matematyka
Średni wynik w %:	72,00	80,89	59,11
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Młodowie			
Wyszczególnienie	Język Polski	Język angielski	Matematyka
Średni wynik w %:	49,81	55,88	31,00
Szkoła Społeczna w Załużu			
Wyszczególnienie	Język Polski	Język angielski	Matematyka
Średni wynik w %:	81,83	89,67	70,00

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

Jednostki oświatowe oprócz działalności typowo statutowej organizują na mocy Rozporządzenia MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, tego rodzaju wsparcie. Uczniowie i ich rodzice/opiekunowie oraz nauczyciele mogą korzystać z niej dobrowolnie i nieodpłatnie. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych, wynikających w szczególności:

- z niepełnosprawności;
- z niedostosowania społecznego;
- z zagrożenia niedostosowaniem społecznym;
- ze szczególnych uzdolnień;

- ze specyficznych trudności w uczeniu się;
- z zaburzeń komunikacji językowej;
- z choroby przewlekłej;
- z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych;
- z niepowodzeń edukacyjnych;
- z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi;
- z trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana rodzicom uczniów i nauczycielom polega na wspieraniu rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz rozwijaniu ich umiejętności wychowawczych w celu zwiększania jej efektywności. Czasem, w przypadkach złożonych i przekraczających kompetencje pracowników szkoły, w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej wskazywane są inne zewnątrz instytucje realizujące zadania z tego obszaru np. poradnie psychologiczno-pedagogiczne, poradnie zdrowia psychicznego, ośrodki terapeutyczne, instytucje pomocy społecznej i inne. W szkole pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielają uczniom nauczyciele oraz specjaliści wykonujący szkole zadania z tego zakresu, w szczególności psycholodzy, pedagodzy, doradcy zawodowi i terapeuci pedagogiczni.

Na terenie Gminy Lubaczów funkcjonuje Gminny Żłobek w Dąbkowie „Kraina Malucha”, który czynny jest przez cały rok. Placówka zapewnia warunki lokalowe dla 3 grup żłobkowych liczących w sumie 28 dzieci w wieku od 1 roku do 3 lat. Żłobek zapewnia dzieciom opiekę w godzinach 6:45–16:30. Do Gminnego Żłobka, oprócz dzieci mieszkających na terenie Gminy Lubaczów, uczęszczały również dzieci m.in. z gmin Wielkie Oczy i Horyniec Zdrój, zgodnie z podpisanymi porozumieniami. Żłobek posiada 3 kompleksowo wyposażone sale przystosowane dla najmłodszych dzieci, szatnię, salę doświadczania świata, salę gimnastyczną, ogródek polisensoryczny, a także zewnętrzny plac zabaw i boisko do ćwiczeń.

2.4. Kultura, sport i rekreacja

Kultura, turystyka i sport są nieodłącznymi elementami życia społecznego. Stanowią one nie tylko ważne aspekty rozwoju lokalnego, ale również przyczyniają się do wzrostu atrakcyjności regionu, budowania tożsamości społecznej oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Kultura odgrywa istotną rolę w społeczności, będąc nie tylko formą rozrywki, ale także wyrazem dziedzictwa kulturowego i twórczości lokalnej społeczności. Kultura to szeroko rozumiane dziedzictwo społeczne, obejmujące wartości, normy, zwyczaje, sztukę i tradycje, które wyznaczają tożsamość i sposób życia społeczności.

Instytucje kultury w Gminie Lubaczów:

- **Gminny Ośrodek Kultury**
- **Gminna Biblioteka Publiczna**

Gminny Ośrodek Kultury w Lubaczowie swoją działalność prowadzi w oparciu o Domy Kultury w Baszni Dolnej, Krowicy Samej, Lisich Jamach, Młodowie i Załużu oraz Centrum Edukacyjno-Kulturalne „Pastorówka” w Podlesiu. GOK Lubaczów w swoim administrowaniu posiada 16 świetlic wiejskich w miejscowościach: Antoniki, Bałaje, Basznia Górna, Borowa Góra, Budomierz, Cetynia – Krowica Sama, Dąbków, Dąbrowa, Hurcze, Krowica Lasowa, Mokrzyca, Opaka, Piastowo, Szczutków, Tymce, Wólka Krowicka.

W miejscowości Bałaje znajduje się Izba Pamięci Narodowej użyczona Jednostce Strzeleckiej 2033” STRZELEC” w Lubaczowie. Działalność GOK oparta jest na współpracy z Gminą Lubaczów, Zespołami Szkolno-Przedszkolnymi, Gminną Biblioteką Publiczną, stowarzyszeniami tj.: Stowarzyszeniem Inicjatyw Społeczno – Gospodarczych Gminy Lubaczów, Ludowymi Klubami Sportowymi, Stowarzyszeniem Kół Gospodyń Wiejskich Gminy Lubaczów, Ochotniczymi Strażami Pożarnymi, Parafiami oraz Klubami Seniora.

Aktualnie przy GOK działa: Zespół Pieśni i Tańca „KRESY”, Zespół Śpiewaczy „NIESPODZIANKA” oraz dziecięcy Zespół „GWIAZDKI” współprowadzony ze Szkołą Podstawową w Krowicy Samej. Zespoły te uświetniają uroczystości kulturalne, sportowe, patriotyczne oraz religijne na terenie Gminy i powiatu. Uczestniczą w konkursach, festiwalach folklorystycznych i przeglądach grup obrzędowych. Kontynuowana jest działalność Świetlic Podwórkowych, gdzie ideą działania jest integracja oraz nauka kreatywnego spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży

w wieku szkolnym. Zajęcia prowadzone są w godzinach popołudniowych w Domach Kultury w Baszni Dolnej, Załużu i Lisich Jamach.

Chronologiczny wykaz wydarzeń kulturalnych, patriotyczno – religijnych oraz edukacyjnych:

Tabela 10 Wykaz wydarzeń kulturalnych, patriotyczno-historycznych, edukacyjnych realizowanych przez GOK w 2024 r.

ROK	Nazwa, rodzaj, miejsce wydarzenia:
2024	Noworoczny Koncert Kolęd i Pastorałek w Dąbkowie Organizacja Ferii Zimowych pt. „TRADYCJA JEST TRENDY” w Gminie Lubaczów; w ramach ferii zimowych w każdej jednostce GOK odbywały się warsztaty pt. „AKADEMIA SZTUKI LUDOWEJ”, „ZATAŃCZ Z KRESAMI”, „SMACZNIE i TRADYCYJNIE”, konkursy, oraz zajęcia animacyjne, taneczne, teatralne oraz warsztaty kulinarne, Wiodącymi wydarzeniami aktywności feryjnych były: - „ASTROBIWAK” – biwak z noclegiem w Obserwatorium Astronomicznym w Tymcach (odbył się dwukrotnie), - FOLKOWY BAL KARNAWAŁOWY, W ramach ferii zorganizowano wycieczkę do Rzeszowa dla dzieci i młodzieży. Odwiedzono Muzeum etnograficzne, kino „Helios” oraz tor wrotkarski Występ kabaretowy pt. „Z ŻYCIA WZIĘTE” w wykonaniu Zespołu Śpiewaczego „Niespodzianka” w Krowicy Samej Organizacja „Tłustego Czwartku” w świetlicy wiejskiej w Krowicy Hołodowskiej Organizacja Gminnego Dnia Kobiet w Kresowej Osadzie Organizacja konkursu na „Najpiękniejszą Palmę Wielkanocną” w Gminie Lubaczów (Świetlica wiejska w Piastowie) Organizacja kiermaszu Wielkanocnego na lubaczowskim rynku Organizacja uroczystości patriotyczno-religijnej upamiętniającej 80 rocznicę spalenia wsi i mordu na mieszkańcach Wólki Krowickiej przez OUN-UPA Organizacja Wiosennej Giełdy Ogrodniczej w Kresowej Osadzie w Baszni Dolnej Współorganizacja obchodów 89 rocznicy śmierci Marszałka Józefa Piłsudskiego w Gminie Lubaczów Współorganizacja majowego weekendu w Gminie Lubaczów - warsztaty tematyczne w Kresowej Osadzie, rajdy rowerowe, wycieczka po Roztoczu Dni otwarte Funduszy Europejskich Organizacja Gminnego Dnia Dziecka w Kresowej Osadzie w Baszni Dolnej Współorganizacja Gminnego Święta Strażaka w Załużu

	„ KWIETNY BIEG”
	Współorganizacja Nocy Świętojańskiej w Baszni Dolnej
	Współorganizacja XXII Drużynowych Mistrzostw Powiatu Lubaczowskiego szkół podstawowych w warcabach 100-polowych w Baszni Dolnej
	Organizacja uroczystości patriotyczno-religijnej upamiętniającej 83 rocznicę mordu na mieszkańcach Załuża – Czarne, Podłęża, Dachnowa oraz wojska Wehrmachtu
	Współorganizacja Roztoczańskiego festiwalu Biegowego w Kresowej Osadzie
	Organizacja Jubileuszu 45-Lecia LKS „ ZRYW” Młodów
	Otwarcie świetlicy wiejskiej w Baszni Górnej – Przysiółek Dąbrowa
	Organizacja Pikników wakacyjnych w miejscowościach gminy Lubaczów
	Organizacja Jubileuszu 40-Lecia LKS „ ROLNIK” Wólka Krowicka
	Organizacja Pikniku Kolejowego w Stacji Basznia 140- Lecie linii kolejowej Jarosław – Sokal
	Organizacja Festiwalu Dziedzictwa Kresów 2024 od 4.07.2024 do 04.08.2024r
	Organizacja wypoczynku wakacyjnego- półkolonie ”KRESOWA PRZYGODA” w Kresowej Osadzie – (2 turnusy lipiec i sierpień);
	Organizacja wakacyjnego wyjazdu dzieci i młodzieży do „MAGICZNYCH OGRODÓW” w Trzciance
	Współorganizacja uroczystości patriotyczno-religijnej 80 rocznicy mordu na mieszkańcach Podlesia i Baszni Górnej przez OUN – UPA
	Współorganizacja uroczystości upamiętniającej 85 rocznice śmierci gen. Stanisława Dąbka honorowego obywatela Gminy Lubaczów oraz mieszkańców Dąbkowa (Felsendorfu) i Opaki ofiar II wojny światowej i pomordowanych przez ukraińskich nacjonalistów OUN – UPA w latach 1944-1947
	Organizacja Gminno – Dekanalnego Święta Plonów w Krowicy Samej
	Organizacja wydarzenia „Dynia FEST” w Kresowej Osadzie
	Współorganizacja Jubileuszu par małżeńskich – „ ZŁOTE GODY” w Gminie Lubaczów
	Organizacja akcji „Niech zapłonie znicz na Kresach” oraz zbiórka zniczy w ramach akcji TVP Rzeszów „Światełko Pamięci dla Łyczakowa”
	Organizacja Ogólnopolskiego DNIA SENIORA- Jubileusze 15 i 10-Lecia Klubów Seniora z Gminy Lubaczów
	Organizacja Obchodów Święta Odzyskania przez Polskę Niepodległości „ PIKNIK NIEPODLEGŁOŚCIOWY „ w Parku Niepodległości Młodowie – Karolówce
	Organizacja Obchodów Święta Odzyskania przez Polskę Niepodległości w Baszni Dolnej, Krowicy Samej, Załużu, Podlesiu, Dąbkowie i Opacie

	Współorganizacja XX Indywidualnych Mistrzostw Powiatu Lubaczowskiego dla szkół podstawowych w warcabach 100-polowych w Baszni Dolnej;
	Organizacja Akcji „Świąteczna Choinka” przy domach kultury, świetlicach i parkach i obiektach gminnych
	Współorganizacja spotkań opłatkowych
	Organizacja międzypokoleniowych warsztatów bożonarodzeniowych w jednostkach GOK przy udziale Szkół, KGW i Klubów Seniora
	Organizacja „Kiermaszu bożonarodzeniowego” KGW i Stowarzyszeń na Rynku w Lubaczowie

Działalność GOK była bardzo zróżnicowana, obejmowała zarówno wydarzenia kulturalne, sportowe, turystyczne, edukacyjne, jak i patriotyczno-religijne. Współpraca z różnorodnymi organizacjami i instytucjami – nie tylko lokalnymi przyczyniła się do wzbogacenia oferty kulturalnej dla mieszkańców Gminy Lubaczów. Wiele przedsięwzięć kulturalnych opartych było na współpracy z Muzeum Kresów w Lubaczowie, Miejskim Domem Kultury w Lubaczowie oraz innymi ościennymi instytucjami kultury.

Na terenie Gminy Lubaczów działalność biblioteczna prowadzona jest w **Gminnej Bibliotece Publicznej w Baszni Dolnej** oraz w pięciu placówkach filialnych usytuowanych w miejscowościach: Krowica Sama, Lisie Jamy, Młodów, Załuże i Opaka. Biblioteki mieszczą się w budynkach Gminnego Ośrodka Kultury.

Poniższy wykres prezentuje dostępne dane w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności w Gminie Lubaczów, powiecie lubaczowskim oraz województwie podkarpackim w latach 2021-2023. Na podstawie danych statystycznych widać, że wskaźnik ten przyjmuje w Gminie prawie dwukrotnie niższą wartość niż w powiecie oraz względem województwa. W 2023 roku w Gminie było to 70 czytelników, w powiecie – 137, natomiast w całym województwie – 138. Jednocześnie zaobserwować można nieznaczne wahania w zakresie poziomu czytelnictwa na przestrzeni ostatnich trzech lat, podobnie jak miało to miejsce w powiecie lubaczowskim i województwie podkarpackim.

Tabela 11 Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców w Gminie Lubaczów, powiecie lubaczowskim oraz województwie podkarpackim w latach 2021 - 2023

Województwo Podkarpackie			
Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	128	133	138
Powiat Lubaczowski			
Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	134	135	137
Gmina Lubaczów			
Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	69	67	70

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Działania promujące czytelnictwo prowadzone przez Gminną Bibliotekę Publiczną w 2024 r:

Tabela 12 Działania promujące czytelnictwo prowadzone przez Gminną Bibliotekę Publiczną w 2024 r.

ROK	Nazwa, rodzaj, miejsce wydarzenia:
2024	„Książkowy NIEKALENDARZ”, organizowaną przez Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa (NPRCZ). To wyjątkowe wyzwanie czytelnicze na każdy miesiąc, które ma na celu inspirowanie do częstszych wizyt w bibliotece oraz sięgania po książki z różnych gatunków i tematów. Każdy miesiąc to nowe literackie zadanie, które pomaga odkrywać nieznane tytuły, poszerzać horyzonty czytelnicze i czerpać radość z obcowania z literaturą
	Program „Mała książka – wielki człowiek”, który ma na celu zachęcanie najmłodszych do odwiedzania biblioteki i odkrywania radości płynącej z czytania. Dzięki temu programowi najmłodsi czytelnicy otrzymują wyjątkowe wyprawki czytelnicze, które inspirują do wspólnego spędzania czasu z książką oraz budowania nawyku czytania od najmłodszych lat
	Cykl zajęć pod hasłem „Akademia Sztuki Ludowej”. W ramach tego projektu dzieci i młodzież miały okazję poznać bogactwo narodowych strojów ludowych – ich historię, wzornictwo oraz regiony, z których pochodzą. Uczestnicy nie tylko oglądali prezentacje, ale także samodzielnie tworzyli i kolorowali tradycyjne stroje ludowe, rozwijając swoją kreatywność i wrażliwość artystyczną
	„Wiosna, ach to Ty!...”, akcja w której corocznie uczestniczy biblioteka w ramach której odbyły się lekcje biblioteczne o ekologii. Dzieci poznały książki o tematyce ekologicznej, rozwiązywały krzyżówki, quizy itp.

	Światowy Dzień Ziemi. Z tej okazji w bibliotekach zorganizowane zostały spotkania ekologiczne, w ramach których wykonano m.in. plakat promujący Dzień Ziemi. Biblioteka brała również udział w 11. akcji społeczno-edukacyjnej „Żonkile 2024”. Uczestnicy wspólnie obejrżeli prezentację Muzeum Polin, a także wykonali kwiaty żonkili, by obdarować nimi swoich bliskich i znajomych jako symbol pamięci o bohaterach powstania w getcie warszawskim.
	Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom to święto czytelnicze przypadające na przełomie maja i czerwca. Z tej okazji odbywały się lekcje biblioteczne promujące czytelnictwo wśród najmłodszych

W 2024 roku Gminna Biblioteka Publiczna w Lubaczowie z/s w Baszni Dolnej realizowała zadanie Biblioteki Narodowej w ramach Programu Wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0” Priorytet 1 Poprawa oferty bibliotek publicznych Kierunek Interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych ze środków finansowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z budżetu państwa – otrzymaliśmy dotację w wysokości 10 000,00 zł.

Kultura sportu jest aktywnie promowana przez władze samorządowe oraz kluby sportowe. Aktywność fizyczna już od wielu lat jest podtrzymywana i rozwijana przez zaangażowanie lokalnych działaczy społecznych, instruktorów, animatorów i trenerów.

Najważniejsze wydarzenia sportowe w Gminie Lubaczów to:

- Rostoczański Festiwal Biegowy;
- Rajd Rowerowy Active Rostocze.

Gmina Lubaczów posiada potencjał w postaci licznych walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego. Znajdują się tu między innymi liczne obiekty które zostały objęte ścisłą ochroną konserwatorską.

Według Rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa (stan na dzień 31 grudnia 2024 roku) do zabytków nieruchomych Gminy Lubaczów zalicza się:

Tabela 13 Zabytki nieruchome Gminy Lubaczów (stan na 31.12.2024 r.)

Kapliczka przydrożna w miejscowości Basznia Dolna, przy drodze do Lubaczowa
Cmentarz greko-katolicki w miejscowości Basznia Dolna, 2 poł. XIX
Plebania rzymsko - katolicka drewniana w miejscowości Basznia Dolna
Rządcówka w miejscowości Basznia Dolna, ob. dom, nr 12, XIX/XX
Dawny cmentarz ewangelicki w miejscowości Dąbków, poł. XIX

Aleja lipowa w Hucie Kryształowej
Gorzelnia w Hucie Kryształowej, pocz. XX
Kościół par. pw. Przemienienia Pańskiego w miejscowości Krowica Sama
Cerkiew greko-katolicka p.w. św. Michała w Krowicy Samej (spalona)
Dwa cmentarze greko-katolickie w miejscowości Krowica Sama, ob. Komunalne
Park dworski (pozostałości) w miejscowości Krowica Sama, XVIII-pocz. XX
Cmentarz epidemiczny w Lisich Jamach
Stodoła, drewniana w Lisich Jamach, ul. Wspólna 91
Dzwonnica w miejscowości Opaka
Cerkiew greko-katolicka (spalona) w miejscowości Opaka
Cmentarz w miejscowości Opaka
Cmentarz ewangelicki w Podlesiu, 1 poł. XIX
Dawna plebania ewangelicka w Podlesiu, po renowacji i modernizacji, obecnie Centrum Edukacyjno-Kulturalne „Pastorówka”
Cmentarz greko-katolicki - Sieniawka
Relikty założenia dworskiego „Smolin Andruszewski”
Cerkiew greko-kat., p.w. św. Dymitra, ob. kościół rzym.-kat. fil. p.w. św. Wawrzyńca
Dzwonnica, drewniana w Szczutkowie
Cmentarz greko-kat., (część stara - południowa i wsch.), Szczutków
Cmentarz komunalny w miejscowości Załuże (cz. wsch.)

Na obszarze Gminy Lubaczów można wyróżnić następujące atrakcje turystyczne oraz miejsca warte odwiedzenia:

Jednym z ważniejszych elementów dziedzictwa kulturowego na terenie gminy jest **Kresowa Osada w Baszni Dolnej**, która powstała na obszarach popegeerowskich. Wioska tematyczna odwołuje się do wielokulturowości dawnych Kresów Rzeczypospolitej i składa się z kilku tematycznych obiektów. W odtworzonym dworku ziemiańskim jest secesyjna restauracja, w której można posmakować tradycyjnych potraw kuchni kresowej. W multimedialnym muzeum – Galerii Lokalnej Historii – prezentowana jest ekspozycja dotycząca wypraw hetmana Sobieskiego na czambuły tatarskie oraz wirtualna przebieralnia stroje z tamtej epoki. W Kresowej Osadzie

znajdują się ciekawostki i eksponaty z dziejów huty szkła kryształowego, zlokalizowanej w pobliskiej Hucie Kryształowej.

Obserwatorium Astronomiczne w Tymcach powstało w kolejowej wieży ciśnień. Budynek istnieje od 1954 roku i niegdyś służył zaopatrywaniu w wodę lokomotyw parowych, kursujących na linii kolejowej nr 101 relacji Munina – Hrebenne. Wieża ciśnień i towarzysząca jej hydrofornia wykorzystywane były do początku lat 90-tych XX w., kiedy to wraz z postępem technologicznym, parowozy ustąpiły miejsca lokomotywowi spalinowemu. W 2015 roku Gmina Lubaczów przejęła od Polskich Kolei Państwowych Spółka Akcyjna oba obiekty, które zostały następnie poddane procesowi rewitalizacji.

Galeria Kolejnictwa w Baszni Dolnej to intrygujące miejsce na turystycznej mapie powiatu lubaczowskiego. Budynki i infrastruktura stacji kolejowej w Baszni powstały jeszcze w XIX wieku. Odrestaurowany budynek stacji i magazyn połączono przeszklonym holem, nadając Galerii Kolejnictwa nowoczesny, intrygujący wygląd. I tak dzięki rewitalizacji wykonanej przy wsparciu Funduszy Unijnych zyskał drugie życie. Wnętrze stylizowane jest na budynek stacyjny z lat 20 XX wieku. Jest poczekalnia z drewnianymi ławkami, kasą biletową i mini wystawą sprzętów związanych z koleją. Turyści mogą przenieść się wirtualnie w czasie, gdy na jednej ze ścian wyświetlana jest animacja dworca kolejowego w Jarosławiu, na który wjeżdża pociąg. Nastrój podkreśla sztuczny dym imitujący buchającą spod kół lokomotywy parę.

Na planszach rozmieszczonych na ścianach znajdziemy historię linii kolejowej Jarosław – Sokal. A na dużej mapie można sprawdzić którądy przebiegała. Do dyspozycji gości są też prezentacje interaktywne - „Dawne pocztówki z historycznymi dworcami” i „Dawne walizki i torby podróżne”. W drugiej, nowocześnie urządzonej części budynku znajduje się sala projekcyjna i duża makieta malowniczej trasy kolejowej, którą przemierzają małe pociągi. Z drugiej strony zabudowań stacyjnych ustawiono zabytkowy skład pociągu. Prowadzi go parowóz Ty2, ponieważ właśnie tego typu pojazdy jeździły przed laty na tej trasie. Można pooglądać go nie tylko z zewnątrz, ale także wspiąć się po drabinie do środka. Tuż obok stoi zabytkowy żuraw służący do napełniania parowozu wodą. Za lokomotywą ustawiono wagon trzeciej klasy z 1907 roku. W odrestaurowanym wnętrzu przysiąść można na drewnianej ławce

i wyobrazić sobie podróż wolno sunącym pociągiem. Uzupełnieniem ekspozycji są dwa wagony towarowe z lat 1937-40.

Najnowsze obiekty infrastruktury turystycznej w Gminie Lubaczów to także:

- **Park Linowy w Baszni Dolnej** to idealne miejsce dla miłośników wspinaczki, tyrolek i podniebnych spacerów na linie w koronach drzew. Trasy są ułożone według stopnia trudności, więc mogą się tu bezpiecznie bawić się dzieci, młodzież oraz spragnieni adrenaliny dorośli;
- **Miejsce postoju dla kamperów** wraz z budynkami obsługi (m.in. sanitariaty, prysznice) oraz altana grillowa w Baszni Dolnej;
- **Wieża widokowa w Borowej Górze.**

Gmina Lubaczów znajduje się w dogodnym położeniu na mapie Polski, z którego w niedalekiej odległości znajdują się również inne atrakcyjne miejsca turystyczne, takie jak: Fortyfikacje Linii Mołotowa, Szumy nad Tanwią, Szczebrzeszyn, Zwierzyniec oraz zabytkowe drewniane cerkwie w Radrużu i Chotyńcu, wpisane na listę UNESCO. Atrakcyjności turystycznej gminy świadczą unikatowe krajobrazy, z urozmaiconą rzeźbą terenu oraz liczne zasoby leśne, które w dużej mierze sprzyjają turystyce rowerowej. O atrakcyjności turystycznej gminy świadczą unikatowe krajobrazy, z urozmaiconą rzeźbą terenu oraz liczne zasoby leśne, które w dużej mierze sprzyjają turystyce rowerowej. Szlak Green Velo przebiega przez powiat lubaczowski i wiedzie przez Narol, Horyniec-Zdrój, Radruż, Nowiny Horynieckie, Hutę Kryształową, Krowicę Samą, Żmijowiska i Wielkie Oczy. Na trasie jest sporo pagórków, ale i przyjemnych zjazdów. Wśród atrakcji tego odcinka wymienia się wiele zabytków, m.in. klasycystyczny pałac hrabiego Feliksa Antoniego Łosia w Narolu oraz tajemnicze kręgi kamienne w Nowinach Horynieckich. Green Velo na Roztoczu łączy się z 15 innymi szlakami rowerowymi prowadzącymi do ważniejszych atrakcji turystycznych w pobliżu szlaku.

Gmina Lubaczów tworzy ponadlokalny produkt turystyczny oparty o walory rekreacyjne, krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe w powiązaniu z lokalną wytwórczością, gastronomią i infrastrukturą turystyczną. Występowanie na obszarze gminy obiektów zabytkowych zapewnia atrakcyjność obszaru gminy.

2.5. Opieka zdrowotna

Pomoc medyczna w gminie Lubaczów skupiona jest przede wszystkim wokół placówek w mieście Lubaczów. Znajduje się tam Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej działający jako szpital i poradnie specjalistyczne. Mieszkańcy gminy dodatkowo korzystać mogą z opieki medycznej w:

- 1) **ZOZ R-36**, Przychodnia Rejonowa w Lubaczowie oraz Punkt Zdrowia w Krowicy Samej;
- 2) **NZOZ LUMED** z przychodnią w Lubaczowie oraz Ośrodkiem Zdrowia na terenie gminy Lubaczów w Opacie i w Basznie Dolnej.

Porównując dane statyczne wskaźnika liczby lekarzy pracujących wg podstawowego miejsca pracy na 10 tys. powiatu lubaczowskiego do wartości dla województwa podkarpackiego, czy skali krajowej widać znaczącą dysproporcję w jego wartości, który jest ponad dwukrotnie niższy niż w pozostałych.

Tabela 14 Porównywanie wartości wskaźnika - liczba lekarzy pracujących wg podstawowego miejsca pracy na 10 tys. ludności powiatu lubaczowskiego w skali kraju w roku 2023

POLSKA	
Lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy na 10 tys. Ludności	37,6
Województwo Podkarpackie	
Lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy na 10 tys. Ludności	28,6
Powiat Lubaczowski	
Lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy na 10 tys. Ludności	14,3

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

2.6. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe odgrywają ważną rolę w konsolidacji lokalnej społeczności i organizacyjnym wzmacnianiu samorządności, często również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko lokalne może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób, ale także ich otoczenia. Sprzyja przeciwdziałaniu marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, a także rozwojowi społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystywanie ich zasobów (kapitału ludzkiego i społecznego).

Na terenie Gminy Lubaczów działa obecnie 59 organizacji społecznych tj.:

- 22 kół Gospodyń wiejskich,
- 7 Ludowych Klubów Sportowych,
- 8 Ochotniczych Straży Pożarnych,
- 6 Klubów Seniora,
- 3 Uczniowskie Kluby Sportowe,
- Lokalna Grupa Działania „Rozwój Ziemi Lubaczowskiej”,
- Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych Gminy Lubaczów,
- Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich Gminy Lubaczów,
- Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego w Baszni Dolnej,
- Stowarzyszenie Pszczelarzy Ziemi Lubaczowskiej „EKO-BARĆ”,
- Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych „RAZEM” w Krowicy Samej,
- Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Sieć” w Młodowie,
- Stowarzyszenie „BYĆ KOBIETĄ” w Baszni Dolnej,
- Stowarzyszenie Społeczno-Wychowawcze „Strzelec”,
- Fundacja Wspierania Aktywności lokalnej Lisie Jamy,
- Stowarzyszenie Przedsiębiorców Lubaczowskie Forum Biznesu,
- Zrzeszenie Wędkarzy „OCZKO” w Opace,
- Stowarzyszenie „OKOŃ” w Krowicy Hołodowskiej.

Szczególną aktywnością odznaczają się Koła Gospodyń Wiejskich działające w następujących miejscowościach: Antoniki, Bałaje, Basznia Dolna, Basznia Górna, Borowa Góra, Budomierz, Dąbrowa, Hurcze, Karolówka, Krowica Hołodowska, Krowica Lasowa, Krowica Sama, Lisie Jamy, Młodów, Mokrzyca, Opaka, Piastowo,

Podlesie, Szczutków, Tymce, Wólka Krowicka, Załuże. W/w Koła skupione są w Stowarzyszeniu Kół Gospodyń Wiejskich Gminy Lubaczów.

W ramach działalności statutowej KGW angażują się w przedsięwzięcia kulturalne i społeczne, imprezy okolicznościowe w swoich miejscowościach, na terenie gminy i powiatu. Według przyjętego harmonogramu zorganizowano w ciągu roku sprawozdawczego szereg imprez, w których uczestniczyły wszystkie Koła Gospodyń Wiejskich.

Tabela 15 Informacja o wydarzeniach z udziałem Kół Gospodyń Wiejskich w roku 2024

ROK	Nazwa, rodzaj wydarzenia:
2024	Organizacje zabaw dla lokalnej społeczności– Karnawał, Andrzejki, Choinka, Tłusty Czwartek, Dzień Kobiet
	Propagowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego poprzez udział w wydarzeniach na terenie województwa podkarpackiego
	Współorganizacja lokalnych wydarzeń – Festiwal Dziedzictwa Kresów, Dożynki
	Udział w konkursie Palm Wielkanocnych
	Współorganizacja pikników rodzinnych, kiermaszy na cele charytatywne
	Organizacja warsztatów międzypokoleniowych, m.in. rękodzielniczych, kulinarnych, florystycznych
	Międzygminne spotkania z przedstawicielkami kół gospodyń w celach wymiany wiedzy i doświadczeń

Źródło: Sprawozdanie Stowarzyszenia Kół Gospodyń Wiejskich Gminy Lubaczów za 2024 r.

Gmina Lubaczów realizowała zadania własne we współpracy z organizacjami pozarządowymi głównie poprzez zakup usług bezpośrednio z budżetu Gminy Lubaczów. Łączna kwota dotacji udzielonych organizacjom pozarządowym w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2024 roku wyniosła 525 790,00 zł.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego przyczynia się do kształtowania demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym poprzez budowanie partnerstwa między administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi oraz służy wspieraniu organizacji pozarządowych w realizacji ważnych celów społecznych.

III DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY LUBACZÓW

3.1. Problemy w obszarze pomocy społecznej

Zgodnie z art. 2. ust. 1. ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zgodnie z art. 3. w/w ustawy pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.

Na system wsparcia mieszkańców Gminy Lubaczów składa się działalność kilku instytucji. Działania w obszarze pomocy społecznej dla mieszkańców realizowane są przede wszystkim przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (od. 1 lipca 2025 r. Centrum Usług Społecznych Gminy Lubaczów) a także przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. W zakresie aktywizacji zawodowej teren Gminy objęty jest działaniami Powiatowego Urzędu Pracy w Lubaczowie. Działania w obszarze pomocy społecznej uzupełnia funkcjonowanie Domu Pomocy dla Osób Przewlekłe Chorych Psychicznie w Krowicy Lasowej.

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W LUBACZOWIE

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubaczowie (od. 1 lipca 2025 r. Centrum Usług Społecznych Gminy Lubaczów) jest jednostką organizacyjną gminy, powołaną do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie

pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oferując pomoc w formie świadczeń:

ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE:

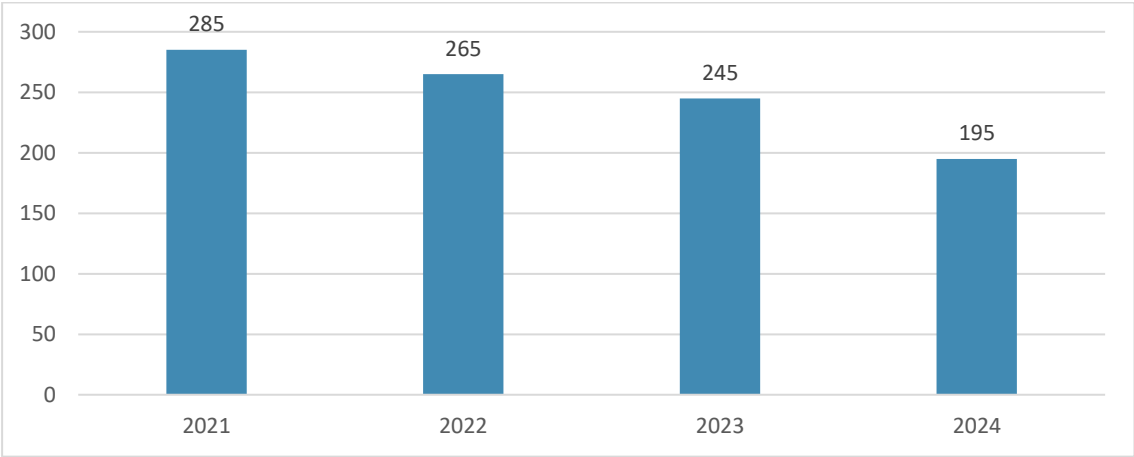
- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE:

- praca socjalna,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- sprawienie pogrzebu,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie chronione,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie — w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

W 2024 roku z pomocy GOPS skorzystało łącznie 195 rodzin. Na przestrzeni lat 2021-2024 liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w Gminie ulegała wahaniom, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 6 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Lubaczów w latach 2020-2024

Źródło: Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaczowie za lata 2021-2024.

Wartości wskaźnika liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego podano w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, w celu jego porównania między sąsiednimi jednostkami terytorialnymi przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2019-2023 oraz Polski w latach 2019-2023

Jednostka terytorialna	Korzystający z pomocy				
	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Lubaczów	379	324	301	261	249
Miasto Lubaczów	170	159	142	134	131
Gmina Cieszanów	239	223	206	184	194
Gmina Horyniec-Zdrój	260	252	237	235	249
Gmina Oleszyce	261	263	285	280	289
Gmina Wielkie Oczy	283	259	222	212	211

województwo podkarpackie	243	224	203	190	185
Polska	215	200	186	174	170

Źródło: Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Widzimy tutaj spadek jego wartości dla Gminy Lubaczów z poziomu 379 w roku 2019 do poziomu 249 w 2023 roku. Tendencja taka utrzymuje się zarówno w gminach ościennych, jak i w skali województwa czy kraju, jednak porównując jego wartość do pozostałych jest na najwyższym poziomie.

Tabela 17 Powody przyznawania pomocy w latach 2020-2024

Powody przyznawania pomocy finansowej	Liczba rodzin				
	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
Ubóstwo	44	43	39	43	38
Sieroctwo	0	0	0	0	0
Bezdomność	2	2	3	2	2
Bezrobocie	142	137	116	124	96
Niepełnosprawność	70	62	55	56	55
Długotrwała lub ciężka choroba	77	71	64	61	58
Przemoc w rodzinie	5	3	3	4	7
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	47	36	31	34	9
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	75	69	56	57	43
Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	3	4	3	3
Alkoholizm lub narkomania	35	30	26	26	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej za lata 2020-2024 r.

Wśród powodów przyznawania pomocy finansowej największy odsetek stanowiło bezrobocie (96 rodzin), następnie długotrwała lub ciężka choroba (58 rodzin), niepełnosprawność (55 rodzin), Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (43 rodziny) oraz ubóstwo (38 rodzin). Na podstawie danych zawartych w tabeli nr 3 widać równocześnie spadek liczby rodzin korzystających z pomocy finansowej na przełomie lat 2020-2024.

W 2024 roku formą wsparcia jaką jest praca socjalna objętych było 122 rodzin, a na przestrzeni lat 2021-2024 jej wymiar ulegał wahaniom. W 2022 roku względem

roku 2021 wartość spadkowa ukształtowała się na poziomie 37,93 %. Tendencja ta może być związana z trwającą w podanym okresie pandemią koronawirusa, w związku z którą świadczona dotychczas praca socjalna musiała zostać przeformułowana i dostosowana do panujących warunków.

Tabela 18 Praca socjalna w latach 2020-2024

Lata	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba rodzin którym świadczone prace socjalną:	204	145	90	90	122

Źródło: Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaczowie za lata 2020-2024.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubaczowie od wielu lat współpracuje z Podkarpackim Bankiem Żywności. „Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym”. Dystrybucją żywności zajmowali się pracownicy socjalni. W ramach programu operacyjnego "Pomoc żywnościowa na lata 2014-2020" w 2024 roku skorzystało 400 osób.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubaczowie realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i z niepełnosprawnościami. W 2024 roku z pomocy w formie posiłków skorzystało łącznie 134 dzieci, jednostka przyznawała tą formę wsparcie właśnie osobą poniżej 18 roku życia. Dynamika zmian w tym zakresie jest następująca: widoczny jest znaczny spadek liczby dzieci korzystających z programu, w którym w 2021 roku uczestniczyło 188 osób, 2022 r. – 179 osób, 2023 – 160 osób. Nie oznacza to jednak iż ta forma wsparcia nie jest potrzebna natomiast spadek dzieci ją objętych spowodowany jest wzrostem wynagrodzeń ich opiekunów oraz utrzymującym się na stałym poziomie kryterium dochodowym.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubaczowie realizuje zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone gminie z zakresu administracji rządowej.

W ramach ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 323 z późn. zm.) ośrodek wypłaca następujące świadczenia:

1. Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego.
2. Świadczenie pielęgnacyjne.
3. Specjalny zasiłek pielęgnacyjny.
4. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka
5. Świadczenie rodzicielskie.
6. Zasiłek pielęgnacyjny.

Tabela 19 Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami wypłacone w latach 2020 - 2024

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeń				
Lata	2020	2021	2022	2023	2024
Zasiłek rodzinny z dodatkami	14 549	15 312	9 761	7 756	5 766
Zasiłki rodzinne	8 407	9 671	5 200	4 803	3 512
Dodatki do zasiłków rodzinnych z tytułu:	5356	5 641	3 761	3 761	5 641
urodzenia dziecka	35	32	26	20	6
opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	140	161	66	43	53
samotnego wychowania dziecka	239	288	134	90	50
kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	467	444	342	390	368
rozpoczęcie roku szkolnego	911	1 231	795	543	528
podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1 609	1 696	1 399	891	577
wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej	1 701	1 766	1 218	976	725
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	55	69	47	44	25
Świadczenie rodzicielskie	290	183	147	181	102

Źródło: Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaczowie za lata 2020-2024

Analiza ilości rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci na przestrzeni lat 2020-2024 wskazuje, że w liczba przyznanych świadczeń rodzinnych systematycznie spada. Sytuacja ta świadczy z jednej strony o poprawie sytuacji materialnej mieszkańców Gminy Lubaczów, z drugiej należy pamiętać o kryteriach dochodowych utrzymujących się na niskim poziomie przy równoczesnym wzroście wynagrodzeń.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego stanowią formę pomocy państwa dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, które nie mają możliwości

wyegzekwowania alimentów od dłużnika. Przyznanie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego.

Tabela 20 Świadczenia z funduszu alimentacyjnego wypłacone w latach 2020-2024

Rok	Liczba osób, którym przyznano świadczenie:	Liczba świadczeń:	Kwota wypłaconych świadczeń w zł:
2020	25	449	175 147,00
2021	31	351	137 787,00
2022	32	354	145 176,00
2023	23	271	113 000,00
2024	31	235	100 800,00

Źródło: Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaczowie za lata 2021-2024

Mieszkańcy Gminy mogą skorzystać także wsparcia na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Celem Programu „Za Życiem” jest udzielenie pomocy kobietom w ciąży zagrożonej, a także dzieciom, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie, bądź nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, powstałą w okresie prenatalnym. Świadczenie przysługuje jednorazowo, w wysokości 4 000 zł jednemu z rodziców, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu dziecka. W Gminie Lubaczów w 2024 roku wypłacono 1 świadczenie na kwotę 4 000,00 zł.

Wskaźnikami, na które należy zwrócić uwagę, jest liczbę rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oraz udział procentowy dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w latach 2019–2023.

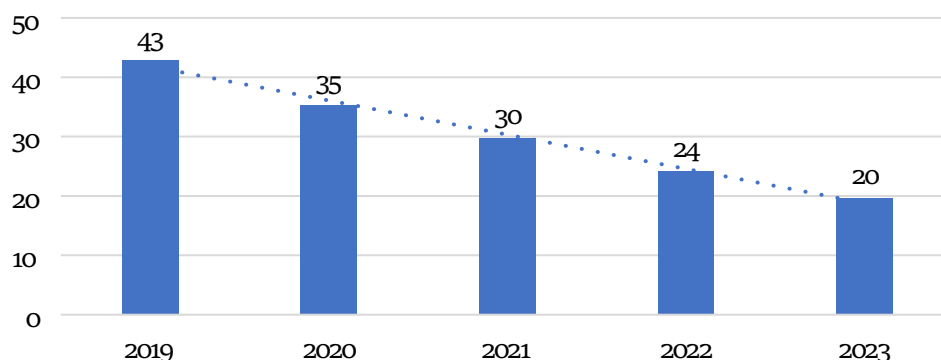
W 2023 roku Gmina Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich znajdowała się wśród gmin o niekorzystnej sytuacji – 20 rodzin otrzymywało zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Była to jedna z trzech najwyższych wartości wśród gmin sąsiednich, a także mniej korzystna od wartości dla Polski (12 rodzin) województwa podkarpackiego (16 rodzin). W analizowanym okresie nastąpił spadek wartości wskaźnika (wykres nr 7).

Tabela 21 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Lubaczów w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2019-2023

Jednostka terytorialna	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ogółem					Udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Lubaczów	43	35	30	24	20	42,8	35,3	31,1	26,9	22,3
Miasto Lubaczów	28	23	18	14	12	31,2	23,3	19,5	16,8	14,3
Gmina Cieszanów	35	30	25	21	17	40,4	33,0	30,1	25,5	22,1
Gmina Horyniec-Zdrój	30	27	24	18	16	35,0	29,1	28,0	22,1	19,8
Gmina Oleszyce	46	44	42	39	32	48,3	43,4	41,7	38,2	33,7
Gmina Wielkie Oczy	47	43	37	33	29	45,0	42,8	37,6	36,6	30,7
województwo podkarpackie	32	28	23	19	16	33,8	28,5	24,8	21,4	17,7
Polska	26	22	18	15	12	27,0	22,6	19,4	16,5	13,9

Źródło: Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 7 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Lubaczów w latach 2019-2023

Źródło: Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podobnie kształtował się wskaźnik udział procentowy dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku – 22,3 proc. dzieci do 17 lat w Gminie Lubaczów objętych było pomocą socjalną i wskaźnik ten był jednym z trzech najwyższych w porównaniu do gmin sąsiednich oraz województwa i kraju.

Na podstawie ustawy o systemie oświaty oraz Uchwały Rady Gminy Lubaczów Nr XII/138/2011 z dnia 29 sierpnia 2011 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Lubaczów Gminny Ośrodek Pomocy realizował zadania polegające na przyznawaniu uczniom pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.

Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów rodziny, w szczególności gdy w rodzinie występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe.

Zasiłek szkolny może być przyznany uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego tj. zdarzenia nagłego, nieprzewidywalnego, niezależnego od wnioskodawcy, które wywołało trudną sytuację materialną rodziny ucznia. O zasiłek szkolny można ubiegać się w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od wystąpienia zdarzenia losowego uzasadniającego

przyznanie świadczenia. Zasiłek szkolny może być przyznany w formie świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym lub w formie pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym raz lub kilka razy w roku, niezależnie od otrzymywanego stypendium szkolnego. W 2024 r. do GOPS Lubaczów wpłynęło 8 wniosków o przyznanie zasiłku szkolnego dla 8 uczniów, wydano 8 decyzji. Wypłacono zasiłek szkolny na kwotę 4 336 zł.

Tabela 22 Stypendia szkolne wypłacone w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba złożonych wniosków o przyznanie stypendium szkolnego	206	318	143	106	162
Liczba przyznanych stypendiów	206	318	143	106	162
z tego:					
szkoły podstawowe (bez specjalnych)	110	212	106	65	108
szkoły ponadpodstawowe (bez specjalnych)	94	100	36	40	53
szkoły specjalne oraz ośrodki, o których mowa w art. 2 ust. 7 ustawy prawo oświatowe	2	5	1	1	1
kolegia pracowników służb społecznych	0	0	0	0	0

Źródło: Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaczowie za lata 2020-2024.

DOM POMOCY SPOŁECZNEJ DLA OSÓB PRZEWLEKLE PSYCHICZNIE CHORYCH W KROWICY LASOWEJ

Dom Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekłe Psychicznie Chorych w Krowicy Lasowej jest placówką przeznaczoną dla 28 osób, kobiet i mężczyzn przewlekłe psychicznie chorych. Głównym celem działalności domu jest zapewnienie całodobowej opieki oraz świadczenie usług w zakresie potrzeb bytowych, opiekuńczych i wspomagających na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nich zamieszkujących. Mieszkańcy domu mają prawo do korzystania ze wszelkich świadczeń udzielanych zgodnie z obowiązującym standardem.

3.2. Bezrobocie

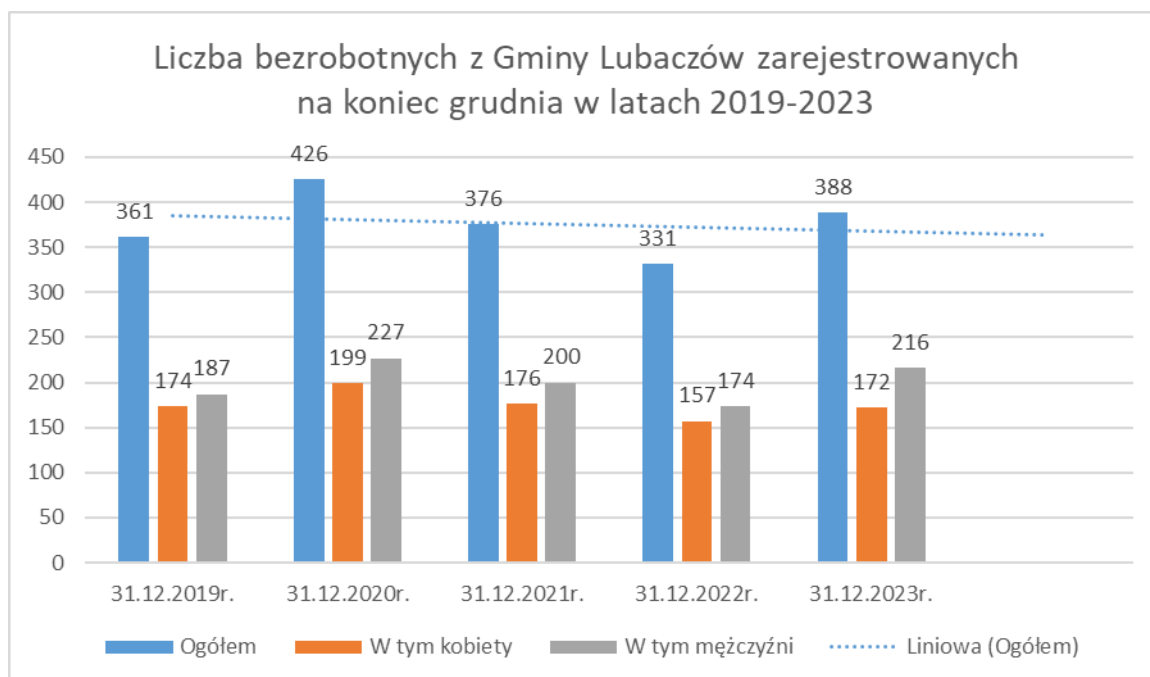
Rynek pracy w Gminie Lubaczów, podobnie jak w innych obszarach wiejskich w Polsce, mierzy się z wieloma wyzwaniami, takimi jak niedobór ofert pracy, starzenie się społeczeństwa oraz migracja młodych ludzi do większych miast w poszukiwaniu lepszych warunków zawodowych.

Gmina Lubaczów współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy, który organizuje programy wsparcia dla osób bezrobotnych, takie jak staże, prace interwencyjne, roboty publiczne oraz dotacje na zakładanie działalności gospodarczej. Urząd Pracy realizuje również programy stażowe i szkoleniowe, aby dostosować umiejętności bezrobotnych do potrzeb rynku pracy.

Zmniejszenie bezrobocia w Gminie Lubaczów wymaga kontynuacji inwestycji w rozwój lokalnej gospodarki i stworzenia przyjaznych warunków dla przedsiębiorców, którzy mogą tworzyć nowe miejsca pracy. W szczególności rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, promocja rolnictwa ekologicznego oraz inwestycje w edukację i szkolenia mogą przyczynić się do ożywienia lokalnego rynku pracy. Zachęty dla młodych ludzi do pozostania w gminie lub powrotu po zakończeniu studiów mogą również zmniejszyć problem migracji i wpłynąć na poprawę sytuacji na rynku pracy.

Bezrobocie w Gminie Lubaczów to złożony problem wynikający z ograniczeń strukturalnych rynku pracy oraz wyzwań demograficznych. Działania samorządowe, współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy oraz wykorzystanie funduszy unijnych mogą jednak przyczynić się do poprawy tej sytuacji poprzez aktywizację osób bezrobotnych, rozwój lokalnego biznesu i tworzenie nowych miejsc pracy, zwłaszcza w sektorach takich jak agroturystyka, usługi i przemysł drobny.

Wykres 8 Liczba bezrobotnych z Gminy Lubaczów w latach 2019-2023

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie

Na dzień 31.12.2023 r. status osób bezrobotnych z terenu gminy Lubaczów posiadało 388 osób, w tym 172 kobiety. Liczba ta do końca nie odzwierciedla rzeczywistego bezrobocia na terenie Gminy, gdyż część osób pozostających bez pracy jest właścicielami gospodarstw rolnych, które nie zapewniają utrzymania, ale równocześnie wykluczają możliwość rejestracji przez Urząd Pracy. Liczba bezrobotnych spadła z 426 osób w 2020 r. do 388 osób w 2023 r. Największy spadek odnotowano w latach 2021-2022. Bezrobociem dotknięci są przede wszystkim ludzie młodzi zarówno wiekiem jak i stażem pracy (w przedziale wiekowym od 25-34 lat), jest to najliczniejsza grupa wiekowa. Drugie miejsce zajmują absolwenci szkół (przede wszystkim szkół zawodowych i podstawowych) – stanowią duży procent wśród bezrobotnych. W przypadku ludzi młodych wiek nie jest jedynym czynnikiem powodującym, iż pozostają bez pracy, wiąże się to również z faktem, że weszli na rynek pracy niedawno i nie posiadają wymaganego przez większość pracodawców stażu pracy. Zjawisko bezrobocia wymusza na ludziach nie tylko szukania nowych miejsc pracy, ale również przekwalifikowywanie się i zmianę wyuczonych zawodów.

Tabela 23 Struktura wiekowa bezrobotnych w Gminie Lubaczów (stan na 31.12.2023 r.)

	Wiek bezrobotnych					
	18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60 i więcej
Ogółem	78	84	89	74	41	22
Kobiety	38	36	52	29	17	x

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie

Najwięcej bezrobotnych ogółem to osoby w wieku 35-44 lata, co wskazuje na trudności w zatrudnieniu w tej grupie. Drugą pod względem liczebności grupą są osoby 25-34 lat (84 osoby). Z biegiem lat liczba bezrobotnych maleje, szczególnie wśród seniorów.

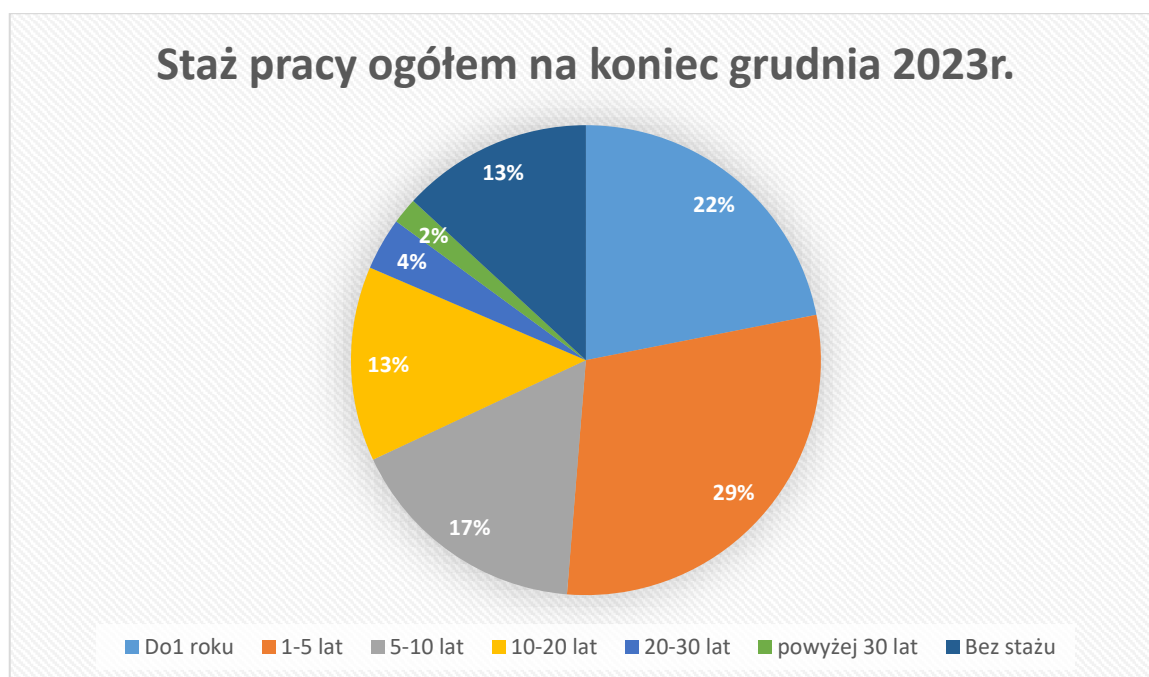
Tabela 24 Struktura wykształcenia bezrobotnych w Gminie Lubaczów (stan na 31.12.2023 r.)

	Wykształcenie				
	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
Ogółem	78	84	89	74	41
Kobiety	38	36	52	29	17

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie

Powyższa tabela przedstawia strukturę wykształcenia bezrobotnych w gminie Lubaczów. Na jej podstawie można stwierdzić, iż osoby z wyższym wykształceniem oraz średnim zawodowym są licznie reprezentowane w grupie bezrobotnych, co może wskazywać na problemy z dopasowaniem kwalifikacji do lokalnego rynku pracy. Osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej stanowią najmniejszy odsetek, co może być związane z ich ograniczoną obecnością na rynku pracy lub mniejszymi oczekiwaniami w stosunku do pracy. Znaczna liczba bezrobotnych z wykształceniem ogólnokształcącym (89 osób) sugeruje, że osoby z tego poziomu wykształcenia mogą napotykać trudności w znalezieniu pracy w zawodzie.

Wykres 9 Staż pracy (stan na 31.12.2023 r.)

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie

Na dzień 31.12.2023 roku najliczniejszą grupę spośród bezrobotnych na terenie Gminy Lubaczów stanowiły osoby z krótkim stażem pracy (do 1 roku i 1-5 lat) dominują, co może wynikać z niedopasowania ich kwalifikacji do wymagań pracodawców lub trudności w zdobyciu stałego zatrudnienia. Niski udział osób z bardzo długim stażem pracy (20 lat i więcej) wskazuje, że większość z nich może być aktywna zawodowo lub w wieku emerytalnym. Znacząca obecność osób bez stażu pracy (13%) pokazuje problem wejścia na rynek pracy dla osób niedoświadczonych.

Wskaźnik jakim jest udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który na obszarze Gminy Lubaczów wynosił w 2023 roku 6,9% i był wyższy w porównaniu do wszystkich gmin sąsiednich, średniej w Polsce (3,6%) oraz w województwie (5,5%). W tabeli 9 przedstawiono wartości wskaźnika w latach 2019–2023 w porównaniu do pozostałych jednostek terytorialnych. Wartość wskaźnika dla gminy ulegała wahaniom na przestrzeni analizowanych lat. W 2020 roku nastąpił znaczny wzrost wskaźnika w stosunku do roku poprzedniego. Można zauważyć, że jest to tendencja występująca we wszystkich gminach sąsiednich, województwie oraz kraju, ponieważ pandemia COVID-19 spowodowała w 2020 roku załamanie gospodarcze, które miało odzwierciedlenie

również w sytuacji na rynku pracy. W kolejnym roku gmina odnotowała spadek wskaźnika i trend ten utrzymywał się również w roku 2022 (5,9%), natomiast ostatni badany rok ponownie zakończył się wzrostem wskaźnika do poziomu 6,9%.

Tabela 25 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich województwa podkarpackiego i Polski w latach 2019-2023

Jednostka terytorialna	Udział bezrobotnych (%) zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym				
	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Lubaczów	6,1	7,5	6,7	5,9	6,9
Miasto Lubaczów	5,3	6,6	6,0	5,1	5,4
Gmina Cieszanów	6,1	7,6	6,7	6,0	6,1
Gmina Horyniec-Zdrój	6,1	8,2	7,4	6,0	5,8
Gmina Oleszyce	6,2	7,4	7,1	6,2	6,0
Gmina Wielkie Oczy	6,0	7,4	6,1	6,2	6,3
województwo podkarpackie	5,8	6,9	6,2	5,6	5,5
Polska	3,8	4,6	4,0	3,7	3,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 r. bezrobocie jako przyczyna udzielenia pomocy społecznej i wsparcia przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubaczowie znalazło się na pierwszym miejscu wśród powodów przyznawania świadczeń.

Jedną z form pomocy osobą bezrobotnym jest objęcie ich działaniem z zakresu aktywizacji zawodowej poprzez współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy. W 2024 roku w ramach robót publicznych zatrudniono 4 osoby a w ramach prac społecznie 6 osób.

3.3. Problemy opiekuńczo-wychowawcze

W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko poznaje właściwe wartości i przygotowuje się do pełnienia ról społecznych. Niestety w dzisiejszych trudnych czasach rodzina narażona jest na szereg negatywnych zjawisk, które wpływają w większym lub mniejszym stopniu na jej dezorganizację. Wzrastające bezrobocie, wzrost zakresu ubóstwa społecznego oraz różnych problemów społecznych stwarza zagrożenie dla funkcjonalności rodziny. Co za tym idzie, dysfunkcyjny dom rodzinny stanowi źródło frustracji, co w konsekwencji może zaburzać jego rozwój biopsychiczny i społeczny. Dysfunkcyjność w tym aspekcie może obejmować niepowodzenia w realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych, kryzys małżeński oraz niepowodzenia związane z niezaspokajaniem potrzeb dziecka¹.

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania, przepisy ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Zadania w zakresie wspierania rodzin borykających się z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych realizowane są w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Zgodnie z Ustawą, wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji

¹ Miśkowicz. M, *Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych*, Łódź 2013.

opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zapewnia się wsparcie polegające w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomocy w integracji rodziny;
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny.

Ustawa wprowadza funkcję tzw. asystenta rodziny, który ma pomagać nie tylko w problemach wychowawczych, ale również w codziennych sprawach. Asystent rodziny to osoba, która przez pewien czas wspiera rodzinę. Celem wsparcia jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej tak, by w przyszłości potrafiła ona samodzielnie pokonywać trudności, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Asystent to osoba towarzysząca, współobecna, służąca pomocą, będąca w pogotowiu.

W 2024 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Lubaczowie zatrudniony był 1 asystent rodziny. W ramach realizacji ustawowego zadania w omawianym roku prowadził on pracę w 12 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, w których wychowywało się 34 dzieci. Wśród nich znajdowała się 1 rodzina zobowiązana do współpracy przez postanowienie sądowe. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba zatrudnionych asystentów rodziny pozostawała bez zmian, natomiast liczba rodzin objętych ich wsparciem ulegała nieznacznym wahaniom i wynosiła od 11 do 13 rodzin.

3.4. Przemoc domowa

Pojęcie przemocy domowej jest bardzo obszerne i obejmuje wiele płaszczyzn. Jedną z definicji przemocy podaje ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej. W świetle przepisu art. 2 ust. 1 o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc domową należy rozumieć jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków, finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy rozumieć:

- małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletniego,

- wobec których stosowana jest przemoc domowa².

Rodzaje przemocy:

- fizyczna - naruszanie nietykalności fizycznej,
- psychiczna - naruszenie godności osobistej,
- seksualna - naruszenie intymności,
- ekonomiczna - naruszenie własności,
- zaniedbanie - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.

Wszystkie powyższe formy przemocy wzajemnie się uzupełniają i przenikają, a każda z nich powoduje określone szkody na zdrowiu fizycznym oraz psychicznym, wywołując cierpienie i krzywdy moralne u osób, które ich doznają. Stosowanie przemocy prowadzi w konsekwencji do niskiej samooceny, poczucia bezsilności i bezradności, ciągłego niepokoju, depresji oraz chorób związanych ze stresem. Szczególnie drastyczne skutki zauważa się u dzieci, gdyż krzywdzenie może zaburzyć ich funkcjonowanie we wszystkich dziedzinach życia. Należy pamiętać, że nie ma jednej przyczyny przemocy domowej. Do przemocy dochodzi w wyniku współwystępowania i interakcji (wzajemnego oddziaływania na siebie) różnych czynników: społecznych, kulturowych i psychologicznych. Można mówić o elementach ryzyka, które zwiększają prawdopodobieństwo pojawienia się przemocy domowej, ale nie można stwierdzić, że są jej przyczyną.

Działaniami mającymi na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc domową zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Do zadań członków Zespołu należy między innymi: uczestnictwo w grupach roboczych w ramach realizowanych procedur „Niebieskie Karty”, prowadzenie wywiadów środowiskowych w rodzinach objętych procedurą, diagnozowanie problemów występujących w tych rodzinach oraz monitorowanie funkcjonowania rodzin dzięki kontaktowi z innymi instytucjami.

² Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- 1) Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaczowie,
- 2) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lubaczowie,
- 3) Policji,
- 4) Ochrony zdrowia,
- 5) Oświaty,
- 6) Organizacji pozarządowych,
- 7) Kuratora sądowy,
- 8) Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

Osoby wchodzące w skład Zespołu współpracują na rzecz kompleksowej pomocy w rozwiązywaniu problemów indywidualnych i grupowych w środowisku lokalnym. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego koncentrują się na diagnozowaniu problemu, inicjowaniu interwencji oraz opracowywaniu i realizacji planu pomocy w indywidualnych przypadkach. Instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz organizacje pełniące funkcję wspierającą:

- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** wykonuje zadania Gminy z zakresu pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni działający zgodnie z ustaloną rejonizacją.

- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** zajmuje się problemami nadużywania alkoholu. Procedurę rozpoczyna się poprzez złożenie podania z opisem niepokojącej sytuacji w rodzinie, w związku z nadużywaniem alkoholu przez jednego z jej członków. Komisja zaprasza na rozmowę osobę nadużywającą alkoholu i motywuje do kontaktu z placówką odwykową oraz podjęcia leczenia.

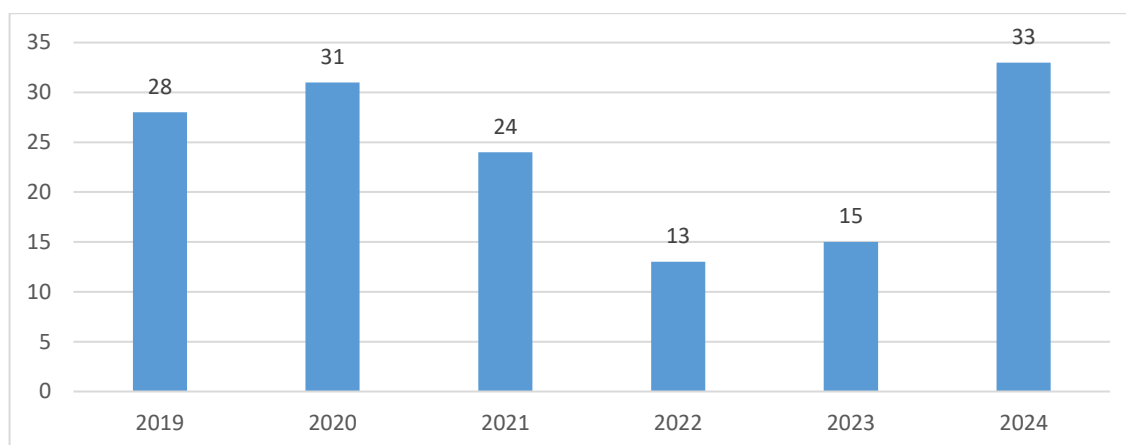
- **Komenda Powiatowa Policji**, zgodnie z ustawą o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 roku, do podstawowych zadań policji należą: ochrona życia i zdrowia ludzi, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu, przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie, w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w tym prowadzenie interwencji w przypadku

występowania przemocy w rodzinie, zapewnianie ofiarom doraźnego bezpieczeństwa, informowanie ofiar i świadków o przysługujących prawach, możliwościach i miejscach uzyskania pomocy, prowadzenie działań prewencyjnych wobec sprawców.

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.

W 2024 roku wszczęto 22 procedury „Niebieskie Karty-A”, w tym najwięcej przez funkcjonariuszy Policji (20), a w dalszej kolejności przez przedstawicieli pomocy społecznej (1), oświaty (1). Natomiast liczba rodzin objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” wyniosła 33 w 2024 r. W porównaniu do poprzednich lat ich liczba uległa znacznemu wzrostowi aż o 153,84 % w stosunku do 2022 roku.

Wykres 10 Skala zjawiska przemocy domowej na przełomie lat 2021-2024 w Gminie Lubaczów

Źródło: Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaczowie za lata 2021-2024.

Wzrost liczby zakładanych Niebieskich Kart w związku z przemocą domową może wynikać z kilku czynników:

1. Większa świadomość społeczna – Kampanie informacyjne, działania organizacji pozarządowych i mediów sprawiają, że coraz więcej osób zdaje sobie sprawę, czym jest przemoc domowa i jak można jej przeciwdziałać. Ofiary częściej decydują się na zgłoszenie przemocy.
2. Lepsza dostępność pomocy – Rozwój instytucji wspierających ofiary przemocy (np. ośrodków interwencji kryzysowej, telefonów zaufania) sprawia, że osoby doświadczające przemocy łatwiej uzyskują wsparcie i są kierowane do odpowiednich procedur, w tym zakładania Niebieskiej Karty.
3. Zmiany w przepisach i procedurach – Wprowadzane modyfikacje prawne oraz zobowiązania instytucji (np. policji, ośrodków pomocy społecznej) do podejmowania działań mogą prowadzić do większej liczby wszczynanych procedur Niebieskiej Karty.
4. Pandemia i kryzysy społeczne – W okresach zwiększonego stresu, problemów ekonomicznych czy izolacji społecznej (jak w czasie pandemii COVID-19) odnotowano wzrost przypadków przemocy domowej, co wpłynęło na większą liczbę zgłoszeń.
5. Mniejsza tolerancja dla przemocy – Społeczeństwo coraz częściej reaguje na przemoc domową. Sąsiedzi, nauczyciele czy pracownicy instytucji częściej zgłaszają niepokojące sytuacje, co skutkuje wzrostem liczby Niebieskich Kart.
6. Zmiana ról społecznych i emancypacja ofiar – Coraz więcej osób, zwłaszcza kobiet, czuje się upoważnionych do szukania sprawiedliwości i ochrony swoich praw, co prowadzi do częstszego zgłaszania przemocy.

Choć wzrost liczby Niebieskich Kart może wydawać się alarmujący, w wielu przypadkach świadczy o lepszym funkcjonowaniu systemu wsparcia i skuteczniejszej walce z przemocą domową.

3.5. Problem uzależnień

Jednym z bardzo częstych problemów zdrowotnych z jakim spotykamy się obecnie jest alkoholizm. Według WHO, jest on określany mianem zespołu uzależnień od alkoholu i stanowi zespół objawów somatycznych, poznawczych i behawioralnych o charakterze przewlekłym. Jego cechą charakterystyczną jest fakt, iż sięganie po używkę jest dla osoby chorej najwyższym priorytetem, dużo ważniejszym od wszelkich innych aktywności. Mamy więc do czynienia z psychicznym i fizycznym uzależnieniem. W poszerzonej definicji, Światowa Organizacja Zdrowia wskazuje, że alkoholizm to wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą. Charakteryzuje się utratą kontroli nad ilością i częstotliwością spożywanego alkoholu.

W 2024 roku z pomocy GOPS w Lubaczowie z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 21 rodzin. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2021-2024 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom, osiągając w 2024 roku osiągnęła najwyższą wartość. W omawianym okresie osoby z terenu Gminy korzystały również wsparcia z powodu narkomanii, ale było ich zaledwie 5, a w 2024 r. nie dzielono takiej formy pomocy.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2024 roku Komisja liczyła 8 członków.

W 2024 roku odbyło się 8 posiedzeń Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lubaczowie, na które wezwane zostało 35 osób. Z osobami tymi Komisja przeprowadziła rozmowy informacyjno-wychowawczo-dyscyplinujące do życia w trzeźwości. W uzasadnionych przypadkach osoby skierowano do Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Lubaczowie lub objęto obserwacją w miejscu zamieszkania. Jedną osobę skierowano na badanie przez biegłego w przedmiocie stwierdzenia uzależnienia od alkoholu.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach rozpoznawania rodzin i osób zagrożonych i dotkniętych alkoholizmem współpracowała z Komendą Powiatową Policji w Lubaczowie, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Lubaczowie, Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Lubaczowie, dyrektorami szkół terenu Gminy Lubaczów, Poradnią Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Lubaczowie.

Do Sądu Rejonowego w Lubaczowie – III Wydział Rodzinny i Nieletnich w 2024 roku Komisja nie skierowała żadnych wniosków o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego wobec osoby nadużywającej alkoholu.

Tabela 26 Informacja o liczbie osób skierowanych na leczenie odwykowe w Gminie Lubaczów w latach 2022-2024

Lata	2022	2023	2024
Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe w gminie Lubaczów przez GKRPA.	2	1	0

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii za 2024 r.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi i instytucjami, których działanie służy m.in. propagowaniu i umacnianiu życia w trzeźwości oraz promowaniu alternatywnych dla uzależnień form spędzania wolnego czasu, w tym aktywności fizycznej funkcjonuje na normalnym poziomie. Gmina Lubaczów najczęściej współpracowała z gminnymi szkołami, Stowarzyszeniem Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych Gminy Lubaczów, Gminnym Ośrodkiem Kultury w Lubaczowie, Gminną Biblioteką Publiczną w Lubaczowie z/s w Baszni Dolnej, Komendą Powiatową Policji w Lubaczowie, Związkiem Harcerstwa Polskiego Hufiec Lubaczów.

Stała współpraca ze szkołami, mająca na celu rozwój działań profilaktycznych i edukacyjnych polegała na wspieraniu realizacji szkolnych programów profilaktycznych służących edukacji w nabywaniu umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu stylowi życia.

Podejmowanie działań w zakresie wczesnej profilaktyki w szkołach i środowisku oraz tworzenie warunków do zagospodarowania wolnego czasu dzieci, młodzieży oraz ludzi dorosłych odbywało się poprzez wspieranie inicjatyw szkolnych

i środowiskowych i zakup określonych materiałów lub usług na następujące przedsięwzięcia:

Tabela 27 Działania w zakresie profilaktyki

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Organizator	Kwota wsparcia w zł
1.	Przedsięwzięcie szkoleniowe „ZIMA 2024” organizowane przez Jednostkę Strzelecką 2033 im. Gen. Bryg. Józefa Kustronia w Lubaczowie	Jednostkę Strzelecką 2033 im. Gen. Bryg. Józefa Kustronia w Lubaczowie	1 500,00 zł
2.	Szkolne Dni Profilaktyki	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Młodowie	500,00 zł
3.	Konkurs historyczny w ramach wydarzenia „Dzień Kresów”	Społeczna Szkoła w Załużu	400,00 zł
4.	Szkolny Dzień Profilaktyki	Szkoła Podstawowa im. Poety ks. Jana Twardowskiego w Krowicy Samej	500,00 zł
5.	Szkolny Dzień Profilaktyki	Społeczna Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym w Załużu	500,00 zł
6.	Zawody spławikowe dla dzieci i młodzieży w Krowicy Hołodowskiej	Stowarzyszenie „OKOŃ” Krowica Hołodowska	500,00 zł
7.	Przedsięwzięcie szkoleniowe „TWIERDZA-2024” organizowane przez Jednostkę Strzelecką 2033 im. Gen. Bryg. Józefa Kustronia w Lubaczowie	Jednostka Strzelecka 2033 im. Gen. Bryg. Józefa Kustronia w Lubaczowie	500,00 zł
8.	II Gminna Spartakiada klas I-III	Szkoła Podstawowa w Krowicy Samej	3 994,38 zł
9.	Kwietny Bieg w Krowicy Samej	Krowica Sama	2 934,39 zł
10.	VIII edycja Powiatowego Konkursu Wiedzy i Kreatywności dot. Biografii prof. Franciszka Misztala pt. „Autorytet mojego regionu, autorytet mojego kraju...”	ZSP Lisie Jamy	400,00
11.	III Międzyszkolny Pokaz Umiejętności Strażackich	Gmina Lubaczów Jednostki OSP	1 308,00 zł
12.	Wycieczka do Muzeum Pożarnictwa w Przeworsku	ZSP Młodów	500,00 zł
13.	Zajęcia z nauki pływania na basenie	Gmina Lubaczów	2 253,00 zł
14.	Spartakiada przedszkolaków	Gmina Lubaczów	1 357,40 zł
15.	Szkolny Dzień Profilaktyki	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Baszni Dolnej	500,00 zł
Razem			17 647,17 zł

Źródło: Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii za 2024 r.

Uzależnienia behawioralne

Nieustanny postęp technologiczny, będący imperatywem o sile nieomal równej postępowi biologicznemu, codziennie zmienia otaczającą nas rzeczywistość, kreując nie tylko nowe możliwości, lecz także wyzwania. (...) Takie zjawiska, jak ogólnoświatowa wymiana informacji, stosowanie elektronicznego podpisu, korzystanie z e-bankowości czy niezwykle popularne portale społecznościowe oraz rozrywkowe, prowadzą do wirtualizacji rzeczywistości i „cyfryzacji” ludzkiego życia.

Wraz ze wzrostem popularności i dostępności nowych technologii wzrasta także lista zagrożeń związana z ich użytkowaniem. Według opublikowanych przez GUS danych z 2017 r. 98,8% gospodarstw domowych z dziećmi wykorzystuje Internet do codziennych aktywności. W zrealizowanych rok wcześniej badaniach „Nastolatki wobec Internetu” (Kamieniecki i in., 2016) również wykazano, że w domu korzysta z niego codziennie ponad 90% nastolatków. Internet stał się nieodłącznym elementem życia młodych ludzi, niezbędnym do nauki i komunikacji. Powszechne korzystanie przez młodzież z tego medium nasuwa pytania o związane z tym zagrożenia. Chociaż dla większości użytkowników Internet faktycznie jest narzędziem pracy, rozrywki i komunikacji, to jednak w przypadku pewnej grupy młodych internautów korzystanie z sieci może wymykać się spod kontroli.

3.6. Bezdomność

Według ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r., za osobę bezdomną uznaje się osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie Gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Pod pojęciem „**bezdomny**” można więc rozumieć człowieka nieposiadającego własnego mieszkania z reguły bez zameldowania na terenie kraju, niemającego możliwości powrotu do ostatniego miejsca zamieszkania.

Można mówić o **bezdomności jawnej** i **ukrytej**, rozumiejąc przez pierwszą sytuację braku mieszkania i dachu nad „głową”, a przez drugą sytuację warunków mieszkaniowych drastycznie odbiegających od społecznie akceptowanego standardu mieszkaniowego.

Osoby bezdomne, podobnie jak zagrożone bezdomnością odróżnia od pozostałych klientów pomocy społecznej brak mieszkania lub zagrożenie jego utraty. Ww. osoby zmagają się z wieloma trudnościami w różnych sferach życia:

- 1) rozpad rodziny - zerwanie więzi formalnych, psychologicznych i społecznych oraz brak możliwości spełnienia przez rodzinę jej podstawowych funkcji,
- 2) eksmisje - spowodowane np. nie płaceniem czynszu,
- 3) opuszczenie zakładu karnego przy jednoczesnym braku możliwości powrotu do mieszkania,
- 4) brak stałych dochodów,
- 5) długotrwałe bezrobocie,
- 6) przemoc w rodzinie,
- 7) uzależnienia,
- 8) konflikty spowodowane brakiem tolerancji społecznej.

Bezdomność jest jednym z poważniejszych zjawisk patologii społecznej, nie jest również problemem nowym, chociaż niektóre jej aktualne uwarunkowania wymagają ponownej diagnozy. Od właściwego określenia istoty i specyfiki konkretnego przypadku bezdomności zależy odpowiedni dobór środków przeciwdziałania. Ze względu na złożoność przyczyn pozostawania w bezdomności, osoby bezdomne wymagają różnorodnych działań na rzecz zaspokojenia ich potrzeb oraz włączenia do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Właściwe określenie istoty i specyfiki każdego przypadku bezdomności oraz dobór odpowiednich form pomocy może przynieść skuteczne efekty.

Tabela 28 Osoby bezdomne w Gminie Lubaczów w latach 2021-2024

Liczba osób objętych pomocą z powodu bezdomności	2021	2022	2023	2024
	2	3	3	3

Źródło: Źródło: dane własne GOPS Lubaczów

Osoby bezdomne to pojedyncze przypadki, problem jawi się jako marginalny, ale występujący. Są to osoby zazwyczaj osoby pozostające w konflikcie z rodziną lub nadużywające alkoholu.

Tabela 29 Osoby bezdomne przebywające w schroniskach dla osób bezdomnych w latach 2021-2024

Liczba osób przebywających w schroniskach dla osób bezdomnych	2021	2022	2023	2024
ogółem	2	3	3	3
kobiety	0	0	0	0
mężczyźni	2	3	3	3

Źródło: dane własne GOPS Lubaczów

Głównym powodem skierowania do schroniska był brak możliwości przebywania pod dotychczasowym adresem. Ww. osoby borykają się z wieloma trudnościami tj.: brak stałego źródła dochodu lub niskie dochody niewystarczające na utrzymanie mieszkania i pokrycie zobowiązań finansowych, brak środków na remont, konflikty, trudne relacje rodzinne, zły stan zdrowia, schorzenia spowodowane zaniedbaniami fizycznym lub higienicznym, uzależnienia, brak aktywności zawodowej, długotrwałe bezrobocie.

3.7. Niepełnosprawność i problemy ludzi starszych

Niepełnosprawność

Osobą niepełnosprawną jest taka osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, samoobsługa). Kryterium do zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie jest posiadanie:

- 1) aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający dla osób w wieku 16 lat i więcej,
- 2) uprawnienia do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego dla dzieci poniżej 16 roku życia.

Na terenie Gminy Lubaczów brak jest instytucji pomocowych, które działają na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych. Osoby te korzystają w tym zakresie m.in. z infrastruktury miasta Lubaczów tj.; z Domu Pomocy Społecznej w Lubaczowie, Środowiskowego Domu Samopomocy w Lubaczowie, Warsztatów Terapii Zajęciowej

w Oleszycach, Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Lubaczowie do którego uczniowie z Gminy Lubaczów przyjmowani są na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną oraz skierowanie Starostwa Powiatowego. Na terenie miasta funkcjonuje również Zakład Opiekuńczo-Lecznicy.

Analizując problemy i wyzwania związane z samą niepełnosprawnością stwierdzamy, iż zjawisko to ma na ogół dwa wymiary. Może ona mieć charakter formalny, co oznacza, że część osób ma oficjalnie orzeczoną niepełnosprawność (co nazywamy niepełnosprawnością prawną). Natomiast część osób niepełnosprawnych nie ma formalnie orzeczonej niepełnosprawności, jednakże w ich subiektywnej ocenie odczuwają ograniczenia sprawności, wykonywania podstawowych czynności (co nazywamy niepełnosprawnością biologiczną). Grupa druga jest na ogół grupą znacznie liczniejszą niż grupa pierwsza. Niestety grupa ta jest też zazwyczaj bardzo trudna do określenia pod względem liczbowym, gdyż jej członkowie często nie korzystają ze wsparcia instytucji adresowanych do osób z niepełnosprawnościami, przez to dla większości z nich pozostają nie zauważeni.

Jeżeli natomiast chodzi o osoby prawnie niepełnosprawne, mają one przyznane orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, które uprawnia do ubiegania się o różnego rodzaju świadczenia oraz ulgi. W rozporządzeniu w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wymienia się trzy stopnie niepełnosprawności: lekki, umiarkowany i znaczny.

Ilość osób niepełnosprawnych w Polsce jest mierzona na poziomie krajowym, wojewódzkim oraz powiatowym. Niestety brak jest oficjalnych danych zbieranych na poziomie gminnym, stąd też w opracowaniu podane są jedynie informacje szacunkowe. Jak wynika z danych z Narodowego Spisu Powszechnego, który został przeprowadzony w 2021 roku, na poziomie krajowym liczba ludności w Polsce wynosi 38 036 118 osób, a 5 447 500 osób to osoby z niepełnosprawnością (prawną i biologiczną), z czego 471 200 osób to osoby niepełnosprawne prawnie, co oznacza, że 1 976 300 osób to osoby niepełnosprawne biologicznie, zatem 14,3 proc. mieszkańców Polski to osoby z niepełnosprawnościami.

W 2021 r. liczba osób z niepełnosprawnością w województwie podkarpackim wynosiła 316,5 tys. osób, co stanowiło 15,1 proc. ludności województwa oraz 5,8 proc.

ogółu osób z niepełnosprawnością w kraju. Zbiorowość osób z niepełnosprawnością w 2021 r. była o 26,8 proc. większa od tej ze spisu w 2011 r. Spośród osób z niepełnosprawnością przeważały kobiety, które stanowiły 53,8 proc. ogółu grupy (w 2011 r. – 52,8 proc.). Osób niepełnosprawnych prawnie, tzn. posiadających orzeczenie o niepełnosprawności, było w 2021 r. w województwie podkarpackim 206,4 tys. (65,2 proc. ogółu osób z niepełnosprawnością), natomiast biologicznie 110,1 tys³. W stosunku do 2011 r. liczba osób niepełnosprawnych prawnie zwiększyła się o 51,7 tys. osób, tj. o 33,4 proc., natomiast zbiorowość osób niepełnosprawnych biologicznie zwiększyła się o 15,3 tys. osób, tj. o 16,1 proc..

Wyżej przedstawione obliczenia wskazują, iż ilość procentowa osób z niepełnosprawnością na poszczególnych szczeblach administracyjnych wynosi od 12 proc. do 15 proc.. Na tej podstawie można wnioskować, iż na poziomie Gminy Lubaczów na dzień 31.12.2024 r. kształtowała się ona następująco: Liczba osób zamieszkujących Gminę Lubaczów – 9 187 osób, czyli szacujemy iż 12 proc. do 15 proc. osób z niepełnosprawnością spośród wszystkich mieszkańców gminy daje nam ilość od 1 102 (12 proc.) do 1 378 osób (15 proc.).

Liczba osób z niepełnosprawnościami i osób starszych korzystających z pomocy społecznej utrzymuje się na stałym poziomie. Konieczność wsparcia tych osób wiąże się często z chorobami, niepełnosprawnością, ubóstwem często związanym z wysokimi wydatkami na ochronę zdrowia oraz samotnym prowadzeniem gospodarstwa domowego.

³ Opracowanie własne na podstawie informacji dostępnych na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego: <https://bdl.stat.gov.pl/bdl>, odczyt z dnia 28.02.2025 r.

Tabela 30 Świadczenia wypłacone przez Gminę Lubaczów w latach 2021-2024 dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2021 Liczba świadczeń kwota	Rok 2022 Liczba świadczeń kwota	Rok 2023 Liczba świadczeń kwota	Rok 2024 Liczba świadczeń kwota
1.	Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka	656 141 591,00zł	604 130 367,00zł	684 147 635,00zł	758 164 686,00zł
2.	Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku pow. 16r.ż o znacznym stopniu niepełnosprawności	1502 324 192,00zł	1528 329 804,00zł	1 625 350 740,00zł	1 677 361 964zł
3.	Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku pow. 16 r.ż o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności która powstała przed 21 r.ż	960 207 206,00zł	925 199 652,00zł	946 204 185,00zł	984 212 387zł
4.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	344 213 160,00zł	139 86 180,00zł	64 39 680,00zł	27 16 740,00zł
5.	Zasiłek dla opiekuna	102 63 240,00zł	36 22 320,00zł	36 22 320,00zł	24 14 880,00zł
6.	Świadczenie pielęgnacyjne	732 1 434 922,00 zł	1199 2 499 728,00 zł	1 264 3 075 451,00zł	1 419 3 075 451,00zł

Źródło: dane własne GOPS Lubaczów

Jak wynika z powyższego zestawienia sukcesywnie wzrasta liczba osób z orzeczoną niepełnosprawnością, która kwalifikuje się do ustawowych świadczeń z tego tytułu. Zmiana przepisów w zakresie świadczeń pielęgnacyjnych i kryteriów ich przyznania wyodrębniła dwa świadczenia z tego tytułu w zależności od wieku osoby wymagającej opieki i daty powstania niepełnosprawności tj. specjalny zasiłek opiekuńczy oraz zasiłek dla opiekuna. W przypadku zasiłku pielęgnacyjnego dla niepełnosprawnego dziecka w 2022 r. nieznacznie zmalała liczba świadczeń w stosunku do lat ubiegłych, natomiast wzrosły wydatki Gminy w związku z rewaloryzacją tego świadczenia. Podobna sytuacja dotyczy osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia, które legitymują się znacznym stopniem niepełnosprawności. Liczba świadczeń w 2022 r. w porównaniu do lat poprzednich zmalała. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 roku życia - w tym przypadku jest nieznaczna tendencja wzrostowa. W przypadku

specjalnego zasiłku opiekuńczego widoczny jest znaczny spadek w 2024 r. pobiera praktycznie 70% mniej świadczeniobiorców niżeli w latach ubiegłych 2021-2022. Z roku na rok sukcesywnie wzrasta liczba świadczeniobiorców świadczenia pielęgnacyjnego.

Tabela 31 Usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze w latach 2021-2024

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba osób 2021	Liczba osób 2022	Liczba osób 2023	Liczba osób 2024
1.	Usługi opiekuńcze, w tym	0	0	0	0
2.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0
3.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	19	19	19	17

Źródło: dane własne GOPS Lubaczów

W przypadku specjalistycznych usług opiekuńczych liczba świadczeń na przestrzeni lat 2021-2024 ma stały poziom. Powyższa informacja dotyczy dzieci jako świadczeniobiorców.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubaczowie rozumiejąc problemy osób niepełnosprawnej oprócz dotychczasowej pomocy w formie świadczeń, brał w 2024 roku po raz pierwszy udział w programie „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, finansowanym ze środków Funduszu Solidarnościowego. Program kierowany był do osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności umiarkowanej lub znacznej oraz dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem konieczności stałej i długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W omawianym roku wsparciem objęto 6 osób z niepełnosprawnością, w tym 3 dzieci oraz 3 osoby dorosłe.

Problemy społeczne osób starszych

Starzenie się populacji to globalne zjawisko, które wiąże się z różnorodnymi wyzwaniami społecznymi. Osoby starsze często stają przed problemami, które mogą wpływać na ich jakość życia, zdrowie, a także relacje społeczne.

Główne problemy społeczne osób starszych:

- **izolacja społeczna i samotność** – z powodu śmierci bliskich, ograniczonej mobilności czy utraty kontaktów społecznych, wiele osób starszych doświadcza samotności i izolacji,
- **dyskryminacja ze względu na wiek (Ageizm)**: stereotypy i negatywne postawy wobec procesu starzenia mogą prowadzić do marginalizacji i dyskryminacji osób starszych,
- **problemy zdrowotne i dostęp do opieki zdrowotnej**: starzenie się wiąże się z większym ryzykiem przewlekłych chorób, a dostęp do odpowiedniej opieki zdrowotnej może być utrudniony,
- **bezpieczeństwo finansowe**: emerytura czy niewystarczające oszczędności mogą prowadzić do problemów finansowych, szczególnie w obliczu rosnących kosztów życia i opieki zdrowotnej,
- **dostosowanie przestrzeni mieszkalnej**: dostęp do bezpiecznego i odpowiednio dostosowanego mieszkania jest często problemem.

Główną formą wsparcia oferowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubaczowie na rzecz seniorów jest praca socjalna. Działania jakie podejmują pracownicy socjalni to przede wszystkim umożliwienie seniorom jak najdłuższego pozostania w miejscu ich zamieszkania, co ma uzasadnienie zarówno w aspekcie indywidualnym, społecznym, jak i ekonomicznym. Ludzie starsi czują ogromny związek ze środowiskiem, w którym żyją, a także z ludźmi, którzy ich otaczają. Znane otoczenie daje im poczucie bezpieczeństwa i świadomość panowania nad swoim życiem. Dodatkowym wsparciem dla osób starszych była realizacja programu **Korpus Wsparcia Seniorów**, gdzie w ramach modułu I realizowano **usługi sąsiedzkie**. Pomoc polegała na zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgniacyjną, oraz, w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

3.8. Ubóstwo

Definicja

Ubóstwo to „(...) brak dostatecznych środków materialnych do życia, bieda, niedostatek, (...) ale również nędza czyli stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki rodzinnej lub grupy społecznej⁴”.

Ubóstwo to również „(...) zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb życiowych jednostki lub rodziny⁵.”

Z kwestią ubóstwa związane są pojęcia minimum socjalnego i minimum egzystencji. Minimum egzystencji to minimum biologiczne, które wyznacza dolną granicę ubóstwa. Minimum socjalne, to najniższy koszt dóbr i usług, niezbędnych do zaspokojenia potrzeb biologicznych i elementarnych tzw. potrzeb wyższego rzędu. Minimum socjalne wyznacza górną granicę ubóstwa.

Rozmiary zjawiska i analiza danych

Pojęcie ubóstwa w świadomości społecznej oznacza brak dostatecznych środków materialnych do życia i pojmowane jest, jako bieda oraz niedostatek. Wśród przyczyn ubóstwa wymienić należy: bezrobocie, zbyt niskie dochody gospodarstw domowych, niepełnosprawność i choroby, niezdolność życiową, uzależnienie od alkoholu, narkotyków bądź innych środków odurzających.

Ubóstwo jest zjawiskiem obejmującym w szczególności rodziny wielodzietne, niepełne, posiadające niepełnosprawnych członków i osoby bezdomne. Efektem ubóstwa jest dezorganizacja życia rodziny, szczególnie dzieci, niedożywienie, zaniedbania w warunkach mieszkaniowych, różnego rodzaju patologie.

Ubóstwo wśród klientów GOPS w Lubaczowie

Osoba uboga może otrzymać wsparcie materialne z ośrodka pomocy społecznej wtedy, gdy jej trudna sytuacja dochodowa związana jest z co najmniej jednym trudnym problemem socjalnym takim jak: bezrobocie, niepełnosprawność, bezdomność, sieroctwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo- wychowawcze, trudności w przystosowaniu do życia po

⁴ J. Auleytner, K. Głębicka, Polityka społeczna – pomiędzy opiekuńczością a, pomocniczością, WSP Towarzystwa Wiedzy Powszechnej Warszawie, Warszawa 2000, s.236

⁵ Encyklopedia PWN, Warszawa 1997, s.526.)

zwolnieniu z zakładu karnego, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, alkoholizm, narkomania, sytuacja kryzysowa, zdarzenie losowe.

Ze względu na trudną sytuację życiową spowodowaną ubóstwem pomocą społeczną w 2024 r. objęto 38 rodzin z Gminy Lubaczów.

Tabela 27 Liczba rodzin korzystająca z pomocy z powodu ubóstwa 2021-2024

Wyszczególnienie:	2021	2022	2023	2024
Liczba rodzin objętych pomocą z powodu ubóstwa	43	42	39	38
Liczba rodzin objęta pomocą i wsparciem (ogółem)	300	279	265	261

Źródło: opracowania własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Jak pokazują dane statystyczne liczebność rodzin najuboższych korzystających z pomocy ośrodka z powodu ubóstwa spada podobnie jak liczba rodzin objęta pomocą i wsparciem (ogółem). Porównując liczbę rodzin z problemem ubóstwa do wszystkich rodzin zakwalifikowanych do pomocy finansowej można stwierdzić, że w całym analizowanym okresie notuje się spadek rodzin objętych wsparciem ze strony Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaczowie.

3.9. Problemy społeczne w opinii mieszkańców - wyniki badań ankietowych

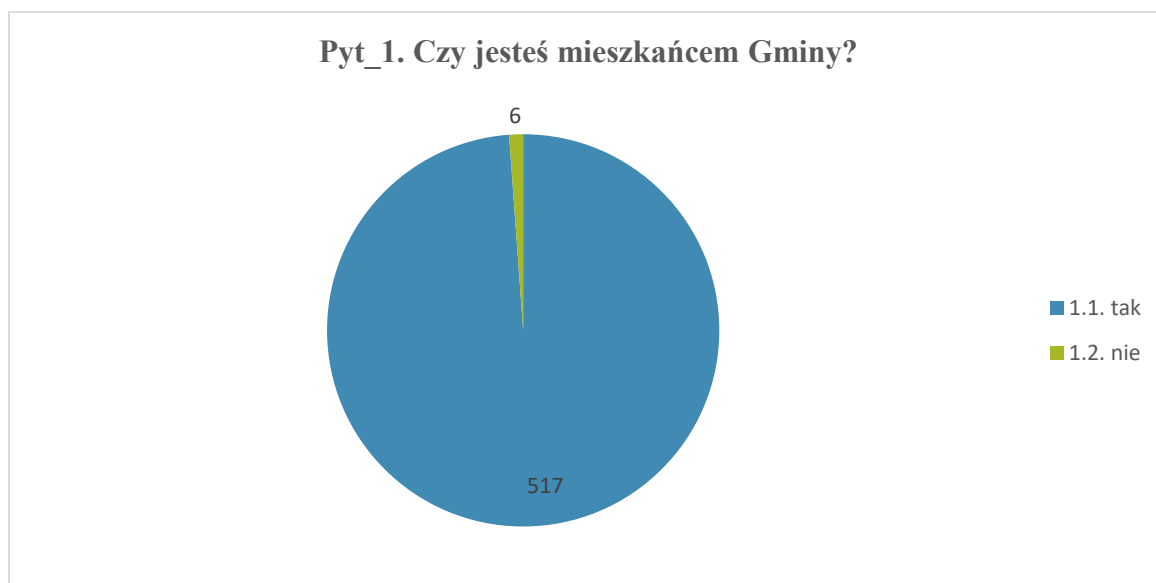
Badania ankietowe przeprowadzone zostało w okresie od 1 do 30 września 2024 w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Lubaczów posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, wypełnionych w formie elektronicznej (125 ankiet) oraz w formie papierowej (398 ankiet), które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców Gminy, poprzez reprezentantów samorządu lokalnego, przedstawicieli jednostek pomocniczych Gminy, pracowników Urzędu Gminy, oraz przedstawicieli jednostek organizacyjnych Gminy. W analizie uwzględniono 523 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pytaniu pierwszym „Czy jesteś mieszkańcem Gminy” poproszono o potwierdzenie przynależności do społeczności lokalnej.

Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 11

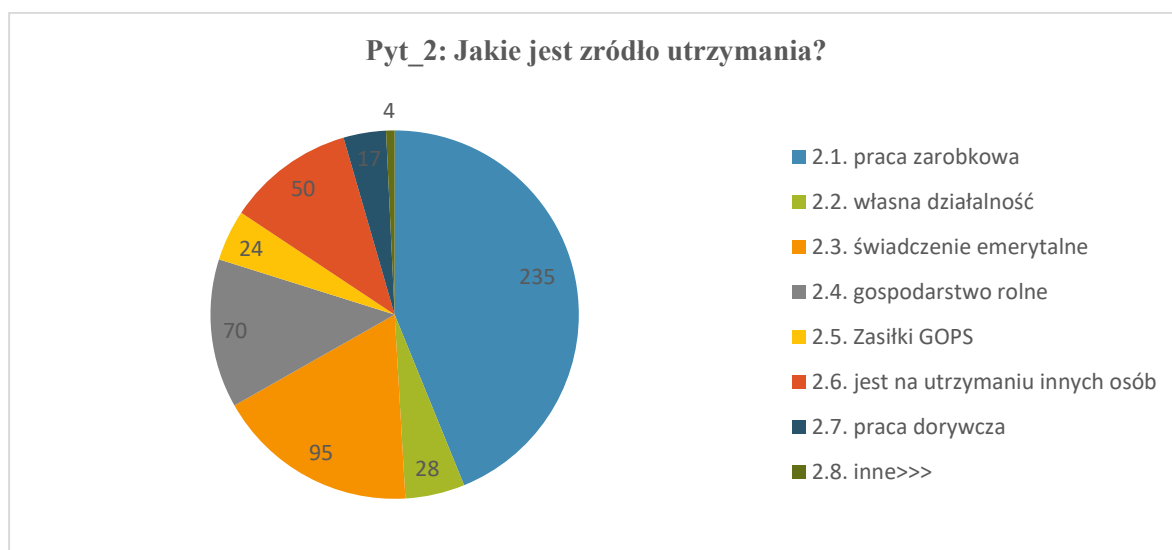

Tak odpowiedziało 517 osób, nie 6.

W kolejnym 2 pytaniu zapytano o źródło utrzymania: 235 respondentów co stanowi 45% ankietowanych odpowiedziało, że źródłem utrzymania jest praca zarobkowa 28 osób (5,35%) że własna działalność, 95 osób (18,16 %) świadczenie emerytalne, 70 osób (13,38%) prowadzi

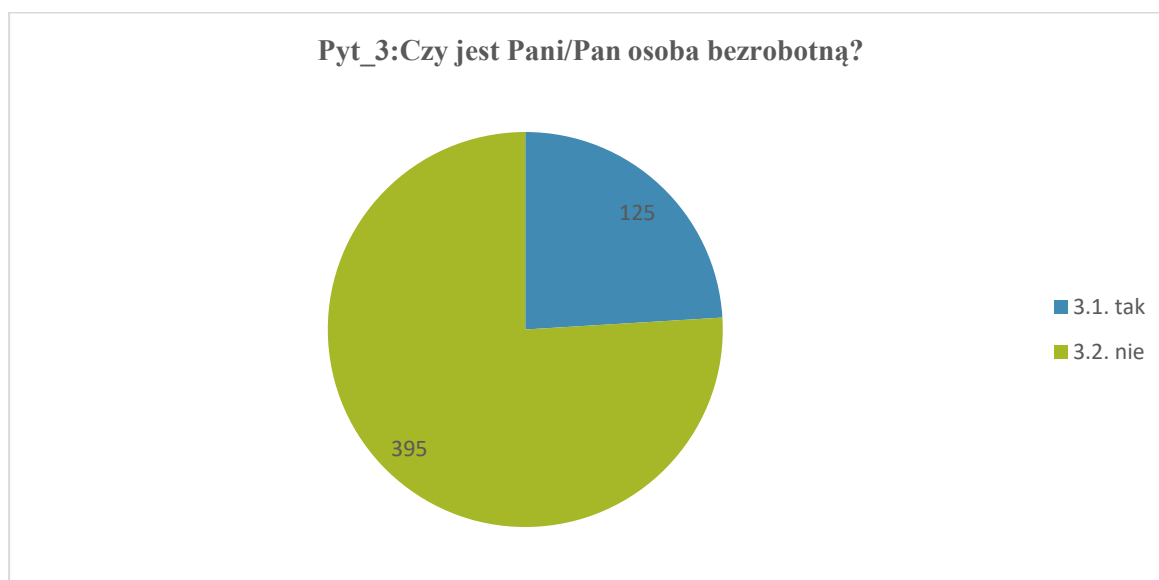
gospodarstwo rolne, 24 osoby (4,59%) otrzymuje świadczenia z GOPS, 50 osób pozostaje na utrzymaniu członka rodziny, natomiast pracę dorywczą i inne wskazało 21 osób.

Wykres 12

Na kolejne pytanie 3 „Czy jest Pani/Pan osoba bezrobotną?” pozytywna odpowiedź udzieliło 125 ankietowanych co stanowi 24,30% respondentów. 395 osób udzieliło odpowiedzi negatywnej.

Wykres 13

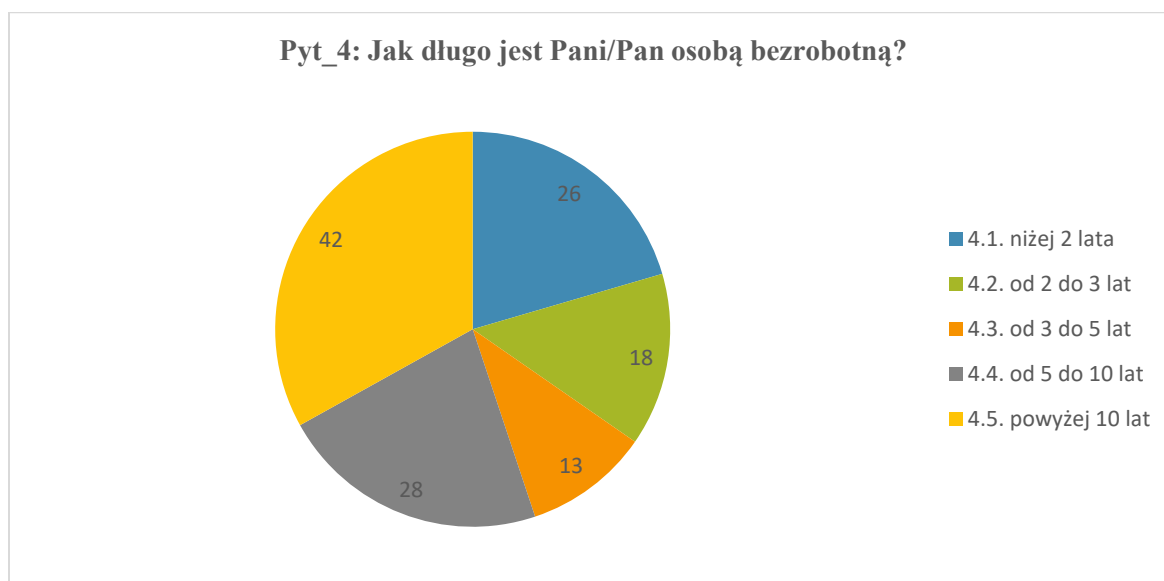
Pytanie 4 dotyczyło oszacowania okresu pozostawania bez pracy.

Odpowiedzi udzieliło 96 respondentów, z tego 26 osób wskazało że pozostaje bez pracy krócej niż 2 lata, 18 że od 2 lat do 3 lat, 13 od 3 do 5 lat, 28 osób od 5 do 10, natomiast powyżej 10 lat pozostaje bez pracy 42 osoby.

Z badania wynika, że największą grupę osób stanowią długotrwale bezrobotni, powyżej 5 lat bez pracy pozostaje 73% ankietowanych które wskazały status osoby bezrobotnej.

Wykres graficzny przedstawia sytuację:

Wykres 14

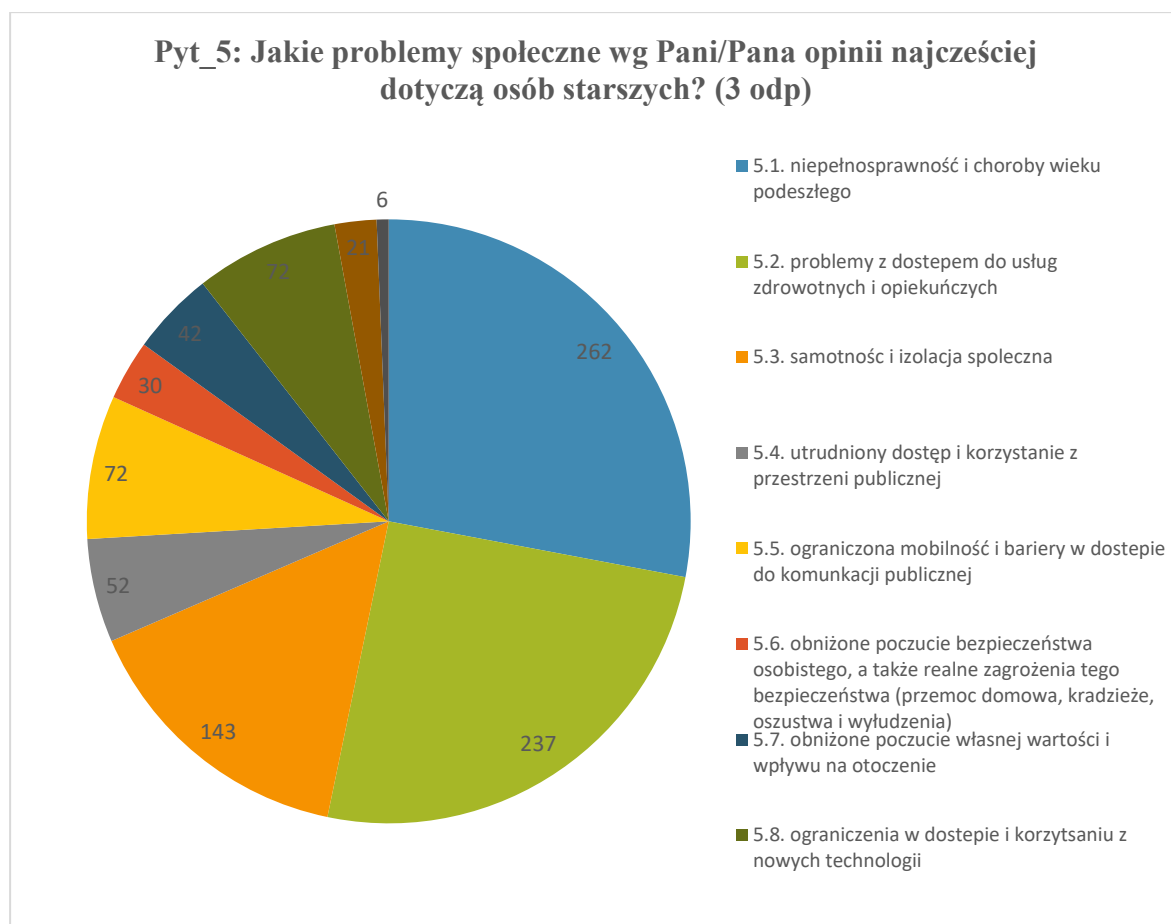
W pytaniu 5 zapytano ankietowanych „Jakie problemy społeczne wg Pani/Pana opinii najczęściej dotyczą osób starszych? Należało podać 3 najbardziej pasujące odpowiedzi.

Respondenci odpowiedzieli następująco:

262 osoby (28,15 %) wskazały na niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego, 237 osoby (25,45 %) na problem z dostępem do usług zdrowotnych i opiekuńczych, 143 osoby (15,35%) wskazały samotność i izolację społeczną, 72 osoby (7,75%) ograniczona mobilność i bariery w dostępie do komunikacji publicznej, 52 – (5,60%) utrudniony dostęp i korzystanie z przestrzeni publicznej, 72 – (7,75%) ograniczenie w dostępie i korzystaniu z nowych technologii, 21 – (2,25%) problemy emocjonalne, 42- (4,50%) obniżone poczucie wartości własnej i wpływu na otoczenie oraz 30 osób (3,20%) wskazało obniżone poczucie bezpieczeństwa osobistego i realne jego zagrożenie poprzez przemoc domową, kradzieże, oszustwa i wyłudzenia.

Najważniejszym problemem społecznym wg ankietowanych są niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego, problem z dostępem do usług zdrowotnych i opiekuńczych, samotność i izolację społeczną.

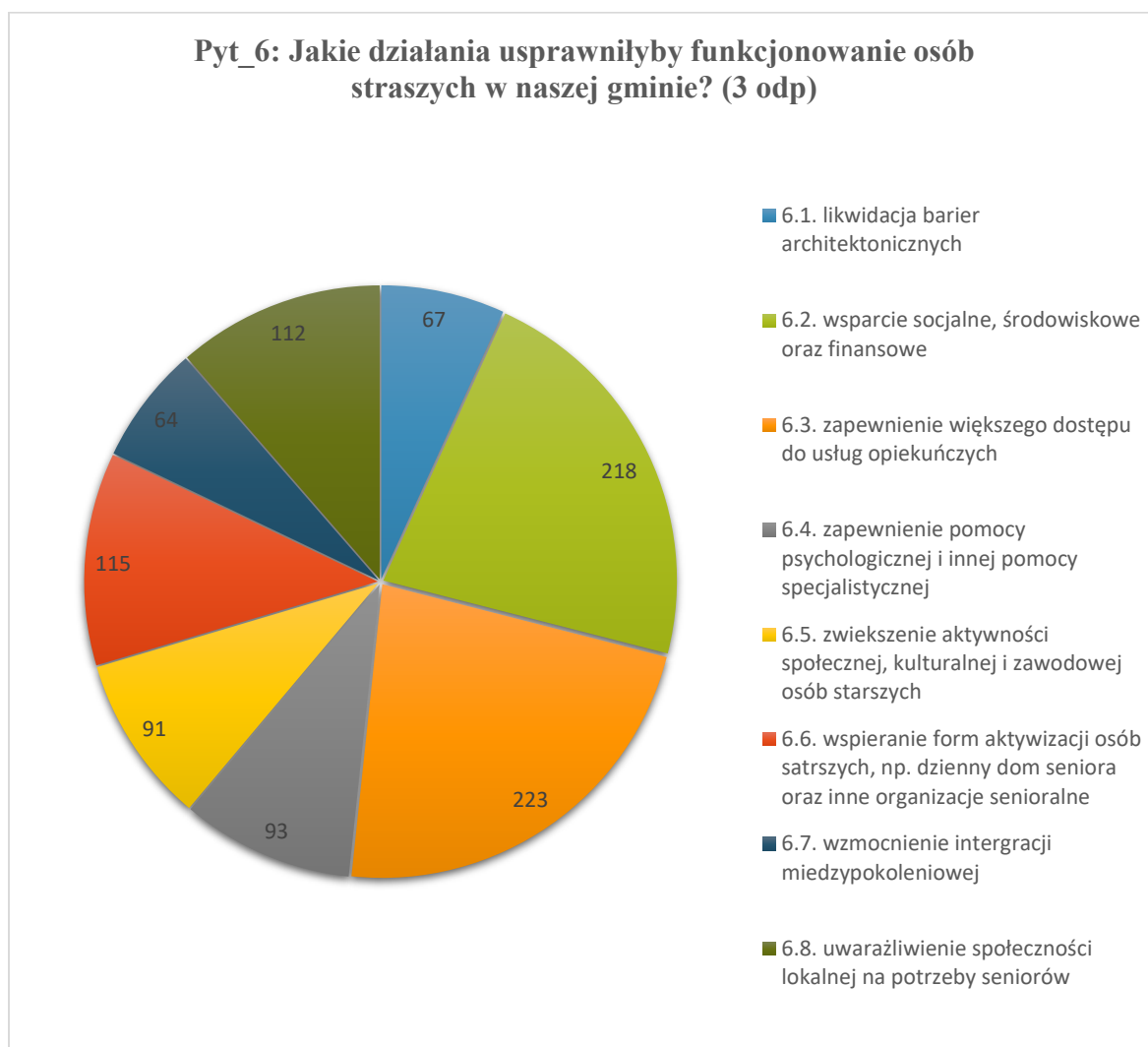
Wykres 15

W pytaniu 6 zapytano ankietowanych „Jakie działania usprawniłyby funkcjonowanie osób starszych w naszej gminie? Należało podać 3 odpowiedzi.

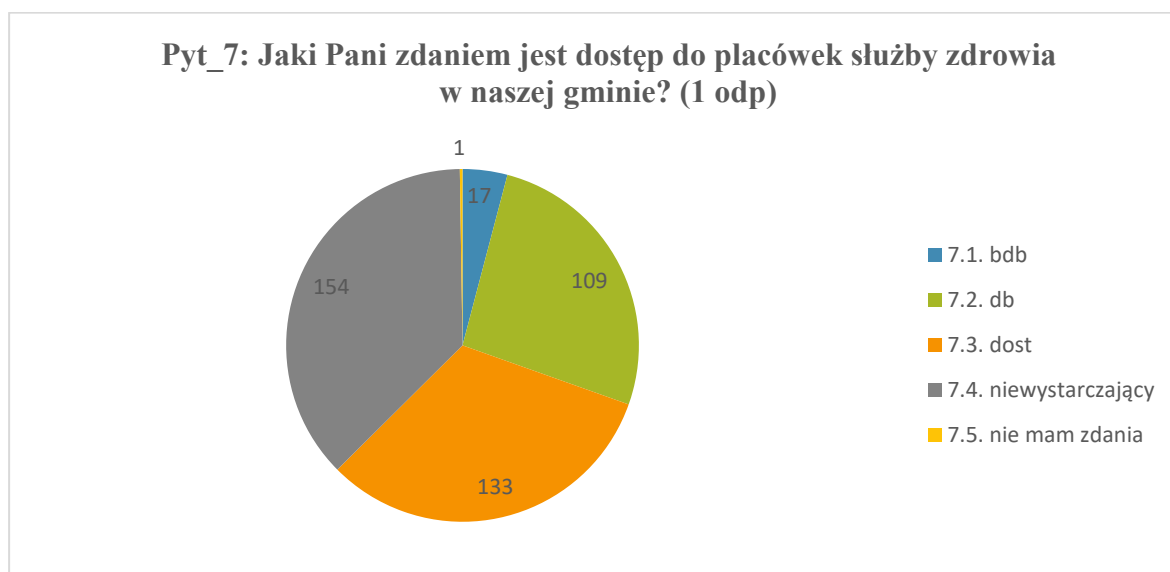
Wskazano obszary:

likwidacja barier architektonicznych 67 osoby (6,70%), wsparcie socjalne, środowiskowe i finansowe - 218 osób (22,10%), zapewnienie większego dostępu do usług opiekuńczych wskazało 228 osób (23,10%), zapewnienie pomocy psychologicznej i innej pomocy specjalistycznej 93 osoby (9,40%), zwiększenie aktywności społecznej, kulturalnej i zawodowej osób starszych 91 osób (9,20%), wspieranie form aktywizacji zawodowej osób starszych np. domy seniora, inne instytucje senioralne 115 osób (11,60%), uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby seniorów 112 osób (11,30%) oraz wzmocnienie więzi międzypokoleniowej 64 osoby (6,60%)

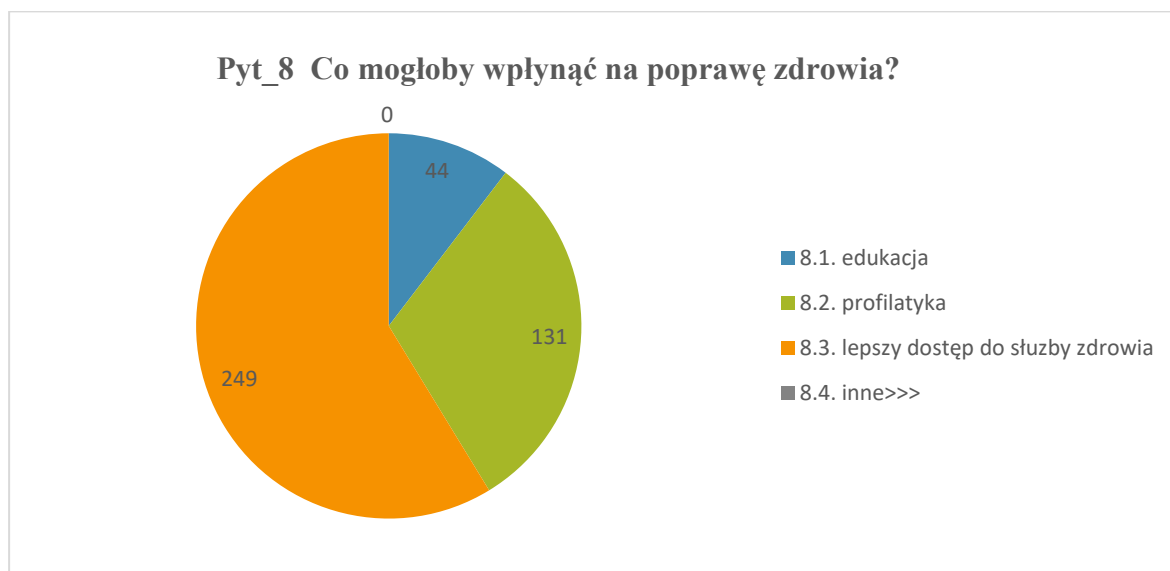
Pytanie 7 z jakim zwrócono się do mieszkańców dotyczyło dostępu do placówek służby zdrowia w gminie. Odpowiedzi udzieliło 414 ankietowanych tj. 80% osób biorących udział w badaniu. 17 osób tj. 4 % ocenia dostęp do ochrony zdrowia jako bardzo dobry, 109 osób tj. 26,30% jako dobry, 133 osoby (32,10 %) jako dostateczny, 154 osoby (37,20%) oceniło dostęp do służby zdrowia jako niewystarczający.

Wykres 17

W pytaniu 8 ankietowani wypowiedzieli się co ich zadaniem mogłoby wpłynąć na poprawę zdrowia. Na pierwszym miejscu wymienili lepszy dostęp do służby zdrowia -249 osób (58,70%) profilaktykę -131 osób (31 %) oraz edukację 44 osoby tj. 17,70%.

Wykres 18

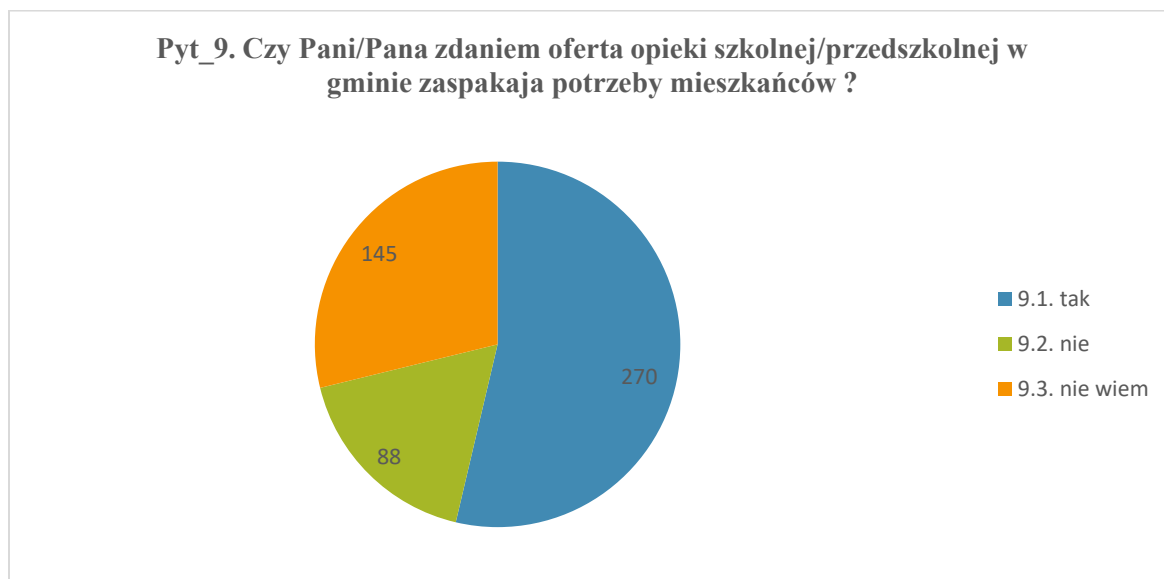

Pytanie 9. Czy Pani/Pana zdaniem oferta opieki szkolnej/przedszkolnej w gminie zaspakaja potrzeby mieszkańców?

Pozytywnej odpowiedzi udzieliło 270 ankietowanych (53,70%) 88 osób udzieliło odpowiedzi negatywnej (17,50%), „nie wiem” odpowiedziało 145 osób (28,90%). Zauważyć należy, iż

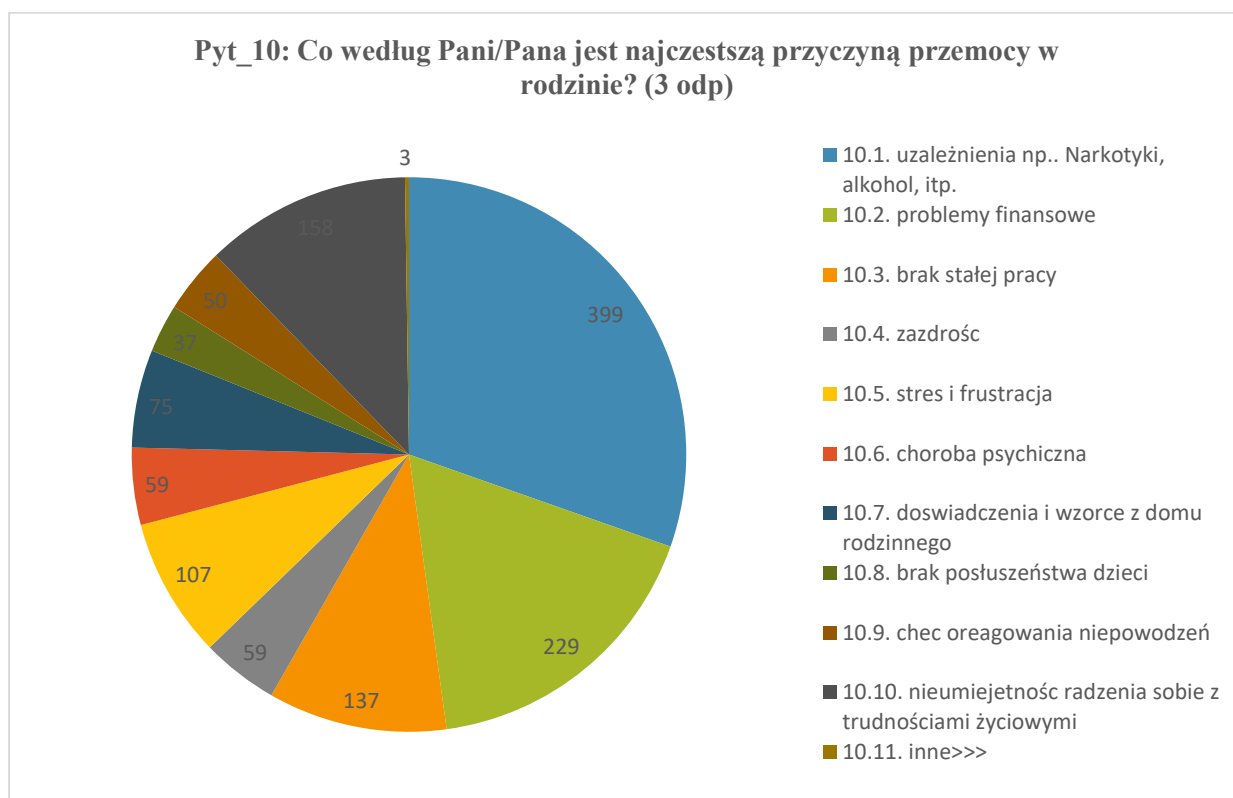
poziom zadowolenia i niezadowolenia z oferty opieki szkolnej/przedszkolnej jest podobny i oscyluje w granicach 50% ankietowanych.

Wykres 19

Kolejne pytanie 10 dotyczyło przemocy w rodzinie. Respondenci mogli wybrać 3 odpowiedzi, które według nich były najczęstszymi przyczynami tego negatywnego zjawiska. Wymienili kolejno: uzależnienia np. narkotyki, alkohol, itp. - 399 osób (76,29%), problemy finansowe-229 osób (43,78%), nieumiejętność radzenia sobie z trudnościami życiowymi- 158 osób (30,20%), brak stałej pracy-137 osób (26,19%), stres, frustrację -107 osób (20,45%), doświadczenia i wzorce z domu rodzinnego – 75 osób (14,34%), zazdrość -59 osób (11,28%), choroba psychiczna -59 osób (11,28%), chęć odreagowania niepowodzeń – 50 osób (9,56%), oraz brak posłuszeństwa dzieci - 37 osób (7,07%).

Wykres 20

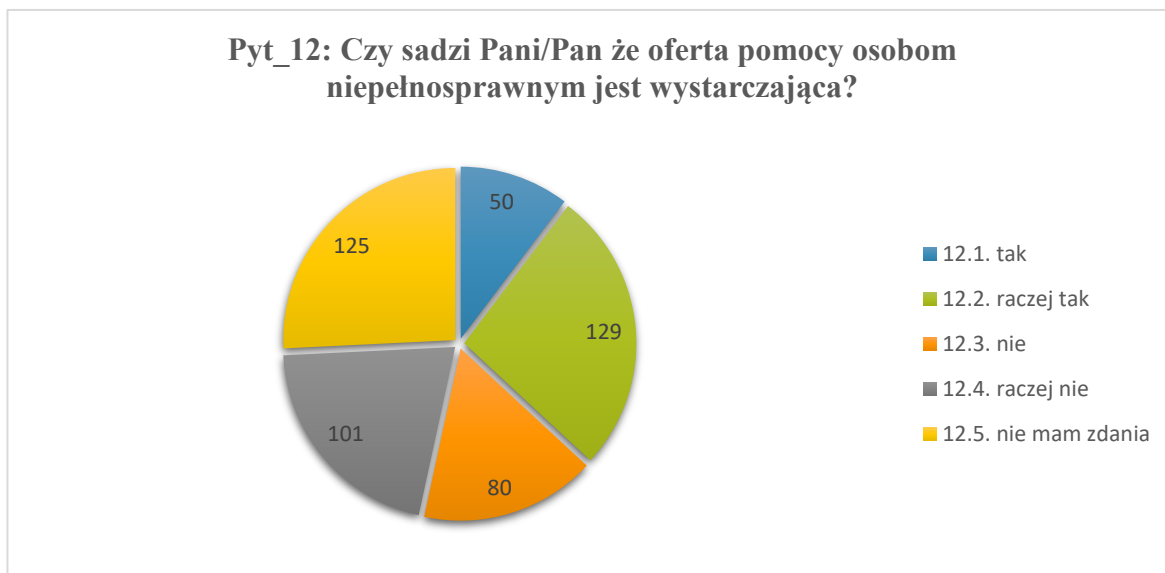
Kolejne pytanie 11 dotyczyło niepełnosprawności. Posiadanie stopnia niepełnosprawności potwierdziło 34 osoby tj. 6,64% ankietowanych. 478 osób udzieliło odpowiedzi negatywnej (93,35 %)

Wykres 21

Na pytanie 12 „Czy sądzi Pani/Pan, że oferta pomocy osobom niepełnosprawnym na terenie gminy jest wystarczająca? Odpowiedziało 485 osób w tym „tak” 50 osób (10,30%), „raczej tak” 129 osób (26,60%), „nie”- 80 osób (16,50%), „raczej nie”-101 osób (20,82%), „nie mam zdania”-125 osób (25,77%)

Wykres 22

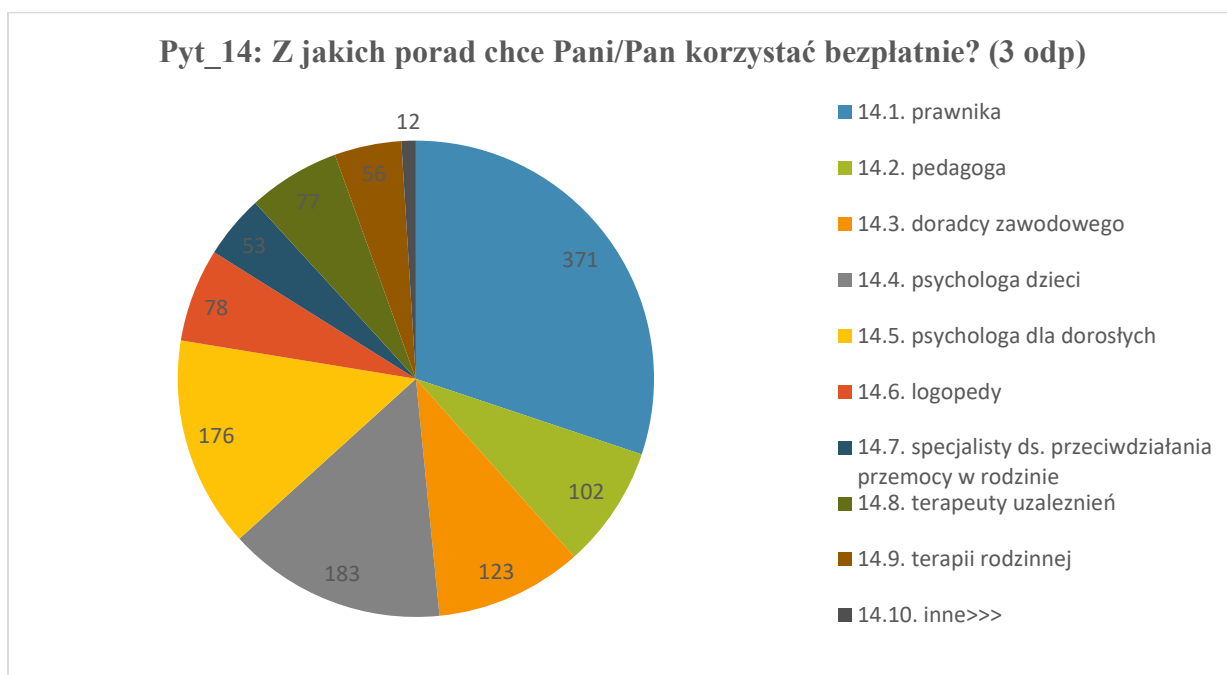
W pytaniu 13 respondenci zostali poproszeni o wskazanie kierunku w jakim należałoby podążać aby poprawić ofertę skierowaną do osób niepełnosprawnych. Respondenci kolejno wskazali: zwiększenie dostępu do rehabilitacji-193 osoby (37,33%), tworzenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych -164 osoby (31,72%), zwiększenie dostępu do całodobowego domu samopomocy-84 osoby (16,24%), tworzenie grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych-62 osoby (12%), oraz tworzenie klas integracyjnych-14 osób (2,7%).

W pytaniu 14 ankietowani zostali poproszeni o wskazanie sfery zadań publicznych, do których należałoby zwiększyć dostęp poprzez udzielanie bezpłatnych porad. Mogli wskazać maksymalnie 3 obszary. Wskazali następujące porady:

Prawnika- 371 osób (60,60%), psychologa dzieci- 183 osoby (35%), psychologa dla dorosłych- 176 osób (33,65%), doradcy zawodowego-123 osoby (23,50%), pedagoga- 102 osoby (19,50%), logopedy-78 osób (14,90%), terapeutów uzależnień- 77 osób (14,70%), specjaliści ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie- 53 osoby (10,13%) oraz umożliwienie korzystania z bezpłatnej terapii rodzinnej -odpowiedzi udzieliło 56 osób (10,70%). Analiza obszarów które respondenci wskazują w ankiecie pokazuje deficyty w zakresie pomocy psychologicznej zarówno dla dzieci jak i osób dorosłych. Pokazuje również problem braku dostępności do opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień jak również na zwiększone zapotrzebowanie na takie usługi w związku z pogłębianiem się zaburzeń psychicznych oraz uzależnień w społeczeństwie.

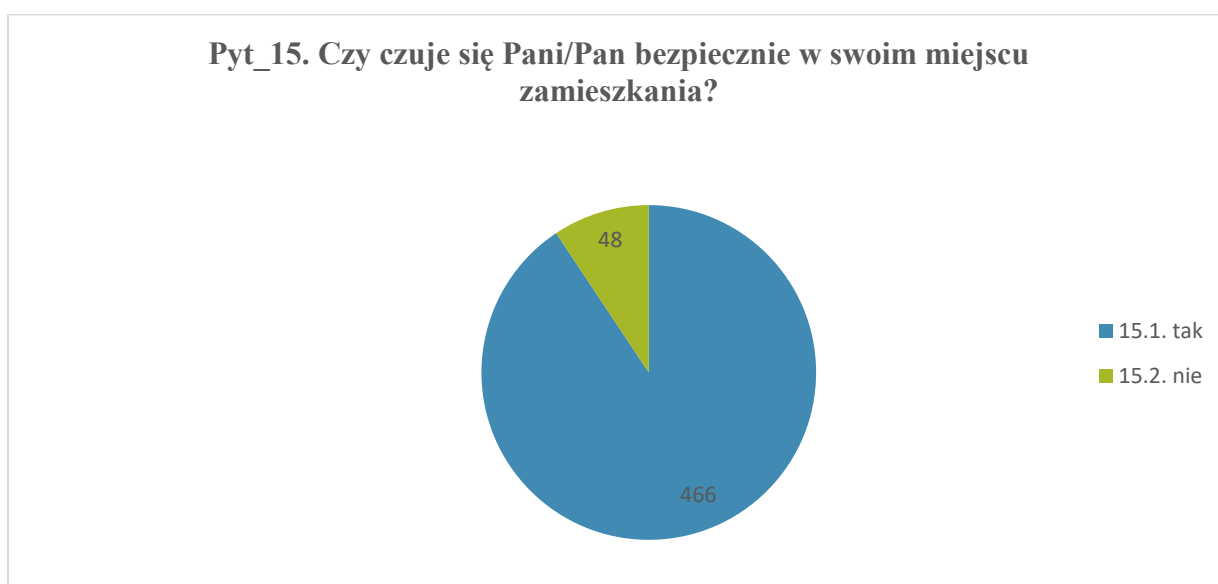
Wykres 24

Kolejne pytania w ankiecie dotyczyły sfery bezpieczeństwa w gminie i odczuć mieszkańców z tym związanych.

Na pytanie nr 15 w ankiecie: „ Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania? Twierdząco odpowiedziało 466 osób (90,70%), „nie” odpowiedziało 48 osób (9,30%).

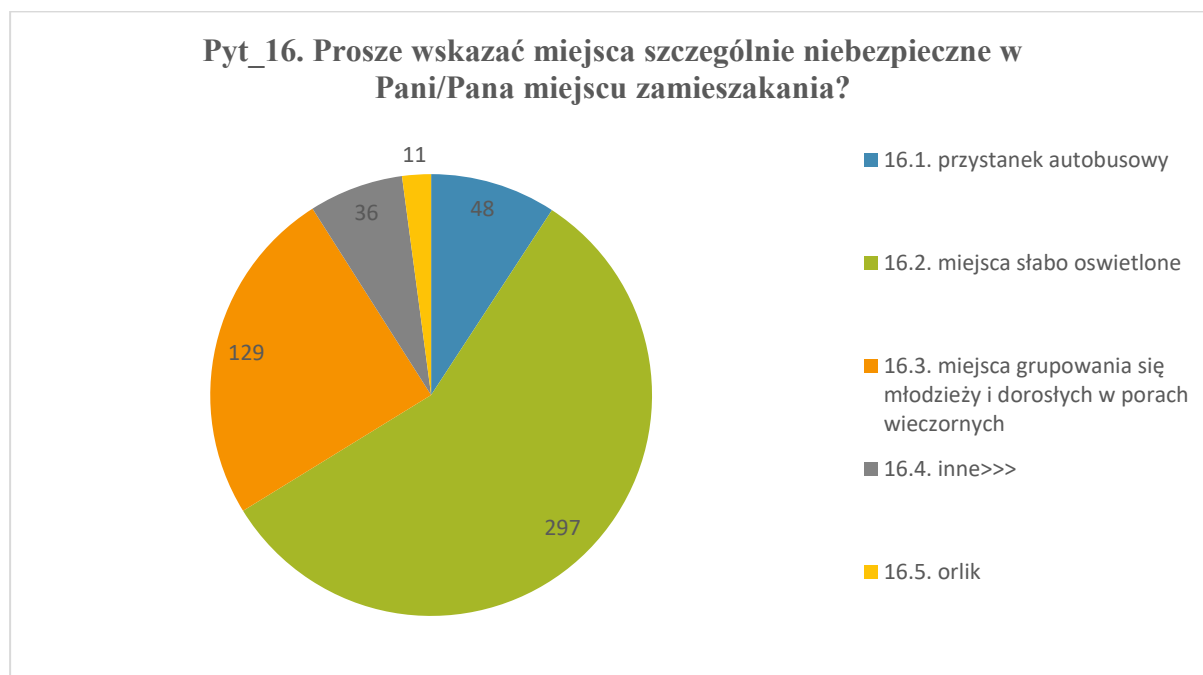
Wykres 25

W pytaniu 16 poproszono ankietowanych o opinię na temat miejsc szczególnie niebezpiecznych w miejscu zamieszkania. Otrzymano odpowiedź:

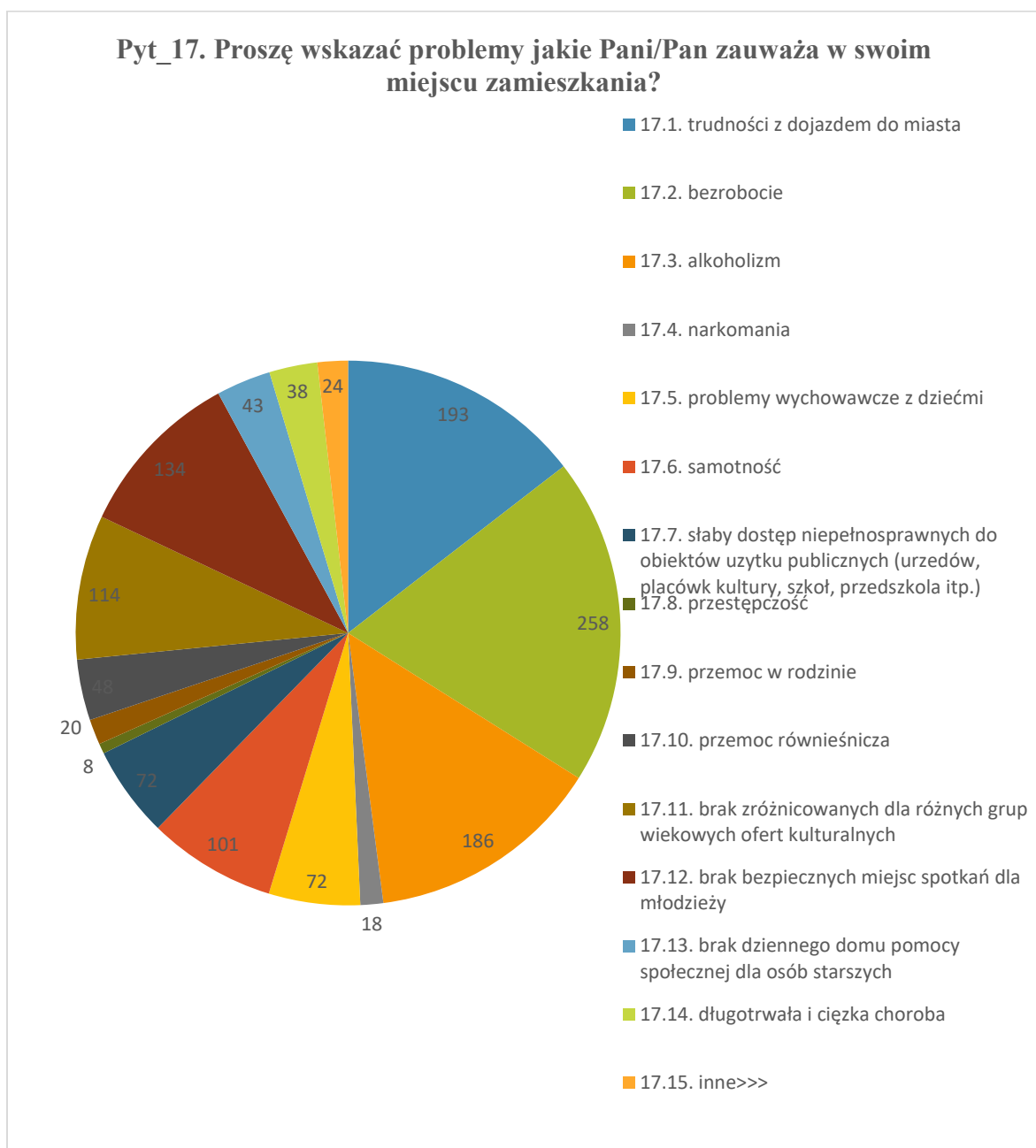
297 osób (60%) wskazało że szczególnie niebezpieczne są miejsca słabo oświetlone, kolejnymi miejscami niebezpiecznymi wg respondentów są miejsca grupowania się młodzieży i dorosłych w godzinach wieczornych- odpowiedziało tak 129 osób (26%), przystanek autobusowy wymieniło 48 ankietowanych (9,65%), inne 36 osób (7,24%) i orlik 11 (2.20%).

Wykres 26

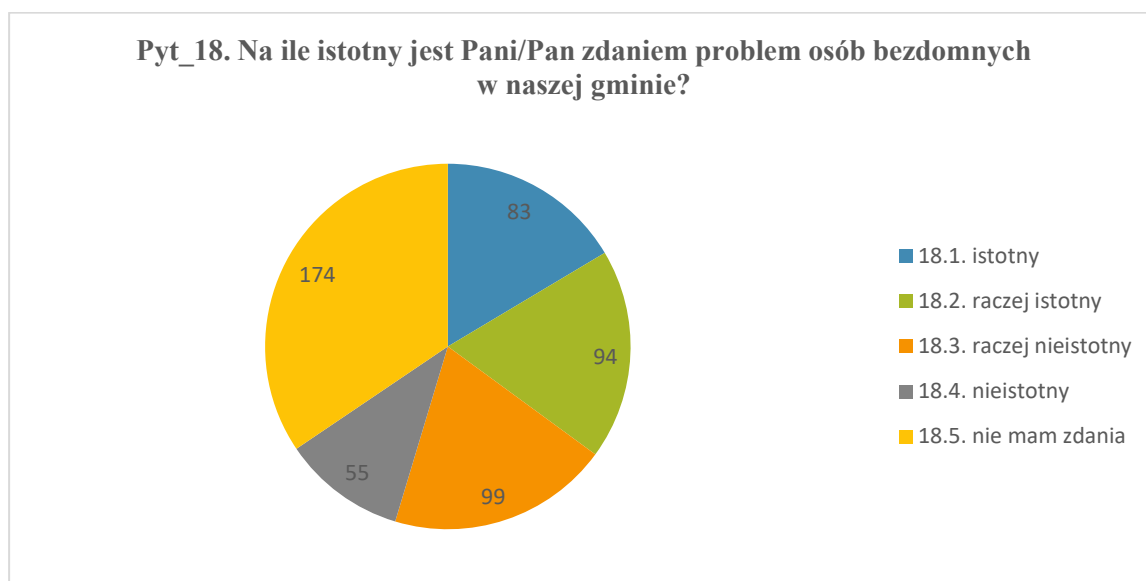
Na pytanie 17 respondenci „Proszę wskazać problemy jakie Pani/Pan zauważa w swoim miejscu zamieszkania? Należało podać 3 odpowiedzi.

Trudności z dojazdem do miasta wskazało 193 osoby (36,70%), bezrobocie -258 osób (49,30%), alkoholizm- 186 osób (35,56%), samotność- 101 osób (19,30%), brak bezpiecznych miejsc spotkań dla młodzieży 134 osób (25,60%), słaby dostęp niepełnosprawnych do obiektów publicznych- 72 osoby (13,78%),problemy wychowawcze z dziećmi- 72 osoby (13,78%), przemoc rówieśnicza- 48 osób (9,20%), brak dziennego dps dla osób starszych- 43 osób- (8,20%) , brak zróżnicowanej oferty kulturalnej dla różnych grup wiekowych- 48 osób (9,20 %).

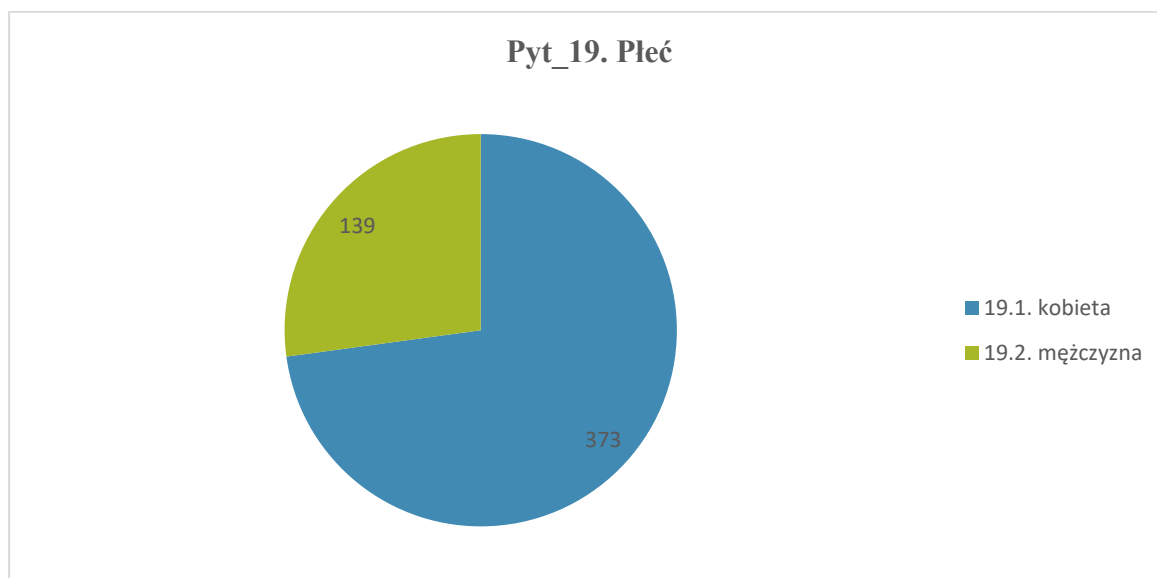
Pytanie 18 dotyczyło problemu osób bezdomnych w gminie. Na pytanie „Na ile istotny jest Pani/Pan zdaniem problem osób bezdomnych w naszej gminie? Problem bezdomności jako istotny i raczej istotny zauważyło 177 osoby (35%), natomiast jako nieistotny i raczej nieistotny 155 osób (30,50%) natomiast 174 osoby (34,50%) nie miało zdania w tej sprawie.

Wykres 28

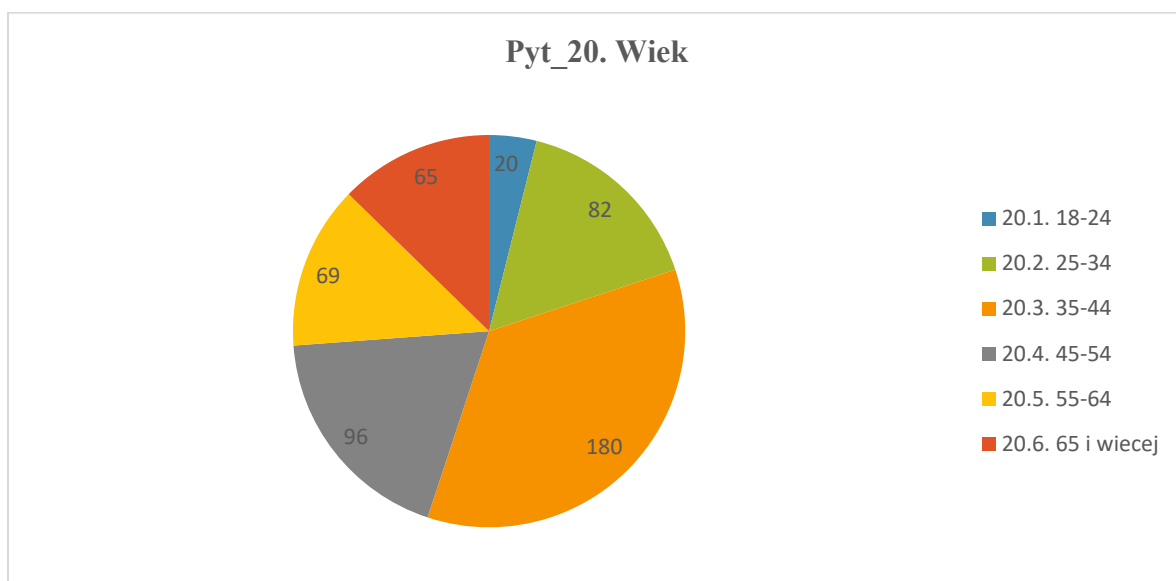
Pytanie 19 i kolejne dotyczą statusu respondentów. W ankiecie brało udział 373 kobiety (73%) i 139 mężczyzn (27%).

Wykres 29

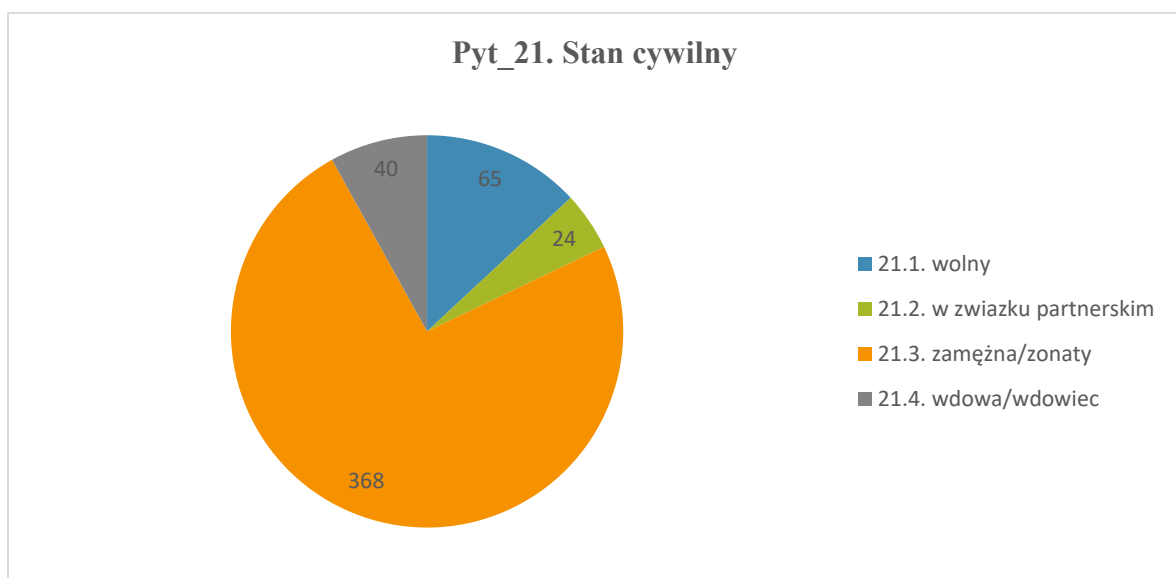
W wieku od 18 do 24 lat 20 osób (3,90%), od 25 do 34 – 82 osoby (16%), od 35 do 44 lat- 180 osób (35,15%), od 45 do 54 lat – 96 osób (18,75%), od 55 do 64 -69 osób (13,75%), 65 lat i więcej-65 osób (12,45%).

Wykres 30

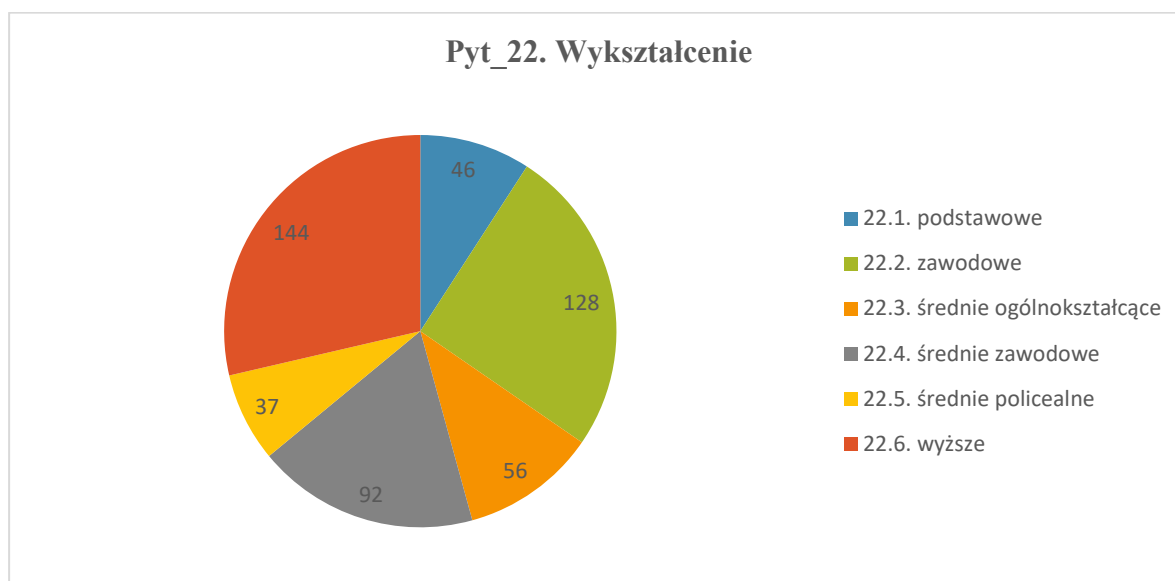
Największą grupę osób stanowiły osoby pozostający w związku małżeńskim 368 osób (74,2%). 24 osoby (4,80%) pozostających w związku partnerskim, 65 (13%) w stanie wolnym, oraz 40 wdów/wdowców (8%).

Wykres 31

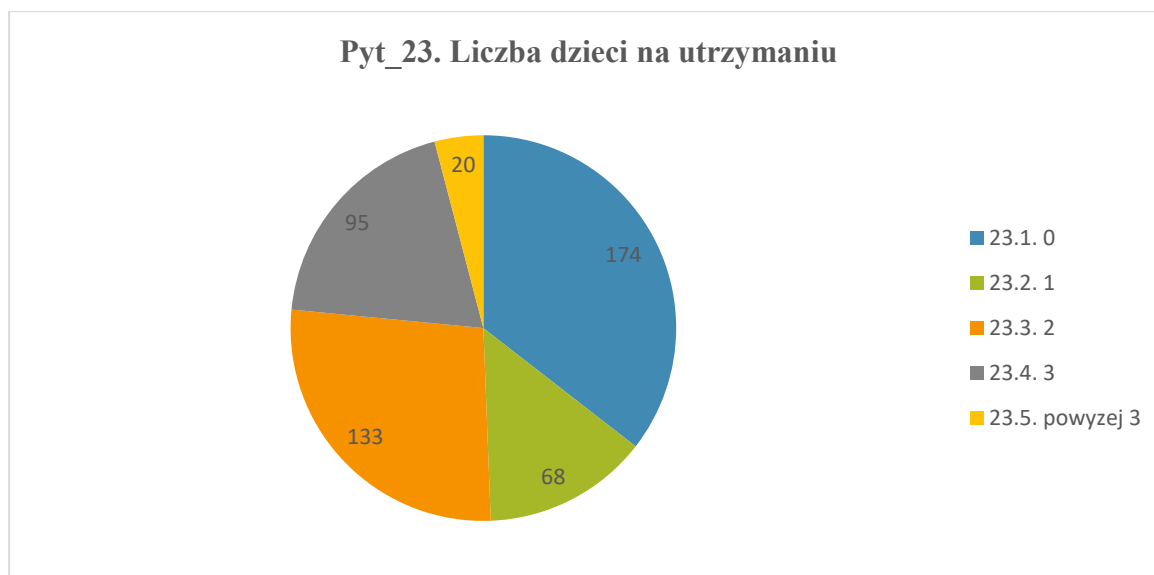
Pytanie 22 dotyczyło posiadanego wykształcenia. Największą grupę respondentów stanowiły osoby z wykształceniem wyższym 144 osoby (28,60%), zawodowym- 128 osób (25,45%), 185 osób z wykształceniem średnim w tym policealnym, zawodowym i ogólnokształcącym (36,80%). Wykształcenie podstawowe zadeklarowało 46 osób (9,15%)

Wykres 32

Pytanie ostatnie 23 dotyczyło liczby dzieci pozostających na utrzymaniu rodziców. Posiadanie 1 dziecka zadeklarowało 68 ankietowanych (13,90%), 2 dzieci zadeklarowało 133 osoby (27,20%), 3 dzieci - 95 osób (19,40%), powyżej 3 dzieci - 20 osób (4%), brak dzieci wskazało 174 ankietowanych (35,50%)

Wykres 33

3.10. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona diagnoza problemów społecznych w Gminie Lubaczów pozwoliła na określenie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd gminny. Wyłoniono następujące:

1. Trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności, co wymaga m.in. dalszego edukowania rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, poszerzenia dostępu do wsparcia ze strony asystenta rodziny oraz opieki nad dziećmi do lat 3, wychowania przedszkolnego, a także zwiększenia dostępności alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
2. Zbyt mała liczba miejsc pracy w gminie, co wymaga poprawy warunków do inwestowania na jej terenie, tworzenie zachęt dla przedsiębiorców którzy będą zobowiązani do tworzenia i utrzymania miejsc pracy, propagowanie idei przedsiębiorczości, stałe pozyskiwanie podmiotów tworzących nowe miejsca pracy, lepsze wykorzystanie posiadanych przez gminę walorów turystycznych, zachęcanie osób długotrwale bezrobotnych do poszukiwania zatrudnienia, pomoc w znalezieniu pracy przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Lubaczowie.
3. Zagrożenie problemami uzależnień i przemocy domowej, które powodują m.in. konieczność dalszego prowadzenia w gminie działalności profilaktycznej, zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia, w tym pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej i psychologicznej.
4. Niekorzystne zmiany demograficzne – spadek liczby mieszkańców gminy, w tym liczby osób w wieku produkcyjnym, któremu towarzyszy wzrost udziału osób starszych w populacji gminy. Zmiany te, prowadzą do starzenia się społeczności lokalnej, a tym samym zwiększają ryzyko chorób i niepełnosprawność. Wymagają zwiększenia dostępu do usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych), rehabilitacyjnych i medycznych, a także rozwijania oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym rozszerzenia wachlarza środowiskowych przedsięwzięć integracyjnych, likwidowania barier

architektonicznych oraz udzielania różnych innych form wsparcia osobom z niepełnosprawnością.

5. Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców gminy pozostaje na niskim poziomie. Zachodzi zatem konieczność zwiększenia aktywności obywatelskiej oraz profesjonalizacji lokalnego systemu pomocy społecznej poprzez m.in. wspieranie i rozwijanie sektora ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych działających w gminie w obszarze polityki społecznej oraz zacieśnianie z nimi współpracy, a także stałe doskonalenie i poszerzenie służb społecznych i rozwijanie infrastruktury socjalnej.

Wyniki diagnozy posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2025-2032. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do zmniejszenia skali występujących problemów społecznych i do poprawy jakości życia mieszkańców. Inicjatywy te zostały ujęte w następujących obszarach:

1. Wsparcie rodzin: pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju.
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu: wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym bezrobotnych, znajdujących się trudnej sytuacji życiowej, tworzenie nowych miejsc pracy.
3. Uzależnienia i przemoc domowa: Zmniejszenie zagrożenia i skali dysfunkcji społecznych, w tym przemocy w rodzinach i uzależnień.
4. Niepełnosprawność i osoby starsze: zapewnienie seniorom odpowiedniej opieki, ograniczenie skutków niepełnosprawności, zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej, aktywizacja i walka z wykluczeniem ze względu na wiek, niepełnosprawność i odległość miejsca zamieszkania do ośrodków aktywności lokalnej.
5. Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego: doskonalenie sektora pomocy społecznej, a także rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

3.11. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Na potrzeby niniejszego dokumentu analiza została przeprowadzona w następujących obszarach :

1. Obszar priorytetowy I: Wsparcie rodzin,
2. Obszar priorytetowy II: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność,
3. Obszar priorytetowy III: Uzależnienia i przemoc w rodzinie,
4. Obszar priorytetowy IV: Niepełnosprawność i osoby starsze,
5. Obszar priorytetowy V: Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.

Obszar priorytetowy I WSPARCIE RODZIN	
Mocne strony	Słabe strony
1. Istnienie warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej 2. Zapewnienie pomocy rodzinom w formie asystenta rodziny. 3. Dostępność obiektów sportowo-rekreacyjnych (orliki, place zabaw, siłownie zewnętrzne). 4. Działania w kierunku przeciwdziałania problemowi ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, pomocy rodzinom niepełnym. 5. Dostateczny dostęp do opieki przedszkolnej i szkolnictwa podstawowego.	1. Problemy finansowe i ubóstwo części rodzin. 2. Postawy roszczeniowe części rodzin korzystających z pomocy społecznej. 3. Niewystarczający dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego. 4. Indywidualne podejście rodziców do potrzeby opieki przedszkolnej. 5. Niedostatecznie rozwinięta oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży. 6. Niedostateczny dostęp do opieki medycznej, w tym specjalistycznej. 7. Deficyt wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży.

6. Współpraca GOPS z placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi, Caritasem w zakresie wspólnych działań na rzecz rodziny. 7. Działalność kulturalna opierająca się na funkcjonowaniu ośrodków kultury i gminnych bibliotek publicznych oraz klubów sportowych.	
Szanse	Zagrożenia
1. Dalsze wsparcie ze strony asystenta rodziny. 2. Zmniejszenie skali wykluczenia społecznego dzięki Programowi „Rodzina 800+”. 3. Aktywizowanie młodzieży 4. Organizowanie przedsięwzięć integrujących rodzinę (np. festynów rodzinnych).	1. Zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców. 2. Osłabienie więzi rodzinnych i rozpad rodzin. 3. Kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym, zatracenie rodzinnych wartości. 4. Rosnące zagrożenia uzależnieniami wśród dzieci i młodzieży 5. Dalszy odpływ ludzi młodych, wykształconych do jednostek miejskich.

Obszar priorytetowy II BEZROBOCIE, UBÓSTWO I BEZDOMNOŚĆ	
Mocne strony	Słabe strony
1. Położenie gminy blisko miasta Lubaczowa (rynek pracy). 2. Walory turystyczno-rekreacyjne. 3. Dobre warunki do rozwoju rolnictwa. 4. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy, skutecznych działań na rzecz osób pozostających bez pracy, np. upowszednianie ofert pracy oraz	1. Mała liczba przedsiębiorców oferujących miejsca pracy w gminie i okolicy. 2. Wysoki poziom bezrobocia wśród klientów pomocy społecznej. 3. Nadal wysoka liczba rodzin wymagających wsparcia opiekuńczego, doradczego. 4. Marginalizacja spowodowana długotrwałym bezrobociem oraz wzrost

informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, organizowanie prac społecznie użytecznych. 5. Zachęcanie inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy. 6. Diagnozowanie problemu bezdomności, informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy oraz zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym z bezdomności.	patologii spowodowanej brakiem pracy i środków do życia. 5. Dziedziczenie marginalizacji i wykluczenia społecznego. 6. Rozdrobnienie gospodarstw rolnych i ukryte bezrobocie na wsi. 7. Brak mieszkań socjalnych.
Szanse	Zagrożenia
1. Dostęp do europejskich rynków pracy. 2. Podejmowanie działań wspierających w dążeniu do zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych. 3. Przyciąganie nowych inwestorów. 4. Aktywna promocja gminy i jej walorów. 5. Rozwój turystyki, w tym agroturystyki, oraz infrastruktury turystycznej. 6. Samozatrudnienie, jako forma przeciwdziałania bezrobociu. 7. Dobrze wykształcona młodzież. 8. Dalsza aktywizacja osób bezrobotnych. 9. Zwiększenie absorpcji środków zewnętrznych (w tym unijnych) na rozszerzenie działań aktywizujących i wspierających zatrudnienie oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	1. Zjawisko dziedziczenia bezrobocia. 2. Niewielki potencjał inwestorów w gminie. 3. Spadek aktywności zawodowej w wyniku Programu „Rodzina 800+”. 4. Spadek opłacalności produkcji rolnej. 5. Bierna i roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej. 6. Brak perspektyw zawodowych, szczególnie dla ludzi młodych- emigracja zarobkowa na skalę masową. 7. Niska aktywność bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.

Obszar priorytetowy III UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	
Mocne strony	Słabe strony
1. Podejmowanie działań przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zespół Interdyscyplinarny 2. Podejmowanie wśród dzieci, młodzieży, rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjno-szkoleniowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy.	1. Niewystraszający dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychospołecznej i prawnej. 2. Brak grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy domowej. 3. Brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy w rodzinie.
Szanse	Zagrożenia
1. Wzrost świadomości społecznej, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli, na temat problemów uzależnień i przemocy w rodzinie 2. Rosnące zainteresowanie zdrowym stylem życia.	1. Coraz większa dostępność alkoholu i innych środków psychoaktywnych. 2. Obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej. 3. Złe wzorce społeczne, m.in. przyzwolenie społeczne na nadużywanie alkoholu.
Obszar priorytetowy IV NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I OSOBY STRASZE	
Mocne strony	Słabe strony
1. Informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy. 2. Organizowanie usług opiekuńczych. 3. Udzielanie wsparcia osobom starszym przez rodzinę. 4. Przystąpienie do programów: „Korpus Wsparcia Seniora”, „Asystent osobisty	1. Brak świadczonych usług opiekuńczych. 2. Brak specjalistycznych usług opiekuńczych. 3. Brak grup wsparcia i placówek wsparcia dziennego działających na rzecz osób starszych.

osoby niepełnosprawnej” oraz „Opieka wytchnieniowa”. 5. Dostępność świadczeń w ramach pomocy społecznej związanych z niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą (m.in. zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne). 6. Utworzenie Rady Seniorów. 7. Dostrzeganie problemów osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.	4. Ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki lekarskiej, w tym opieki geriatrycznej. 5. Istnienie barier utrudniających niepełnosprawnym codzienne funkcjonowanie, w tym architektonicznych i komunikacyjnych.
Szanse	Zagrożenia
1. Możliwość skorzystania przez osoby starsze z pomocy rodziny. 2. Uruchomienie usług opiekuńczych. 3. Organizowanie przedsięwzięć środowiskowych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych. 4. Możliwość pozyskania ze źródeł zewnętrznych środków finansowych na wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych. 5. Monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.	1. Zwiększająca się liczba osób starszych i samotnych. 2. Niezadowalający poziom życia osób starszych i niepełnosprawnych. 3. Niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej, m.in. brak placówek wsparcia dla osób starszych. 4. Niski udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych. 5. Występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych.

Obszar priorytetowy V KAPITAŁ SPOŁECZNY I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA	
Mocne strony	Słabe strony
1. Udzielanie pomocy przez pracowników socjalnych. 2. Zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny 3. Posiadanie wiedzy na temat problemów społecznych występujących w gminie.	1. Mała liczba przedsiębiorców oferujących miejsca pracy w gminie i okolicy. 2. Zbyt niska aktywność społeczna mieszkańców. 3. Niewielki potencjał organizacji pozarządowych w zakresie usług społecznych działających w gminie.
Szanse	Zagrożenia
1. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników socjalnych. 2. Dalsze wsparcie rodzin ze strony asystenta rodziny. 3. Możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.	1. Zjawisko dziedziczenia bezrobocia. 2. Niewielki potencjał inwestorów w gminie. 3. Spadek aktywności zawodowej w wyniku Programu „Rodzina 800+”. 4. Spadek opłacalności produkcji rolnej. 5. Bierna i roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej. 6. Brak perspektyw zawodowych, szczególnie dla ludzi młodych- emigracja zarobkowa na skalę masową. 7. Niska aktywność bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.

IV. MISJA STRATEGII, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

4.1 Misja i wizja strategii

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie Gminy Lubaczów została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie misji, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

WIZJA:

**GMINA LUBACZÓW ZAPEWNIĄ WARUNKI DO GODNEGO ŻYCIA, W KTÓRYM SYSTEM
POMOCY SPOŁECZNEJ GWARANTUJE POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA, WSPIERA
I MOBILIZUJE MIESZKAŃCÓW ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM DO AKTYWNOŚCI
I SAMOREALIZACJI**

MISJA:

**ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI ORAZ JAKOŚCI KOMPLEKSOWYCH USŁUG SPOŁECZNYCH
SŁUŻĄCYCH POPRAWIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY LUBACZÓW**

Zapewnieniem odpowiednich warunków do prawidłowego funkcjonowania osób i rodzin jest podstawowym zadaniem efektywnej polityki lokalnej. Zintensyfikowanie ukierunkowanych działań pomocy społecznej ma na uwadze doprowadzenie świadczeniobiorców do życiowego usamodzielniania i umiejętności rozwiązywania własnych problemów.

OBSZARY PRIORYTETOWE, CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

OBSZAR PRIORYTETOWY 1:

WSPARCIE RODZIN

Rodzina jest naturalnym środowiskiem służącym opiece i wychowaniu dzieci. Wypełnia też szereg innych ważnych społecznie funkcji. Występujące na jej drodze trudności życiowe są sprawą oczywistą i prawdopodobnie nieuniknioną. Mogą pojawić się w razie problemów zawodowych, utraty pracy czy niedostatecznych dochodów. Mogą też być efektem konfliktów małżeńskich/w związku osób dorosłych. Bardzo często ich źródłem są jednak problemy wychowawcze, wynikające z rozwoju dzieci, które na różnych etapach życia potrzebują odpowiedniej uwagi i mądrych oddziaływań wychowawczych. Rodzice i opiekunowie wyposażeni w niezbędne kompetencje rodzicielskie, samodzielnie albo przy wsparciu ze strony krewnych, znajomych bądź przy okresowym wsparciu specjalistów potrafią radzić sobie z problemami a nawet sytuacjami kryzysowymi. Natomiast w rodzinie, w której kumulują się różne deficyty i zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze, jak również problemy materialne i psychologiczne, przezwyciężenie sytuacji trudnych może okazać się niemożliwe bez długotrwałego i wielopoziomowego wsparcia ze strony służb społecznych.

CEL STRATEGICZNY: WZMOCNIENIE RODZIN W PROCESIE OPIEKI I WYCHOWANIA, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM WARUNKÓW ROZWOJU DZIECI MŁODZIEŻY.

Cele szczegółowe	Kierunki działań:
1. Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	1) Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia, opieki i oferty spędzania czasu wolnego.	2) Zapewnienie wsparcia w postaci asystentury rodzinnej, rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji. 3) Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej. 4) Podjęcie działań w kierunku zwiększenia w gminie dostępu do opieki przedszkolnej oraz zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3.

	5) Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej spędzanie czasu wolnego oraz rozwój uzdolnień i zainteresowań dzieci i młodzieży, organizowanie wypoczynku. 6) Rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. 7) Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.
Wskaźniki:	
• liczba rodzin objętych pracą socjalną, • liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem, • liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad, • liczba dzieci do lat 3. objętych opieką, • liczba dzieci objętych opieką przedszkolną, • liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką.	

Przewidywane efekty: Podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących dzieci niepełnosprawne, zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, lepszy dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3 oraz opieki przedszkolnej, podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, zwiększenie dostępności kultury, wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających.

OBSZAR PRIORYTETOWY II:

PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Wykluczenie jest rozumiane jako niemożliwość bycia uczestnikiem ważnych społecznie aspektów życia społecznego, gospodarczego, politycznego czy kulturowego. W przypadku wykluczania społecznego jednostek czynnikami mającymi na to największy wpływ jest bezrobocie i bieda.

Jednostka jest społecznie wykluczona, jeżeli:

1. jest ona pod względem geograficznym członkiem społeczeństwa,
2. nie może uczestniczyć w normalnych aktywnościach obywateli w tym społeczeństwie (z powodów będących poza jej kontrolą),
3. nie przejawia aktywności obywatelskiej.

Bezrobocie oznacza stan beczynności zawodowej osób zdolnych do pracy. Ma szereg negatywnych konsekwencji zarówno dla jednostki jak i rodziny. Do najważniejszych należą: izolacja społeczna, pogorszenie standardu życia, ubóstwo, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Grupami docelowymi są: osoby bezrobotne, rodziny osób bezrobotnych, osoby bezdomne.

CEL STRATEGICZNY:

BUDOWANIE SYSTEMU WSPIERAJĄCEGO AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ I SPOŁECZNĄ

Cele szczegółowe	Kierunki działań:
1. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy oraz wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy i znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej. 2. Zapobieganie sytuacjom prowadzącym do wzrostu osób bezdomnych	1) Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych. 2) Wspieranie rozwoju działalności gospodarczej w gminie w obszarze turystyki i rekreacji, m.in. poprzez promowanie jej walorów oraz rozwijanie oferty i infrastruktury turystycznej, w tym agroturystyki. 3) Wspieranie usług opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach, co ułatwi rodzicom powrót lub wejście na rynek pracy. 4) Wspieranie w gminie rolnictwa i zmian w rolnictwie w celu

	zwiększenia jego konkurencyjności, w tym informowanie rolników o możliwościach podniesienia kwalifikacji, skorzystania z doradztwa oraz pozyskania środków finansowych z funduszy unijnych. 5) Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz realizowanie programów aktywizacji i integracji osób bezrobotnych. 6) Promowanie wśród bezrobotnych mieszkańców gminy samozatrudnienia oraz udzielanie informacji na temat możliwości pozyskania środków finansowych na podjęcie i rozwój działalności gospodarczej. 7) Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi i ubogimi obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych. 8) Udzielanie pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych. 9) Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego, zapewnienie dostępu do pomocy specjalistów (w tym terapeutów uzależnień) oraz zapewnienie schronienia, np. przy współpracy ze schroniskami. 10) Prowadzenie bieżącego monitoringu osób zagrożonych bezdomnością, mieszkających w trudnych warunkach lokalowych: osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych, uzależnionych.
--	--

	11) Podejmowanie działań interwencyjnych w sytuacji zdiagnozowania zagrożenia bezdomnością takiego jak: przemoc domowa, wzrost zadłużenia, pogarszający się stan techniczny mieszkania.
Wskaźniki:	
• liczba nowych inwestorów, • liczba podmiotów gospodarczych, • wielkość stopy bezrobocia, • liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia, • liczba podmiotów ekonomii społecznej, • liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną, • liczba osób i rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych, • liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności, • liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,	

Przewidywane efekty: poprawa sytuacji materialnej, możliwość nabycia nowych umiejętności, możliwość podjęcia zatrudnienia, wyjście z bezdomności, poprawa kondycji psychicznej.

OBSZAR PRIORYTETOWY III:

UZALEŻNIENIA I PRZEMOC DOMOWA

Problem uzależnień, ze względu na swój złożony charakter, rozmiar kosztów ekonomicznych i ściśle powiązanie z takimi problemami społecznymi jak: ubóstwo, przestępczość, bezrobocie, bezdomność, wykluczenie społeczne i przemoc, stanowi jedną z istotnych kwestii do rozwiązywania w ramach polityki społecznej. Kierunki polityki państwa w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, problemu narkomanii i przemocy w rodzinie regulują ustawy i programy krajowe.

Według międzynarodowej klasyfikacji chorób i zaburzeń psychicznych (ICD-10), o uzależnieniu świadczą takie cechy, jak: silne pragnienie lub poczucie przymusu podejmowania określonych zachowań, trudności w kontrolowaniu zachowania związanego z danym obszarem działania, stwierdzenie tolerancji (potrzeba nasilania

zachowań w celu uzyskania efektów wcześniej osiągniętych przy mniejszym nasileniu), narastające zaniedbywanie innych źródeł przyjemności oraz kontynuacja szkodliwych zachowań mimo wyraźnych szkód z nimi związanych.

Przemoc domowa definiowana jest jako jednorazowe albo powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie naruszającego prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołuje cierpienia i krzywdy moralne.

Wyróżnia się różne formy przemocy: fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną. Grupą ryzyka szczególnie narażoną na przemoc w rodzinie są członkowie rodzin z problemem alkoholowym. Inne przyczyny sprzyjające stosowaniu przemocy w rodzinie to: normy społeczne i kulturowe (przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy wobec kobiet i dzieci), dziedziczenie wzorca przemocy z rodziny pochodzenia.

CEL STRATEGICZNY:

ZMNIEJSZENIE ZAGROŻENIA I SKALI DYSFUNKCJI SPOŁECZNYCH TAKICH JAK PRZEMOC DOMOWA I UZALEŻNIENIA

Cele szczegółowe	Kierunki działań:
1. Stworzenie kompleksowego systemu wsparcia i pomocy rodzinom dotkniętych przemocą.	1) Monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami lub już doświadczających poważnych problemów, a także podejmowanie działań interwencyjnych, terapeutycznych i kompensacyjnych.
2. Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie.	2) Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego. 3) Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” jako ważnego elementu profesjonalnego systemu przeciwdziałania przemocy w środowisku lokalnym. 4) Realizacja kampanii i akcji społecznych służących podnoszeniu wiedzy oraz kształtowaniu odpowiednich postaw

	społecznych, w szczególności w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przemocy domowej. 5) Upowszechnianie informacji z wykorzystaniem materiałów drukowanych, mediów, bezpośrednich spotkań ze specjalistami i innych środków przekazu na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby doświadczające przemocy, uzależnione i ich rodziny. 6) Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy domowej. 7) Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy domowej, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców i nauczycieli. 8) Motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz ograniczenia bądź niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcie terapii leczenia uzależnień.
Wskaźniki:	
• Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu, narkomanii oraz przemocy domowej. • Liczba osób, wobec których GKRPA wnioskowała o zastosowanie leczenia odwykowego. • Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty. • Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty. • Liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy domowej. • Liczba zrealizowanych programów edukacyjno-profilaktycznych	

Przewidywane efekty: Większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy domowej, lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, obniżenie liczby przypadków przemocy domowej.

**OBSZAR PRIORYTETOWY IV:
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I OSOBY STARSZE**

Współczesnym problemem w wielu krajach jest starzenie się społeczeństwa, dlatego należy dążyć do wypracowania programów pomocy osobom starszym. Podobnie należy podejść do zjawiska niepełnosprawności. Pomimo poprawy dostępności do programów, to osoby niepełnosprawne nadal są dyskryminowane.

Grupami docelowymi są: ludzie starsi i osoby niepełnosprawne.

CEL STRATEGICZNY:

WŁĄCZENIE SPOŁECZNE OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Cele szczegółowe	Kierunki działań:
1. Poprawa jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych. 2. Zwiększenie dostępności różnych form opieki i wsparcia osób starszych oraz niepełnosprawnych. 3. Rozwój oferty aktywizacji osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.	1) Udzielanie pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym oraz praca socjalna w miejscu zamieszkania. 2) Zapewnienie usług opiekuńczych i wsparcie dla osób starszych w miejscu zamieszkania. 3) Wspieranie rodzin opiekujących się osobami starszymi czy niepełnosprawnymi (a w szczególności niezdolnym do samodzielnej egzystencji). 4) Upowszechnianie instrumentów wsparcia ułatwiających funkcjonowanie osobom starszym (np. asystent osobisty osoby niepełnosprawnej, teleopieka). 5) Tworzenie placówek wsparcia dziennego i całodobowego dla osób niepełnosprawnych zapewniających usługi bytowe, rehabilitację oraz integrację społeczną. 6) Tworzenie mieszkań treningowych i wspomaganych zapewniających usługi bytowe oraz pomoc w wykonywaniu niezbędnych czynności. 7) Organizacja, inicjowanie i wspieranie różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i fizycznej osób starszych.

	8) Upowszechnianie pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu na rzecz osób starszych, a także zaangażowanie seniorów w inicjatywy służące integracji międzypokoleniowej.
Wskaźniki:	
• Liczba osób w wieku poprodukcyjnych korzystających z pomocy społecznej. • Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z form wsparcia takich jak usługi opiekuńcze, opieka wytchnieniowa, asystent osobisty, teleopieka i inne. • Liczba miejsc w placówkach wsparcia dla osób niepełnosprawnych. • Liczba miejsc w mieszkaniach treningowych i wspomaganych. • Liczba funkcjonujących ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami • Liczba zorganizowanych form aktywności skierowanych do osób starszych.	

Przewidywane efekty: wyższy standard świadczonych usług, lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania.

OBSZAR PRIORYTETOWY V:

KAPITAŁ SPOŁECZNY I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Źródłem kapitału społecznego są więzi społeczne, w jakich uczestniczą i jakie mają do dyspozycji grupy i jednostki na polu ekonomii. Stanowią go czynniki, które kształtują jakość ludzkich interakcji, zlokalizowane w jednostkach i ich obopólnych relacjach, wiążące oraz łączące ludzi ze sobą, co ułatwia współdziałanie, kooperację i wymianę⁶.

Aktywnością obywatelską natomiast jest udział obywateli w życiu politycznym, gospodarczym, kulturalnym i społecznym zarówno państwa, jak i wspólnoty lokalnej, jest on świadomy i dobrowolny. Przejawia się m.in. udziałem w wyborach, przynależnością do organizacji społecznych lub stowarzyszeń, dbaniem o ład i porządek publiczny, reagowaniem na przejawy łamania przyjętych zasad, zaangażowaniem się w pomoc potrzebującym oraz samoorganizowaniem się obywateli w sprawach dotyczących wspólnego dobra.

Organizacje pozarządowe odgrywają ważną rolę w konsolidacji lokalnej społeczności

⁶ Bartkowski J., *Kapitał społeczny i jego oddziaływanie na rozwój w ujęciu socjologicznym* [w:] Kapitał ludzki i kapitał społeczny a rozwój regionalny, red. M. Herbst, Warszawa 2007.

i organizacyjnym wzmacnianiu samorządności, często również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko lokalne może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób, ale także ich otoczenia. Sprzyja przeciwdziałaniu marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, a także rozwojowi społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystywanie ich zasobów (kapitału ludzkiego i społecznego).

CEL STRATEGICZNY:

ROZWIJANIE PROFESJONALIZACJI SŁUŻB SPOŁECZNYCH I UMACNIANIE WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Cele szczegółowe	Kierunki działań:
1. Organizacja sprawnego systemu pomocy społecznej w gminie. 2. Rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.	1) Stworzenie sprawnego systemu usług społecznych w Gminie Lubaczów z Centrum Usług Społecznych Gminy Lubaczów jako koordynatorem działań. 2) Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych. 3) Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 4) Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. 5) Inicjowanie powstawania oraz wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania. 6) Zlecanie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych. 7) Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych; samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej.

	8) Wykorzystywanie różnorodnych form konsultacji społecznych z mieszkańcami przy podejmowaniu przez władze gminy decyzji w sprawach ważnych dla społeczności. 9) Tworzenie warunków do rozwoju samoorganizacji społecznej oraz większej partycypacji mieszkańców w sprawy lokalne w szczególności poprzez rozwój działalności Rady Seniorów Gminy Lubaczów oraz Młodzieżowej Rady Gminy Lubaczów.
Wskaźniki:	
• liczba organizacji pozarządowych, które otrzymały dotacje na realizację zadań publicznych. • liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej. • Liczba konsultacji społecznych przeprowadzonych z mieszkańcami.	

Przewidywane efekty: zwiększenie aktywności mieszkańców, zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem organizacji pozarządowych, większe kompetencje kadr pomocy społecznej, wyższa jakość świadczonych usług.

4.2. Źródła i ramy finansowe działań przewidzianych do realizacji

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, ramy finansowe Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Lubaczów obejmują lata 2025-2032, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób ciągły szczegółowe cele operacyjne.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu poniżej wskazanych źródeł finansowania:

1. środki własne pochodzące z budżetu Gminy,
2. środki z budżetu państwa (dotacje),
3. środki z funduszy krajowych,
4. środki strukturalne Unii Europejskiej.

Możliwość zewnętrznego wsparcia finansowego rozwoju Gminy Lubaczów zależeć będzie od następujących czynników tj. wielkości środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce jak również zasad podziału środków unijnych pomiędzy poszczególne województwa.

4.3. Monitoring i ewaluacja strategii

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działań w przypadku istotnych zmian społecznych, np. poprzez nowelizację regulacji prawnych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenionej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami.

Monitoring ma na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych działań w zakresie czasu ich realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów.

Prowadzony monitoring zmieniających się potrzeb oraz problemów społecznych umożliwi dostosowanie usług publicznych do zmieniających się okoliczności. Ustala się, że nad całością przebiegu procesu monitorowania oraz ewaluacji osiągniętych rezultatów strategii czuwać będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubaczowie, a następnie po jego przekształceniu Centrum Usług Społecznych Gminy Lubaczów.

Jednym z narzędzi procesu monitorowania Strategii będzie - każdego roku przedkładana Radzie Gminy - ocena zasobów pomocy społecznej, która jest przygotowywana w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Monitorowane będą również określone wskaźniki realizacji działań przepisane każdemu z wyznaczonych celów strategicznych. Istotnym narzędziem monitoringu będzie również analiza sprawozdań rzeczowo-finansowych.

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy pozwoliły one i w jakim stopniu na realizację celów strategii. Do najważniejszych celów ewaluacji należą; doskonalenie działań podejmowanych w strategii, informacja o efektach jej wdrażania, wzrost jakości strategii oraz pogłębienie odpowiedzialności za wdrażanie strategii wśród wszystkich zainteresowanych jej funkcjonowaniem i efektami. Zebrane informacje w ramach monitoringu oraz ewaluacji odpowiedzą na pytanie: „Czy i do jakiego stopnia cele strategii są odpowiednie do zmieniających się potrzeb i priorytetów na terenie Gminy Lubaczów?”.

PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubaczów na lata 2025-2032 jest podstawowym dokumentem określającym społeczną misję Gminy Lubaczów oraz cele i zadania w sferze społecznej. Stanowi fundament planowych działań w sferze społecznej, które przyczynią się do rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie poprawy jakości życia w gminie.

Głównym celem samorządu terytorialnego jest przede wszystkim zabezpieczenie godnych warunków życia mieszkańców. Realizacja tego celu prowadzona jest przez wiele działań dotyczących większości kierunków życia. Jedną z niezwykle ważnych sfer funkcjonowania jest sfera społeczna, dotycząca szeregu elementów codziennego życia ludzkiego. Hierarchia działań i nakładów finansowych prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego powinna stawiać na pierwszym miejscu zadania z zakresu polityki społecznej.

Przedstawiona strategia została przygotowana w oparciu o materiał empiryczny - dane urzędowe, statystyczne oraz badania empiryczne przeprowadzone na próbie mieszkańców Gminy Lubaczów. Pozwoliło to na dokonanie pełnej diagnozy sfery społecznej oraz rozpoznanie występowania problemów społecznych. Diagnoza stała się podstawą określenia społecznej misji, celów strategii oraz zadań przyczyniających się do ich realizacji.

Opracowanie niniejszej strategii ma posłużyć lepszej, bardziej skutecznej i efektywniejszej realizacji działań na rzecz społeczności lokalnej w Gminie Lubaczów.

Ankieta**Problemy społeczne w opinii mieszkańców Gminy Lubaczów**

Szanowni Państwo - Mieszkańcy Gminy

w związku z prowadzonymi pracami związanymi z opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lubaczów na lata 2024 – 2029 informujemy, że opracowana została ankieta celem której jest ocena istniejących problemów społecznych oraz możliwości ich rozwiązywania, a także zebranie opinii i wniosków mieszkańców gminy w dążeniu do wyznaczenia celów ww. Strategii.

Państwa aktywne włączenie się w proces wspólnego podejmowania decyzji umożliwi poznanie opinii dotyczącej problemów społecznych, z jakimi zмага się Gmina Lubaczów.

Zapewniamy jednocześnie, że ankieta jest anonimowa, a opracowane wyniki będą podawane wyłącznie w formie zbiorowej. Zapraszamy do jej wypełnienia :)

1. Czy jesteś mieszkańcem Gminy Lubaczów

☐ Tak

☐ Nie

2. Jak jest Pani/Pana źródło utrzymania?

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

☐ praca zarobkowa (np. umowa o pracę, umowa zlecenie, umowa o dzieło)

☐ własna działalność gospodarcza

☐ świadczenie emerytalne/rentowe

☐ gospodarstwo rolne

☐ zasiłki w GOPS

☐ jestem na utrzymaniu innych osób

☐ praca dorywcza

☐ inne.....

3. Czy jest Pani/Pan osobą bezrobotną?

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź. (Jeśli zaznaczył Pani/Pan odpowiedź NIE proszę przejść do pyt. Nr 9)

☐ Tak

☐ Nie

4. Jak długo jest Pani/Pan osobą bezrobotną?

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

☐ poniżej 2 lat

☐ od 2 do 3 lat

☐ od 3 do 5 lat

☐ od 5 do 10 lat

☐ powyżej 10 lat

5. Jakie problemy społeczne według Pani/Pana opinii najczęściej dotyczą osób starszych?

Można zaznaczyć trzy odpowiedzi

☐ niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego

☐ problemy z dostępem do usług zdrowotnych i opiekuńczych

☐ samotność i izolacja społeczna

☐ utrudniony dostęp i korzystanie z przestrzeni publicznej

☐ ograniczona mobilność i bariery w dostępie do komunikacji publicznej

☐ obniżone poczucie bezpieczeństwa osobistego, a także realne zagrożenia tego bezpieczeństwa (przemoc domowa, kradzieże, wyłudzenia, oszustwa)

☐ obniżone poczucie własnej wartości i wpływu na otoczenie

☐ ograniczenia w dostępie i korzystaniu z nowych technologii

☐ problemy emocjonalne

☐ inne.....

6. Jakie działania usprawniłyby funkcjonowanie osób starszych w Naszej Gminie?

Można zaznaczyć trzy odpowiedzi.

- ☐ likwidacja barier architektonicznych
- ☐ wsparcie socjalne, środowiskowe oraz finansowe
- ☐ zapewnienie większego dostępu do usług opiekuńczych
- ☐ zapewnienie pomocy psychologicznej i innej pomocy specjalistycznej
- ☐ zwiększenie aktywności społecznej, kulturalnej i zawodowej osób starszych
- ☐ wspieranie form aktywizacji osób starszych, np. dzienny dom seniora oraz inne organizacje senioralne
- ☐ wzmocnienie integracji międzypokoleniowej
- ☐ uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby seniorów

7. Jaki Pani/Pana zdaniem jest dostęp do placówek służby zdrowia w naszej gminie?

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

- ☐ bardzo dobry
- ☐ dobry
- ☐ dostateczny
- ☐ niewystarczający
- ☐ nie mam zdania

8. Co mogłoby wpłynąć na poprawę zdrowia?

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

- ☐ edukacja

- ☐ profilaktyka
- ☐ lepszy dostęp do służby zdrowia
- ☐ inne

9. Czy Pani/Pana zdaniem oferta opieki szkolnej/przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?

- ☐ tak
- ☐ nie
- ☐ nie wiem

10. Co według Pani/Pana jest najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie?

Można zaznaczyć trzy odpowiedzi

- ☐ uzależnienia, np. alkohol, narkotyki itp.
- ☐ problemy finansowe
- ☐ brak stałej pracy
- ☐ zazdrość
- ☐ stres i frustracja
- ☐ choroba psychiczna
- ☐ doświadczenia i wzorce z domu rodzinnego
- ☐ brak posłuszeństwa dzieci
- ☐ chęć odreagowania niepowodzeń
- ☐ nieumiejętność radzenia sobie z trudnościami życiowymi
- ☐ inne.....

11. Czy jest Pani/ Pan osobą niepełnosprawną?

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

- ☐ tak

☐ nie

12. Czy sądzi Pani/Pan, że oferta pomocy osobom niepełnosprawnym na terenie gminy jest wystarczająca?

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

☐ tak

☐ raczej tak

☐ nie

☐ raczej nie

☐ nie mam zdania

13. Jakie zmiany w naszej gminie pomogłyby w funkcjonowaniu osobom niepełnosprawnym?

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

☐ całodobowy dom samopomocy

☐ miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych

☐ grupa wsparcia

☐ lepszy dostęp do rehabilitacji

☐ klasy integracyjne

15. Z jakich porad chce Pani/ Pan korzystać bezpłatnie?

Należy zaznaczyć trzy odpowiedzi

☐ prawnika

☐ pedagoga

☐ doradcy zawodowego

☐ psychologa dla dzieci

☐ psychologa dla osób dorosłych

- ☐ logopedy
- ☐ specjaliści ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- ☐ terapeuty uzależnień
- ☐ terapii rodzinnej
- ☐ inne.....

15. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania?

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

- ☐ Tak
- ☐ Nie

16. Proszę wskazać miejsca szczególnie niebezpieczne w Pani/Pana miejscu zamieszkania?

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

- ☐ przystanek autobusowy
- ☐ miejsca słabo oświetlone
- ☐ miejsca grupowania się młodzieży i dorosłych w porach wieczornych
- ☐ inne
- ☐ orlik

17. Proszę zaznaczyć problemy jakie Pani/Pan zauważa w swoim miejscu zamieszkania?

Należy zaznaczyć 3 odpowiedzi

- ☐ trudności z dojazdem do miasta
- ☐ bezrobocie
- ☐ alkoholizm
- ☐ narkomania

- ☐ problemy wychowawcze z dziećmi
- ☐ samotność
- ☐ słaby dostęp osób niepełnosprawnych do obiektów użytku publicznego (urzędów, placówek kultury, szkół, przedszkola, itp.)
- ☐ przestępczość
- ☐ przemoc w rodzinie
- ☐ przemoc rówieśnicza
- ☐ brak zróżnicowanych dla różnych grup wiekowych ofert kulturalnych
- ☐ brak bezpiecznych miejsc spotkań dla młodzieży
- ☐ brak Dziennego Domu pomocy Społecznej dla Osób Starszych
- ☐ długotrwała i ciężka choroba
- ☐ inne

18. Na ile istotny zdaniem Pani/Pana jest problem osób bezdomnych w naszej Gminie?

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

- ☐ istotny
- ☐ raczej istotny
- ☐ raczej nieistotny
- ☐ nieistotny
- ☐ nie mam zdania

19. Płeć

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

- ☐ kobieta
- ☐ mężczyzna

20. Wiek

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

- ☐ 18-24
- ☐ 25-34
- ☐ 35-44
- ☐ 45-54
- ☐ 55-64
- ☐ 65 i więcej

21. Stan cywilny

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

- ☐ wolna/-y
- ☐ w związku partnerskim
- ☐ zamężna/żonaty
- ☐ wdowa/wdowiec

22. Wykształcenie

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

- ☐ podstawowe
- ☐ zawodowe
- ☐ średnie ogólnokształcące
- ☐ średnie zawodowe
- ☐ średnie policealne
- ☐ wyższe

23. Liczba dzieci na utrzymaniu

Należy zaznaczyć jedną odpowiedź

☐ 0

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ powyżej 3

Dziękujemy za wypełnienie ankiety:)

SPIS TABEL

Tabela 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa i Polski w latach 2019-2023	19
Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2019- 2023	22
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2019 - 2023	23
Tabela 4 Saldo migracji w Gminie Lubaczów w latach 2019-2023.....	27
Tabela 5 Saldo migracji na 1 000 ludności w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa i Polski w latach 2019-2023	29
Tabela 6 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2019-2023.....	31
Tabela 7 Wskaźniki szkolnictwa podstawowego w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego i Polski w latach 2019-2023	32
Tabela 8 Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Lubaczów w porównaniu do skali województwa i kraju w latach 2021-2024.....	33
Tabela 9 Wyniki egzaminu ósmoklasisty szkół Gminy Lubaczów w porównaniu do województwa podkarpackiego i Polski w roku 2023	34
Tabela 10 Wykaz wydarzeń kulturalnych, patriotyczno-historycznych, edukacyjnych	37
Tabela 11 Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców w Gminie Lubaczów, powiecie lubaczowskim oraz województwie podkarpackim w latach 2021 - 2023.....	40
Tabela 12 Działania promujące czytelnictwo prowadzone przez Gminną Bibliotekę Publiczną w 2024 r.....	40
Tabela 13 Zabytki nieruchome Gminy Lubaczów (stan na 31.12.2024 r.)	41
Tabela 14 Porównywanie wartości wskaźnika - liczba lekarzy pracujących wg podstawowego miejsca pracy na 10 tys. ludności powiatu lubaczowskiego w skali kraju w roku 2023	45

Tabela 15 Informacja o wydarzeniach z udziałem Kół Gospodyń Wiejskich w roku 2024	47
Tabela 16 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2019-2023 oraz Polski w latach 2019-2023	50
Tabela 17 Powody przyznawania pomocy w latach 2020-2024	51
Tabela 18 Praca socjalna w latach 2020-2024	52
Tabela 19 Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami wypłacone w latach 2020 - 2024.....	53
Tabela 20 Świadczenia z funduszu alimentacyjnego wypłacone w latach 2020-2024.....	54
Tabela 21 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Lubaczów w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa podkarpackiego oraz Polski w latach 2019-2023.....	55
Tabela 22 Stypendia szkolne wypłacone w latach 2020-2024.....	57
Tabela 23 Struktura wiekowa bezrobotnych w Gminie Lubaczów (stan na 31.12.2023 r.)	60
Tabela 24 Struktura wykształcenia bezrobotnych w Gminie Lubaczów (stan na 31.12.2023 r.)	60
Tabela 25 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich województwa podkarpackiego i Polski w latach 2019-2023	62
Tabela 26 Informacja o liczbie osób skierowanych na leczenie odwykowe w Gminie Lubaczów w latach 2022-2024	71
Tabela 32 Liczba rodzin korzystająca z pomocy z powodu ubóstwa 2021-2024	82

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Liczba ludności w Gminie Lubaczów na przełomie lat 2018-2023.....	18
Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Lubaczów w latach 2019 -2023.....	20
Wykres 3 Przyrost naturalny w Gminie Lubaczów w latach 2019-2023	25
Wykres 4 Przyrost naturalny na 1 000 ludności w Gminie Lubaczów w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa oraz Polski w 2023 roku.....	26
Wykres 5 Saldo migracji w Gminie Lubaczów na przełomie lat 2019 – 2024.....	28
Wykres 6 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Lubaczów w latach 2020-2024	50
Wykres 7 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Lubaczów w latach 2019-2023.....	56
Wykres 8 Liczba bezrobotnych z Gminy Lubaczów w latach 2019-2023.....	59
Wykres 9 Staż pracy (stan na 31.12.2023 r.)	61
Wykres 10 Skala zjawiska przemocy domowej na przełomie lat 2021-2024 w Gminie Lubaczów.....	69
Wykres 11	83
Wykres 12	84
Wykres 13	84
Wykres 14	85
Wykres 15	86
Wykres 16	87
Wykres 17	88

Wykres 18.....	88
Wykres 19.....	89
Wykres 20.....	90
Wykres 21.....	90
Wykres 22.....	91
Wykres 23.....	92
Wykres 24.....	93
Wykres 25.....	93
Wykres 26.....	94
Wykres 27.....	95
Wykres 28.....	96
Wykres 29.....	96
Wykres 30.....	97
Wykres 31.....	97
Wykres 32.....	98
Wykres 33.....	98

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej

(t.j. Dz. U. z 2025 poz. 1214) zadaniem własnych gminy i powiatu jest opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Głównym celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest stworzenie spójnego systemu współpracy podmiotów realizujących zadania w zakresie pomocy społecznej, który zagwarantuje kompleksowość i efektywność podejmowanych działań na rzecz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym, zamieszkujących w gminie Lubaczów. Proponowane w dokumencie działania mają charakter długofalowy. Dokument stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, umożliwić ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, wpłynąć na eliminowanie lub zminimalizowanie dysfunkcji oraz wyrównywać dostęp do zasobów podstawowych usług. Niniejsza Strategia obejmuje swoim zasięgiem 7 lat i zakłada ciągłość realizacji wytyczonych kierunków działań oraz możliwość wprowadzania niezbędnych zmian wynikających z aktualnej sytuacji ekonomicznej i społecznej.

Skuteczność wyznaczonych działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez Gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej, rządowej, różnych instytucji, jak też partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Ewaluacja Strategii będzie prowadzona na podstawie wskaźników i informacji przekazywanych przez poszczególne podmioty. Analiza osiągniętych efektów będzie podstawą kontynuacji działań i realizacji wyznaczonych celów.

Realizacja Strategii finansowana będzie z różnych źródeł (środki własne i pozyskane z funduszy zewnętrznych), poszczególne działania realizowane będą w ramach wydatków zaplanowanych na dany rok we właściwych budżetach poszczególnych jednostek.

Biorąc powyższe pod uwagę, podjęcie uchwały jest zasadne.